

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง

พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก

15 จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

The Development of 15 Thailand's major cities e-Book for
Smart Buddhist Tourism at International Level

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ

ในเมืองหลักของประเทศไทยในระดับนานาชาติ

Innovation of central information for promoting smart buddhist
tourism in thailand's major cities at the international level

โดย

ดร.อุดม จันทิมา

ดร.กรรณิการ์ ขาวเงิน

ดร.วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน

ดร.ชัยณรงค์ ขาวเงิน

นางสาวอรรวรรณ โตปฐมวงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765008

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง

พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก
15 จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

The Development of 15 Thailand's major cities e-Book for
Smart Buddhist Tourism at International Level

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง
นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ
ในเมืองหลักของประเทศไทยในระดับนานาชาติ
Innovation of central information for promoting smart buddhist
tourism in thailand's major cities at the international level

โดย

ดร.อุดม จันทิมา

ดร.กรรณิการ์ ขาวเงิน

ดร.วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน

ดร.ชัยณรงค์ ขาวเงิน

นางสาวอรรณณ โตปฐมวงศ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765008

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub-Research Report 2

The Development of 15 Thailand's major cities e-Book for
Smart Buddhist Tourism at International Level

BY

Dr.Udom Chantima

Dr.Kannikar Khaw-ngern

Dr.Wilaiphon Aunchaoban

Dr.Chainarong Khaw-ngern

Miss.Orawan topathomwong

Graduate School

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E.2565

Research Project Funded

by Science Research and innovation Promotion Fund

MCU RS 800765008

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

- ชื่อรายงานการวิจัย** : พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
- ผู้วิจัย** : ดร.อุดม จันทิมา
 ดร.กรรณิการ์ ขาวเงิน
 ดร.วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน
 ดร.ชัยณรงค์ ขาวเงิน
 นางสาวอรรพรรณ โตปฐมวงศ์
- ส่วนงาน** : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ปีงบประมาณ** : 2565
- ทุนอุดหนุนการวิจัย** : กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด 2) พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด และ 3) ประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเมืองหลักจำนวน 90 คน และผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเจาะจง จำนวน 5 คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 628 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด ประกอบด้วยวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และวัดปฏิบัติธรรม 15 แห่ง แบ่งเส้นทางท่องเที่ยว แบ่งเป็น 2 เส้นทาง คือ เส้นทางสายวัดท่องเที่ยว มี 3 สาย และเส้นทางสายวัดปฏิบัติธรรม มี 3 สาย สำหรับสารสนเทศเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ (1) ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งและการติดต่อ (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการประเภทเส้นทางและรายละเอียดของสถานที่ และ (3) ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทโดยรอบสถานที่ 2) พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด โดยจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สองภาษาคือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และ 3) ประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมด้านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 อยู่ในระดับมากที่สุด

Research Title : The Development of 15 thailand's major cities e-Book
for Smart Buddhist Tourism at International Level

Researchers : Dr.Udom Chantima
Dr.Kannikar Khaw-ngern
Dr.Wilaiphon Aunchaoban
Dr.Chainarong Khaw-ngern
Miss.Orawan topathomwong

Department : Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya
University

Fiscal Year : 2565/2022

Research Scholarship : Science Research and innovation Promotion Fund

Sponsor

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the guidelines for developing an Electronic Book for Buddhist tourism in the 15 major cities on a global scale; 2) to develop a model of Electronic Book for Buddhist tourism in the 15 major cities on a global scale; and 3) to evaluate an Electronic Book. This research is action research and mixed methods research consisting of qualitative research and quantitative research. The qualitative research collected information by means of in-depth interviewing 90 key informants who engage in emerging-city tourism and 5 experts participating in a specific group discussion. The quantitative research collected data from a sample of 628 participants.

The results showed that 1) from studying the guidelines for developing an Electronic Book for Buddhist Tourism in the 15 major cities, it has been discovered that the presentation must have an appealing style as well as relevant content. While an Electronic Book for Buddhist Tourism in the 15 major cities should be accessible at any time and from any location for learning; 2) as a result of developing an Electronic Book, the learning media has been arranged into two languages to present information in the areas of 15 tourist temples and 15 meditation temples, in a total of 30 sites, and separated into two routes, each of which includes 5 tourist temples and 5 meditation

temples; and 3) evaluation of an Electronic Book showed highest satisfaction on an Electronic Book with the average 4.55.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ” เป็นโครงการย่อยที่ 2 ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลักของประเทศไทยในระดับนานาชาติ” ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) และสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ทุนสนับสนุนทั้ง 2 แห่ง มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ. ดร. อธิการบดี มจร. พระมหาสมบุญ ฐุฑฒิกโร, รศ. ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและรักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มจร. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร. และพระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย มจร.

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจง ผู้ทรงคุณวุฒิและเจ้าหน้าที่ของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.ทุกท่าน ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบโครงการวิจัย เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยทั้ง 90 คน ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัด/ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรม และนักท่องเที่ยว/ผู้ปฏิบัติธรรม ที่เดินทางมายังวัดและสถานปฏิบัติธรรม รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจงทั้ง 5 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตัวแทนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และตัวแทนจากสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย และสุดท้าย ขอขอบคุณเจ้าของหนังสือ ผลงานวิจัย และเอกสารทางวิชาการ ที่ได้นำมาใช้อ้างอิงในงานวิจัย และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยนี้

ดร.อุดม จันทิมา และคณะ

30 พฤศจิกายน 2565

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	8
2.2 แนวคิดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	22
2.3 แนวคิดการท่องเที่ยววิถีไทย	29
2.4 แนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน	35
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
3.1 รูปแบบการวิจัย	54
3.2 พื้นที่ในการศึกษาวิจัย	55
3.3 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	57
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
3.5 การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	63

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	63
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	65
3.8 สรุปกระบวนการวิจัย	67
บทที่ 4 ผลการศึกษา	69
4.1 แนวทางการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธ	69
4.2 การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก ในระดับนานาชาติ	76
4.3 การประชาสัมพันธ์และประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับ การท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลักในระดับนานาชาติ	132
4.4 องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย	135
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	137
5.1 สรุปผลการวิจัย	137
5.2 อภิปรายผล	141
5.3 ข้อเสนอแนะ	142
บรรณานุกรม	144
ภาคผนวก	150
ภาคผนวก ก. หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	151
ภาคผนวก ข. หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย	153
ภาคผนวก ค. หนังสือเชิญและรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและการสนทนากลุ่มเจาะจง	156
ภาคผนวก ง. หนังสือขอสัมภาษณ์ รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และแนวคำถามสัมภาษณ์	158
ภาคผนวก จ. รายชื่อนักท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการที่ร่วมกิจกรรมในพื้นที่วิจัย	163
ภาคผนวก ฉ. ภาพกิจกรรมภาคสนาม	166
ภาคผนวก ช. หนังสือขออนุญาตตั้งบูธและจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ผลผลิตจากงานวิจัย	169
ภาคผนวก ซ. หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย	171
ภาคผนวก ฌ. หนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสาร	173
ประวัติผู้วิจัย	174

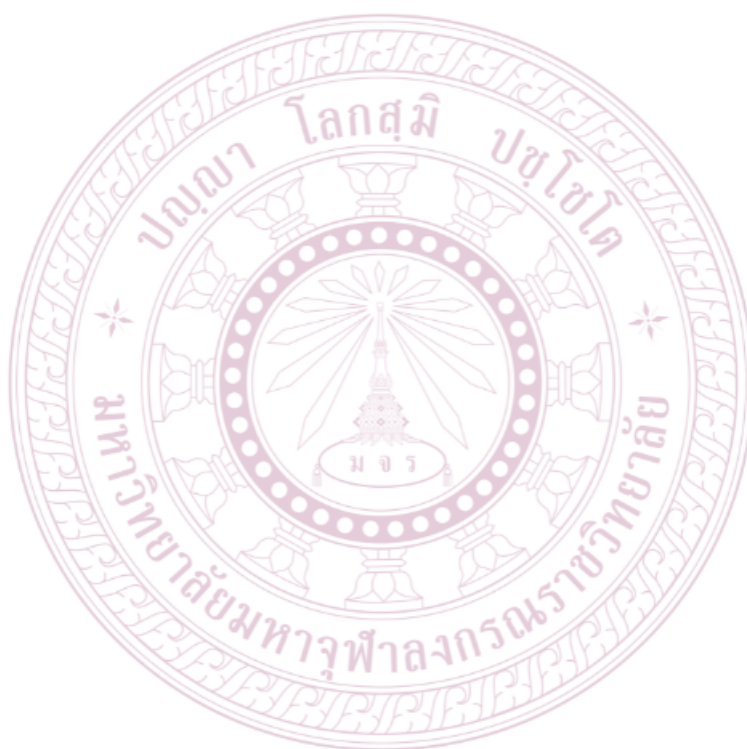
สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 เล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์	78
ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล	133

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธ	53
ภาพที่ 2 กระบวนการวิจัย 7 ขั้นตอนสำหรับพัฒนานวัตกรรมข้อมูลกลาง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัด ในระดับนานาชาติ	68

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุด ประชากรทั่วโลกนับพันล้านคนเดินทางท่องเที่ยวทุกปีและมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักท่องเที่ยวทั่วโลก 1.5 พันล้านคนในปี 2019 เพิ่มขึ้น 4% จากปีก่อนหน้า และเป็นตัวเลขที่คาดการณ์ไว้สำหรับปี 2020¹ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของทั้งโลกมีมูลค่ารวมราว 9 แสนล้านเหรียญสหรัฐ และมีอัตราการเติบโตค่อนข้างสูง แสดงให้เห็นถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่มีมูลค่าตลาดค่อนข้างสูง โดยขนาดตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีขนาดใหญ่ที่สุด ทั้งนี้คาดการณ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะมีอัตราการเติบโตถึงร้อยละ 15 ต่อปีในระยะ 10 ปีข้างหน้า² World Economic Forum: WEF ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของไทย อยู่อันดับที่ 34 จาก 141 ประเทศทั่วโลก ด้านความพร้อมของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในอันดับที่ 60³

รายได้จากการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักของเศรษฐกิจไทย โดยในปี 2562 มีสัดส่วนถึงร้อยละ 16 ของ GDP โดยเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ 1.93 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10 ของ GDP ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 61 จากรายได้ท่องเที่ยวจำนวน 3.01 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.37 เมื่อเทียบกับปี 2561 จึงเห็นได้ว่าภาคการท่องเที่ยวจึงช่วยให้เศรษฐกิจไทยได้โดยรายได้จากการ

¹ UNWTO, *International Tourism Growth Continues To Outpace The Global Economy*, [online], source: <https://www.unwto.org/international-tourism-growth-continues-to-outpace-the-economy> [7 ธันวาคม 2564].

² ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/ratchakitcha-136-51/ [25 ตุลาคม 2564].

³ เรื่องเดียวกัน.

ท่องเที่ยวของชาวไทยและต่างชาติ นอกจากนี้ ภาคการท่องเที่ยวของไทยยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสะท้อนจากอันดับในดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวปี 2562 โดย World Economic Forum ที่ไทยติดอันดับ 31 จาก 140 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย⁴ ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศไทยได้เปรียบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Resources) ซึ่งมีมากเป็นอันดับ 3 ของภูมิภาคเอเชีย มีความโดดเด่นเฉพาะตัวของศิลปวัฒนธรรมไทย ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ทั้งนี้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยและสามารถสร้างรายได้ ให้แก่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าจะสร้างรายได้สูง 3,000,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2561 (แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม: ภายใต้ภารกิจของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2561 – 2565, 2561) และสร้างรายได้ให้กับหน่วยงานและชุมชนที่อยู่ในห่วงโซ่คุณค่าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ความสามารถและพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัลความสำคัญของการท่องเที่ยวของประเทศ ในฐานะกลไกหลักในการช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยในปี 2560 การท่องเที่ยวของไทยสามารถสร้างรายได้กว่า 2.75 ล้านล้านบาท และมีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว (Travel & Tourism Competitiveness Index) อยู่ในอันดับที่ 34 จาก 136 ประเทศ⁵ ซึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ดี อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสถานการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค จากต้นปี 2563 ที่เกิดการแพร่หลายของ COVID-19 ไปทั่วโลก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก จากการปิดประเทศ จึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และวางแผนการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในอนาคต เพื่อรักษาและพัฒนาขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศให้คงไว้

⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย, การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฮีโร่ ว่าเป็นหรือ ฮีโร่ตัวจริง?, [ออนไลน์] แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib/Article_29Oct2019.pdf [12 ตุลาคม 2564].

⁵ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/ratchakitcha-136-51/ [25 ตุลาคม 2564].

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และเน้นที่ความยั่งยืน มีการผสมผสานวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาและความเป็นไทย เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสได้จริง อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวกระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งปัจจุบันพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนิยมใช้ช่องทางออนไลน์หลายช่องทางในการค้นหาข้อมูลติดต่อสื่อสารเพื่อตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยว การนำการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Tourism: E-Tourism) มาใช้ในการให้บริการ เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตที่มีความสามารถในการให้ข้อมูล กระแสดิจิทัลและการเติบโตของอินเทอร์เน็ตส่งผลให้คนทั่วโลกสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้โดยสะดวก และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย แนวโน้มของเทคโนโลยีและโลกดิจิทัลส่งผลกระทบต่อกระบวนการท่องเที่ยว จากความสะดวกและความง่ายในการเข้าถึงผู้บริโภค

ผลจากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ไปทั่วโลก โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาปรับใช้ทั้งเชิงธุรกิจ สังคม การศึกษา รวมไปถึงการท่องเที่ยว ซึ่งเทคโนโลยีหนึ่งที่น่าสนใจ คือ เทคโนโลยีเสมือนจริงหรือที่เรียกว่า VR (Virtual Reality) ซึ่งมีการนำมาใช้ในเชิงธุรกิจการท่องเที่ยว นอกจากการท่องเที่ยวแล้ว ธุรกิจและกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องมีคนเข้าร่วมเป็นจำนวนมากๆ ก็เปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในปัจจุบันใช้เทคโนโลยีออนไลน์หลายช่องทาง ในการค้นหาข้อมูลเพื่อตัดสินใจเดินทางไปทัศนศึกษาท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้มีการนำการท่องเที่ยวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Tourism: E-Tourism) มาใช้ในการให้บริการเพื่อสร้างรายได้และลดค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการให้บริการ ส่งผลให้คนทั่วโลกสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้โดยสะดวก และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยง่าย ที่สำคัญคือ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีออนไลน์หลายช่องทาง ในการค้นหาข้อมูลเพื่อตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดนโยบายและเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว 2.2 ล้านล้านบาทในปี 2558 โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มรายได้ให้ประเทศ การกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพคนไทย และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งได้กำหนดแนวทางดำเนินงานสำคัญๆ ได้แก่ การใช้สื่อ Social Media เพื่อการประชาสัมพันธ์ที่รวดเร็วและเข้าถึงได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นกลุ่มจังหวัดท่องเที่ยวและกระจายเชื่อมโยงเมืองหลักเมืองรอง⁶ ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสำรวจอัตราการเข้าพักแรมในสถานพักแรม

⁶ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, นโยบายด้านการท่องเที่ยว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=5953> [14 มกราคม 2565].

ต่างๆ ของเมืองท่องเที่ยวหลัก ก่อนเกิดการแพร่หลายของ COVID-19 ไปทั่วโลก พบว่ามีอัตราการเข้าพักรักษาตัวสูง⁷

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งเมืองหลักและเมืองรอง ทั้งนี้ ได้กำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้เกิดการพัฒนาในเรื่องของ Local Economy ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมถึงสินค้าเกษตร วิสาหกิจชุมชน และเรื่องต่างๆ เพื่อป้อนเข้าสู่การท่องเที่ยว ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวครอบคลุมทั้งเมืองหลักและเมืองรอง จึงส่งผลให้ความเจริญไม่กระจุกอยู่แค่ผู้ประกอบการไม่กี่แห่ง รวมถึงให้มีการกระจายนักท่องเที่ยวและรายได้จากเมืองหลักไปสู่เมืองรองอย่างต่อเนื่อง⁸ ทั้งนี้ จากการสำรวจความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวช่วงเดือน สิงหาคม 2564 จำนวนตัวอย่าง 468 คน พบว่า จังหวัดเป้าหมายที่นักท่องเที่ยววางแผนท่องเที่ยวในช่องเดือน ก.ย.-ธ.ค. 2564 สำหรับ 3 อันดับแรก คือ จังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 16.7 จังหวัดน่าน คิดเป็นร้อยละ 9.3 และจังหวัดภูเก็ต คิดเป็นร้อยละ 8.6⁹

จากปรากฏการณ์ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่ท่องเที่ยวระดับเมืองหลัก เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และตัวแบบข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด ในการวิจัยนี้จะใช้กลยุทธ์การท่องเที่ยววิถีพุทธเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวในระดับเมืองหลัก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวกับพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นได้ ไม่ว่าจะเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักและจังหวัดท่องเที่ยวรองอื่นๆ ในตลาดการท่องเที่ยวของประเทศได้ โดยการใช้กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยววิถีพุทธระดับเมืองหลักที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับการพัฒนาและการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวระดับเมืองหลัก รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วย

⁷ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, แดลงข่าวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=6633> [14 มกราคม 2565].

⁸ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, รองฯ สมคิด เร่งหน่วยงานจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พร้อมเดินทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลักสู่เมืองรองต่อเนื่อง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=10155> [14 มกราคม 2565].

⁹ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.mots.go.th/download/article/article_20211115153223.pdf [15 ธันวาคม 2564].

1.2 คำถามวิจัย

1. แนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด มีลักษณะอย่างไร
2. การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด มีกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาอย่างไร
3. การประชาสัมพันธ์และประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด
2. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด
3. เพื่อประชาสัมพันธ์และประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการในพื้นที่ของวัด 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ในเมืองหลัก 15 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 30 สถานที่ ประกอบด้วย (1) ภาคเหนือ จำนวน 1 จังหวัด (2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2 จังหวัด (3) ภาคกลาง จำนวน 1 จังหวัด (4) ภาคตะวันออก จำนวน 3 จังหวัด (5) ภาคตะวันตก จำนวน 3 จังหวัด และ (6) ภาคใต้ จำนวน 5 จังหวัด

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในงานวิจัยนี้ ศึกษาข้อมูลในพื้นที่ของวัด 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง รวมทั้งสิ้น 30 สถานที่ เนื้อหาของแต่ละสถานที่ ประกอบด้วยข้อมูลสำคัญ 9 สารสนเทศ คือ

1. ที่ตั้ง/การเดินทาง
2. ช่องทางประชาสัมพันธ์และติดต่อ
3. ประวัติความเป็นมา
4. เส้นทางท่องเที่ยววิถีพุทธ (ROUTE)
5. สิ่งสำคัญภายในวัด
6. กิจกรรมสำคัญของวัด

7. คุณค่าทางพระพุทธศาสนา
8. สถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง
9. สิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการที่อยู่ใกล้เคียง

3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรม ทั้ง 30 แห่ง ในเมืองหลัก 15 จังหวัด จำนวน 90 คน ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัด/ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรม จำนวน 30 คน และ นักท่องเที่ยว/ผู้ปฏิบัติธรรม ที่เดินทางมาวัดและสถานปฏิบัติธรรม จำนวน 60 คน

2) ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จำนวน 3 คน ตัวแทนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 1 คน และตัวแทนจากสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย จำนวน 1 คน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่สามารถแสดงผลในรูปแบบที่สามารถอ่านผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์เคลื่อนที่ ทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ อีกทั้งยังสามารถแทรกภาพ เสียง และสิ่งพิมพ์ออกทางเครื่องพิมพ์ได้ ในที่นี้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ นำเสนอข้อมูล 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เมืองหลัก หมายถึง เมืองท่องเที่ยวหลัก หรือเมืองที่สถิตินักท่องเที่ยวจากต่างประเทศมักจะกระจุกอยู่บริเวณหัวเมืองใหญ่ เมื่อนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าไปด้วยจำนวนจะยิ่งทวีคูณมากขึ้น ในงานวิจัยนี้ เมืองหลักประกอบด้วย 15 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่, สระบุรี, ภูเก็ต, กระบี่, พังงา, สงขลา, สุราษฎร์ธานี, กาญจนบุรี, ประจวบคีรีขันธ์, เพชรบุรี, ฉะเชิงเทรา, ชลบุรี, ระยอง, ขอนแก่น และนครราชสีมา

การท่องเที่ยววิถีพุทธ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายเพื่อนันทนาการควบคู่ไปกับการแสวงหาความรู้ การศึกษาข้อปฏิบัติอันเป็นหลักการในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย 2 มิติ คือ 1) มิติเชิงนันทนาการ หรือความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และ 2) มิติเชิงการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรม

เส้นทางท่องเที่ยว หมายถึง แนวทางการสัญจรที่กำหนดขึ้นสำหรับการเดินทางหรือการตัดสินใจเลือกเดินทางของนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถพบเห็นหรือเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่ง

ท่องเที่ยวต่างๆ ได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย ได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่กำหนดขึ้นสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว ในงานวิจัยนี้มี 4 เส้นทาง คือ (1) สายเกจิอาจารย์/รูปเคารพและวัตถุมงคล (2) สายสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม (3) สายประเพณีวัฒนธรรมและอนุรักษ์ธรรมชาติ (4) สายสถานที่ปฏิบัติธรรม

สื่อประชาสัมพันธ์รูปแบบดิจิทัล หมายถึง วิดีโอคลิปที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และมัคคุเทศน์ สามารถสืบค้นข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำไปใช้ด้านการท่องเที่ยว
2. นักศึกษา นักวิชาการ สามารถสืบค้นข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำไปใช้ด้านวิชาการ
3. หน่วยงานภาครัฐ สามารถสืบค้นข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำไปใช้ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว และขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ” ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อย่างเป็นระบบ และสุดท้ายจึงสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอไปตามลำดับ

2.1 แนวคิดการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ปฏิวัติอุตสาหกรรมการพิมพ์และเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยการอ่านของคนรุ่นใหม่ เพราะนอกจากจะสามารถแสดงข้อความอักษร และรูปภาพได้เหมือนหนังสือเล่มแล้ว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ยังสามารถแทรกเสียง ภาพเคลื่อนไหว แบบทดสอบ สามารถสั่งพิมพ์เอกสารทางเครื่องพิมพ์ ทำการเชื่อมโยงไปยังส่วนต่างๆ ทั้งภายในตัวเล่ม หรือเชื่อมโยงผ่านเครือข่ายไปยังแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้ ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้ใช้ สร้างความน่าสนใจ ทำให้ผู้ใช้รู้สึกสนุก และช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2.1.1 ความเป็นมาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book)

ในปี 1939 H.G.Wells ได้ตีพิมพ์ลงในหนังสือสารานุกรมที่ชื่อว่า world brain ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่สมบูรณ์และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยได้รวบรวมองค์ความรู้ทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากมันสมองของมนุษย์มาไว้ที่นี่ จากหนังสือชุดนี้ได้มีการนำแนวความคิดต่าง ๆ มาเรียบเรียงใหม่และก่อให้เกิดปรากฏการณ์พลิกโฉมไปสู่ห้องสมุดดิจิทัล

ปี 1945 Vannevar Bush ได้ตีพิมพ์บทความที่ชื่อว่า As We May Think ลงในวารสาร The Atlantic Monthly ซึ่งบุชได้ประมวลความคิดเกี่ยวกับ The Memory Extender หรือที่เรียกว่า Memex ซึ่งใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Electro mechanical Device ซึ่งสามารถบรรจุองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในโลกโดยใช้เทคนิค Micro Reduction

ปี 1968 Alan Kay จากบริษัท KayPro frame ซึ่งเป็นผู้ประดิษฐ์ในยุคแรกของ Portable PCs ได้ประดิษฐ์ cardboard จำลองให้แก่ the Dynabook ซึ่งเป็นคอมพิวเตอร์ที่มีจอภาพ ที่มีความละเอียดสูงมากในการดูข้อความ ซึ่งเคยได้เรียกมันว่า "ซูเปอร์กระดาษเหมือน (something like super paper)" และยังแนะนำว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้จะถูกเข้ามาแทนที่กระดาษในอนาคต

ปี 1971 Michael Hart ได้ทำการบันทึกเอกสารเป็นครั้งแรกในรูปแบบของเอกสารฉบับเต็ม (Full text) โดยเก็บลงในฐานข้อมูลและสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ จากเครื่องคอมพิวเตอร์ mainframe ของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ (University of Illinois) ต่อมาได้เกิดโครงการกลูเตนเบิร์ก (project Gutenberg) ขึ้นเพื่อพัฒนาไปสู่การเก็บวรรณกรรมคลาสสิกไว้ในห้องสมุด และสามารถสืบค้นได้ทางอินเทอร์เน็ตในปี 1981 ได้จัดทำศัพท์สัมพันธ์ขึ้นคือ The Random House Electric Thesaurus ซึ่งได้กลายมาเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เล่มแรกในโลกที่ใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

หลังจากนั้นอีก 2 ทศวรรษและในวันที่ 29 มีนาคม 1999 บริษัท netLibrary TM ได้ประกาศว่าจะเปิดบริการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์บนอินเทอร์เน็ตโดยสามารถใช้บริการได้ที่ www.netLibrary.com จากประกาศนี้ของบริษัท netLibrary ได้เปิดช่องให้ห้องสมุดและลูกค้าสามารถเข้ามาดูและสืบค้นรวมไปถึงการยืมหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นแหล่งทรัพยากรประเภทหนังสืออ้างอิงได้ทุกที่ทุกเวลาโดยใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลและอินเทอร์เน็ตบราวเซอร์เป็นช่องทางในการสืบค้น

หลังจากช่วงนี้ได้มีการพัฒนาความก้าวหน้าของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไปอย่างรวดเร็วและสะดวกมากขึ้น โดยสามารถส่งข้อมูลโดยตรงไปยังผู้ใช้บริการได้เลย และในช่วงปี 1980 -1990 ได้เกิดผลกระทบจากการตั้งเป้าหมายที่เป็นผู้ซื้อในตลาดหนังสือในระดับอุดมศึกษาขึ้น โดยคาดว่าจะมีนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายนั้นจะซื้อตำราหนังสือที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์และคาดว่าจะได้รับการตอบรับในแต่ละภาคเรียนด้วยแต่สุดท้ายแนวความคิดในการซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ก็ค่อย ๆ จางหายไปและเมื่อไม่นานมานี้ได้มีรูปแบบการบริการผ่านอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นโดยใช้แอปพลิเคชันอินเทอร์เน็ต เช่น การใช้เว็บเพจเพื่อการนำเสนอในการอ่าน นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นช่องทางไปสู่ห้องสมุดทุกประเภทในการแสวงหาหนังสือที่มีในห้องสมุดเท่านั้น

กล่าวได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เป็นระบบการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ตัวอักษร ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว ภาพวีดิทัศน์เสียงบรรยาย เสียงดนตรี และเทคนิคต่างๆด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำให้การใช้งานเพื่อการเรียนการสอนการฝึกอบรมและการสื่อสารมีชีวิตชีวา น่าสนใจ ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 ความหมายและประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) จะเป็นรูปแบบของหนังสือรูปแบบใหม่ในยุคต้นของสหัสวรรษนี้เป็นต้นไป ทั้งนี้เพราะด้วยเหตุด้านบริบทความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยีด้านข่าวสารอย่างทุกวันนี้ส่งผลทำให้เชื่อได้ว่า แนวโน้มของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) ซึ่งนับวันจะยิ่งมีการพัฒนาทั้งรูปลักษณ์และความสามารถและได้รับความนิยมจากมหาชนมากขึ้น ซึ่งจะเข้าแทนที่หนังสือที่เป็นสิ่งพิมพ์ปกติที่เคยมีบทบาทในการทำหน้าที่บันทึกและถ่ายทอดความรู้จากผู้เขียนสู่ผู้อ่านมาช้านานนับหลายศตวรรษในอนาคตอย่างแน่นอน ทั้งนี้เพราะหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นหนังสือที่นำเอาเทคโนโลยีของคอมพิวเตอร์ซึ่งมีศักยภาพครบถ้วน ทั้งด้านการบันทึกและการนำเสนอการถ่ายทอดเนื้อหาสาระหรือองค์ความรู้ผู้อ่านในรูปแบบสัญญาณดิจิทัลที่สามารถทำหน้าที่พื้นฐานเช่นเดียวกับหนังสือเล่มดีแบบเดิม ๆ ได้ทุกประการ และศักยภาพของคอมพิวเตอร์ด้านอื่นๆสามารถบันทึกข้อมูลได้ในปริมาณมาก สามารถเรียกมาอ่าน ปรับปรุงแก้ไขได้ ทำสำเนาหรือโอนข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถปฏิสัมพันธ์กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างกว้างขวาง ตลอดจนมีศักยภาพด้านอื่นๆอีกมากมายสนองต่อความต้องการของผู้อ่านในขณะที่ย่านหนังสือ เป็นต้น คุณลักษณะดังกล่าวของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีศักยภาพสูงกว่าหนังสือปกติ

การศึกษาเกี่ยวกับความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีผู้นิยามความหมายไว้ดังนี้

กุลธิดา กุลคง ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง หนังสือที่บรรจุด้วยเนื้อหาที่เป็นตัวอักษร ภาพ เสียง กราฟิก และสื่อประสมต่างๆ ให้อยู่ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถอ่านและดูบนเครื่องคอมพิวเตอร์ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์และโต้ตอบกับผู้เรียนได้¹

จินตวิทย์ คล้ายสังข์ ให้ความหมายของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง หนังสือที่สามารถเปิดอ่านได้ผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ ผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาอื่นๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์แบบพกพา เทคโนโลยีพกพาต่างๆ หรือเครื่องมือที่ใช้อ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์บนแท็บเล็ตต่างๆ โดยมีสื่อมัลติมีเดียที่สามารถบรรจุได้ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง

¹ กุลธิดา กุลคง, “ระบบการออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555).

และวีดิทัศน์ ตลอดจนแอนิเมชันต่างๆ เข้ามาแทนที่ในการเพิ่มแรงกระตุ้นในการเรียนรู้และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี²

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อสำเร็จยุคใหม่ (Neo Programmed Instructional Media) ชนิดหนึ่งที่มีการจัดการระบบนำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เป็นอย่างดี ผู้อ่านสามารถอ่านและเรียนรู้เนื้อหาสาระในเล่มได้ตามความสนใจและความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีการเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ฝึกทักษะหรือแบบฝึกหัดหรือข้อคำถามสำหรับผู้อ่านหรือผู้เรียนสามารถตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเองได้ด้วยตนเองจากโปรแกรมที่มีในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

สุทิน ทองไสว (2547- 2545) กล่าวว่า e-book หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์คือเอกสารที่มีขนาดเหมาะสมซึ่งสามารถจัดเก็บเผยแพร่หรือวางจำหน่ายได้ด้วยอุปกรณ์และวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ใช้สามารถอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ใช้สำหรับอ่าน e-book ที่เรียกว่า " E-book Reader"

ประภาพรรณ หิรัญวัชรพฤษช์ (2545) กล่าวว่า คำว่า e-book ได้นิยามไว้ว่าเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการอ่านหนังสือประเภทนี้ คือฮาร์ดแวร์ (Hardware) อาจเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาชนิดอื่นๆ พร้อมติดตั้งระบบปฏิบัติการหรือซอฟต์แวร์ (Software) ที่สามารถอ่านข้อความต่างๆเช่น ออร์แกนไนซ์เซอร์แบบพกพา, Pocket PC หรือพีดีเอ (PDA) เป็นต้น สำหรับการดึงข้อมูลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่บนเว็บไซต์ที่ให้บริการทางด้านนี้มาอ่าน โดยใช้วิธีการดาวน์โหลดผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของชนิดของไฟล์บางประเภทที่ไม่สามารถอ่านข้อมูลได้ จึงมีการแก้ปัญหาโดยนำซอฟต์แวร์บางตัวมาช่วยในการอ่านข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ คือ ซอฟต์แวร์ที่ใช้อ่านข้อมูลจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และซอฟต์แวร์ที่ใช้เขียนข้อมูลออกมาเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สรุปได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นหนังสือที่สร้างด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย เนื้อหา ภาพ เสียง กราฟฟิก และสื่อประสมต่างๆ เป็นรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์สามารถอ่านด้วยโปรแกรม หรือเผยแพร่ไปยังผู้อื่นได้ทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น อีเมล สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น และสามารถเชื่อมโยงไปยังข้อความในหน้าอื่นๆ หรือเชื่อมโยงกับเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนสามารถที่จะเลือกเรียนได้ตามความต้องการไม่จำกัดเวลาและสถานที่

² จินตวิทย์ คล้ายสังข์, Desktop Publishing สู่ Ebook, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555).

ประเภทของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือหรือแบบตำรา (Textbook) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้เน้นการจัดเก็บและนำข้อมูลที่เป็นตัวหนังสือและภาพประกอบในรูปแบบหนังสือปกติที่พบเห็นทั่วไป หลักหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ชนิดนี้สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการแปลงหนังสือจากสภาพสิ่งพิมพ์ปกติเป็นสัญญาณดิจิทัล ด้วยศักยภาพของคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานเช่น การเปิดหน้าหนังสือ การสืบค้น การคัดลอก เป็นต้น

2. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสืออ่าน เป็นหนังสือมีเสียงคำอ่าน เมื่อเปิดหนังสือจะมีเสียงอ่าน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้เหมาะสำหรับเด็กเริ่มเรียนหรือสำหรับฝึกออกเสียงหรือฝึกพูด talking books เป็นต้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ชนิดนี้เป็นการเน้นคุณลักษณะด้านการนำเสนอเนื้อหาที่ทั้งเป็นคุณลักษณะหลัก นิยมใช้กับกลุ่มผู้อ่านที่มีระดับทักษะทางภาษาโดยเฉพาะด้านการฟังหรือการอ่านค่อนข้างต่ำเหมาะสำหรับการเริ่มต้นเรียนภาษาของเด็ก ๆ หรือผู้ที่กำลังฝึกภาษาที่สองหรือฝึกภาษาใหม่ เป็นต้น

3. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือภาพนิ่งหรืออัลบั้มภาพ (Static Picture Books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณลักษณะหลักเน้นจัดเก็บข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่ง (Static Picture) หรืออัลบั้มภาพเป็นหลัก เสริมด้วยการนำศักยภาพของคอมพิวเตอร์มาใช้ในการนำเสนอ เช่น การเลือกภาพที่ต้องการ การขยายหรือย่อขนาดของภาพหรือตัวอักษรการสำเนาหรือการถ่ายโอนภาพ การแต่งเติมภาพ การเลือกเฉพาะส่วนของภาพ (Cropping) หรือเพิ่มข้อมูลเชื่อมโยงภายใน (Linking Information) เช่น เชื่อมข้อมูลอธิบายเพิ่มเติม เชื่อมข้อมูลเสียงประกอบ เป็นต้น

4. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือภาพเคลื่อนไหว (Moving Picture Books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เน้นการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบวีดิทัศน์ (Video Clips) หรือภาพยนตร์สั้น (Films Clips) ผสมกับข้อมูลสารสนเทศที่มีในรูปแบบตัวหนังสือ (Text Information) ผู้อ่านสามารถเลือกชม ศึกษาข้อมูลได้ ส่วนใหญ่นิยมนำเสนอข้อมูลเหตุการณ์ประวัติศาสตร์สำคัญ เช่น ภาพเหตุการณ์สงครามโลก ภาพการกล่าวสุนทรพจน์ของบุคคลสำคัญของโลกในโอกาสต่าง ๆ ภาพเหตุการณ์ความสำเร็จหรือสูญเสียของโลก เป็นต้น

5. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือสื่อผสม (Multimedia Books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่เน้นการเสนอข้อมูลเนื้อหาสาระในลักษณะแบบสื่อผสมระหว่างสื่อภาพ (Visual Media) ที่เป็นทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวกับสื่อประเภทเสียง (Audio Media) ในลักษณะต่างๆ ผสมกับศักยภาพของคอมพิวเตอร์อื่นเช่นเดียวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

6. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือสื่อหลากหลาย (Poly Media Books) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับหนังสือแบบสื่อประสมแต่มีความหลากหลายในคุณลักษณะด้านความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลภายในเล่มที่มีการบันทึกในลักษณะต่างๆเช่นตัวหนังสือ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ดนตรี และอื่นๆ เป็นต้น

7. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือเชื่อมโยง (Hypermedia Book) เป็นหนังสือที่มีคุณลักษณะสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาสาระภายในเล่ม (Internal Information Linking) นอกจากนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งเอกสารภายนอก (External or Online Information Sources) เมื่อเชื่อมต่อเชื่อมระบบอินเทอร์เน็ต

8. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสืออัจฉริยะ (Intelligent Electronic Books) เป็นหนังสือสื่อประสมแต่มีการใช้โปรแกรมขั้นสูงที่สามารถมีปฏิกริยาหรือปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านเสมือนกับหนังสือมีสติปัญญา (อัจฉริยะ) ในการโต้ตอบหรือคาดคะเนในการตอบโต้หรือมีปฏิกริยากับผู้อ่าน (ดังตัวอย่างการทำงานของโปรแกรม Help ใน Microsoft word เป็นต้น

9. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือทางไกล (Telemedia Electronic Books) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้มีคุณลักษณะหลัก ๆ คล้าย (Hypermedia Electronic Book) แต่เน้นการเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลภายนอกผ่านระบบเครือข่าย (Online Information Resources) ทั้งที่เป็นเครือข่ายเปิดและเครือข่ายเฉพาะสมาชิกของเครือข่าย

10. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบหนังสือไซเบอร์สเปซ (Cyberspace) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทนี้ มีลักษณะเหมือนกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลาย ๆ แบบที่กล่าวมาแล้วผสมกัน สามารถเชื่อมโยงข้อมูลทั้งจากแหล่งภายในและภายนอก สามารถนำเสนอข้อมูลในระบบสื่อที่หลากหลายสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านได้หลากหลายมิติในการสร้างนิยายวิทยาศาสตร์ทางอิเล็กทรอนิกส์ ในงานวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยผู้เรียนเขียนนิยายวิทยาศาสตร์บนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในคอมพิวเตอร์ซึ่งจัดนิยายวิทยาศาสตร์ทางอิเล็กทรอนิกส์จัดเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบหนังสือหรือตำราเรียน

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ยังสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบเน้นข้อความ (Text-base e-book) คือ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะคงรูปแบบของหนังสือแบบดั้งเดิม คือ ประกอบด้วยข้อความ ภาพ และตัดแปลงให้อยู่ในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อสะดวกในการใช้งานและให้ความยืดหยุ่นของการใช้งานรวมทั้งยังเป็นการแปลงหนังสือจากสภาพสื่อ Desktop Publishing ปกติให้กลายเป็นสัญญาณดิจิทัลทำให้เพิ่มศักยภาพในการนำเสนอ ไม่ว่าจะเป็น การค้นหาหนังสือ การสืบค้น และการคัดเลือก

ช่วยให้ผู้เรียนสามารถย้อนกลับไปทบทวนบทเรียนได้หากไม่เข้าใจและสามารถเลือกเรียนได้ตามเวลา และสถานที่ที่ตนเองสะดวก รูปแบบของหนังสือนี้ช่วยลดเวลา ลดค่าใช้จ่าย ผู้เรียนสามารถเลือกเรียน หัวข้อที่สนใจข้อใดก่อนก็ได้ และสามารถย้อนกลับไปกลับมาในเอกสารหรือกลับมาเริ่มต้นที่จุดเริ่มต้น ได้ใหม่อย่างรวดเร็วได้

2. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมัลติมีเดีย (Multimedia e-book) คือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณสมบัติของสื่อมัลติมีเดียที่ประกอบไปด้วยภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์ เสียง ตลอดจนแอนิเมชันต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถปรับเปลี่ยน แก้ไข เพิ่มเติมข้อมูลได้ง่ายสะดวกรวดเร็ว ทำให้สามารถปรับปรุงบทเรียนให้ทันสมัยกับเหตุการณ์ได้เป็นอย่างดี

3. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive e-book) คือ หนังสือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณสมบัติปฏิสัมพันธ์ระหว่างเอกสารและผู้เรียนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ โดยเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มีวิธีเก็บในลักษณะพิเศษ คือจากไฟล์ข้อมูลหนึ่ง ซึ่งผู้อ่านสามารถเรียกดู ข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทันที หากข้อมูลที่กล่าวมาเป็นข้อความที่เป็นตัวอักษรสามารถเรียกการ เชื่อมโยงในลักษณะนี้ว่าข้อความหลายมิติ (Hypertext) และหากข้อมูลนั้นเชื่อมโยงกับเสียงและ ภาพเคลื่อนไหวด้วย จะเรียกการเชื่อมโยงแบบนี้ว่าสื่อประสมหรือสื่อหลายมิติ (Hypermedia)

4. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบเน้นแหล่งข้อมูล (Resource-Based e-book) คือ หนังสือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เน้นการรวบรวมและเชื่อมโยงสู่แหล่งข้อมูลต่างๆ ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันกับเรื่องที่ศึกษาจาก แหล่งข้อมูลอื่นๆ ได้ไม่จำกัด และเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีเหตุผลในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็น ระบบและเป็นเหตุเป็นผล³

กล่าวได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Book) เป็นที่นิยมเรียกกันอย่างแพร่หลาย คำว่า e-book เป็นนวัตกรรมใหม่ทางด้านการหนังสือ หอสมุด และเทคโนโลยีการศึกษา สำหรับทางวิชาชีพห้องสมุดแล้ว e-book จะเป็นพัสดุห้องสมุดยุคใหม่ที่เปลี่ยนจากรูปแบบดั้งเดิมซึ่งเป็น หนังสือที่ผลิตจากการเขียนหรือพิมพ์ตัวอักษรหรือภาพกราฟิกลงในแผ่นกระดาษหรือวัสดุชนิดอื่น ๆ เพื่อบันทึกเนื้อหาสาระในรูปแบบตัวหนังสือ รูปภาพ หรือสัญลักษณ์ต่างๆ เช่นที่ใช้กันปกติทั่วไปจาก อดีตถึงปัจจุบันเปลี่ยนมาบันทึกและนำเสนอเนื้อหาสาระทั้งหมดเป็นสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบสัญญาณดิจิทัลลงในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ เช่น แผ่นซีดีรอม (CD-ROMS) ปาล์ม

³ เรื่องเดียวกัน.

บุ๊ก (Palm Book) หนังสือในระบบเครือข่าย (Online Book) หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบอื่นๆ ซึ่งรวมเรียกว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หรือ e-book

2.1.3 องค์ประกอบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบสามมิติ

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อการเรียนการสอนที่เป็นบทเรียนมัลติมีเดีย มีความสามารถในการรวบรวมการนำเสนอของสื่อต่างๆ ไว้ด้วยกันโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์หลักโดยการใช้ซอฟต์แวร์โปรแกรมสร้างบทเรียนในการนำเสนอแบบสามมิติ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. ข้อความหรือตัวอักษร (Text) ข้อความหรือตัวอักษรถือว่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญที่นำเสนอผ่านจอภาพของคอมพิวเตอร์ นอกจากจะมีรูปแบบและสีของตัวอักษรให้เลือกมากมายตามความต้องการแล้ว ยังสามารถกำหนดคุณลักษณะของการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบในระหว่างการนำเสนอได้อีกด้วย

2. ภาพกราฟิก (Graphic image) คือ ภาพถ่าย ภาพเขียน ภาพวาดลายเส้น และภาพลักษณะต่างๆ ที่เป็นภาพนิ่ง หรือแม้แต่ข้อความที่พิมพ์ด้วยโปรแกรมกราฟิกเพื่อตกแต่งให้สวยงามจะถูกแปลงเป็นกราฟิกเช่นกัน ภาพกราฟิกนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในบทเรียนมัลติมีเดียเนื่องจากเป็นสิ่งที่ดึงดูดสายตาและความสนใจ สามารถสร้างความคิดรวบยอดได้ดีกว่าการใช้ข้อความและใช้เป็นจุดต่อประสานในการเชื่อมโยงหลายมิติได้อย่างน่าสนใจ ภาพกราฟิกที่ใช้ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามมิตินิยมใช้มาก 2 รูปแบบคือ

- 2.1 ภาพกราฟิกแบบบิตแมป (Bitmap Graphics) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Raster Graphics เป็นกราฟิกที่สร้างขึ้นโดยใช้ตารางจุดภาพ (Grid of Pixels) จึงทำให้เห็นเป็นตารางสี่เหลี่ยมเมื่อขยายภาพ ในการวาดกราฟิกแบบบิตแมปจะเป็นการสร้างกลุ่มของจุดภาพแทนที่จะเป็นการวาดรูปทรงของวัตถุเพื่อเป็นภาพขึ้นมา การแก้ไขหรือปรับแต่งภาพจึงเป็นการแก้ไขครั้งละจุดภาพได้เพื่อความละเอียดในการทำงาน ข้อได้เปรียบประการหนึ่งของกราฟิกแบบนี้ คือ สามารถแสดงการไล่เฉดสีและเงาอย่างต่อเนื่อง จึงเหมาะสำหรับตกแต่งภาพถ่ายและงานศิลป์ต่างๆ ได้อย่างสวยงาม แต่ภาพแบบบิตแมปมีข้อจำกัดอย่างหนึ่งคือ จะเห็นเป็นรอยหยักเมื่อขยายภาพใหญ่ขึ้น ภาพกราฟิกแบบนี้จะมีชื่อลงท้ายด้วย .gif, .tiff, .bmp

- 2.2 ภาพกราฟิกแบบเวกเตอร์ (Vector Graphics) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Draw Graphics เป็นกราฟิกเส้นสมมติที่สร้างขึ้นจากรูปทรงโดยขึ้นอยู่กับสูตรคณิตศาสตร์ ภาพกราฟิกแบบนี้จะเป็นเส้นเรียบนุ่มนวลและมีความคมชัดหากขยายใหญ่ขึ้น จึงเหมาะสำหรับงานประเภทที่ต้องการเปลี่ยนแปลงขนาดภาพเพื่อเหมาะกับการใช้งาน เช่น ภาพวาดลายเส้น การสร้างตัวอักษรและการออกแบบตราสัญลักษณ์ ภาพกราฟิกแบบนี้จะมีชื่อลงท้ายด้วย .eps, .wmf, .pict

2.3 ภาพแอนิเมชัน (แอนิเมชัน) เป็นภาพกราฟิกเคลื่อนไหวโดยใช้ Animation Program ในการสร้างสามารถใช้ภาพที่วาดจากโปรแกรมวาดภาพจาก Paint Programs, Draw Programs หรือภาพจาก Clip Art มาใช้ในการสร้างภาพเคลื่อนไหวได้โดยสะดวก โดยต้องเพิ่มขั้นตอนการเคลื่อนไหวทีละภาพด้วยแล้วใช้สมรรถนะของโปรแกรมในการเรียงภาพเหล่านั้นให้ปรากฏเห็นเป็นภาพเคลื่อนไหวเพื่อใช้ในการนำเสนอหรือเป็นภาพประกอบเว็บเพจ

2.4 ภาพเคลื่อนไหวแบบวิดีโอ (Full - Motion Video) เป็นการนำเสนอภาพเคลื่อนไหวด้วยความเร็ว 30 ภาพต่อวินาทีด้วยความคมชัดสูง (หากให้ 15-24 ภาพต่อวินาทีจะเป็นภาพคมชัดต่ำ) การถ่ายภาพเคลื่อนไหวแบบวิดีโอจะต้องถ่ายภาพก่อนด้วยกล้องวิดีโอ แล้วจึงตัดต่อด้วยโปรแกรมสร้างภาพเคลื่อนไหว เช่น Adobe Premiere และ Ulead Video ปกติแล้วไฟล์ภาพลักษณะนี้จะมีขนาดใหญ่มาก จึงต้องลดขนาดไฟล์ให้เล็กลงด้วยการใช้เทคนิคการบีบอัดภาพ (Compression) ด้วยการลดพารามิเตอร์บางส่วนของสัญญาณในขณะที่คงเนื้อหาสำคัญไว้ รูปแบบภาพเคลื่อนไหวแบบวิดีโอที่บีบอัดที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ Quick Time, AVI และ MPEG1 ใช้กับแผ่นวีซีดี MPEG2 ใช้กับแผ่นดีวีดี และ MPEG4 ใช้ในการประชุมทางไกลด้วยวิดีโอ และ Streaming Media

3. ภาพนิ่ง (Still Image) ภาพนิ่งเป็นภาพที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด และภาพลายเส้น เป็นต้น ภาพนิ่งนับว่ามีบทบาทต่อระบบงานมากกว่าข้อความหรือตัวอักษร ทั้งนี้เนื่องจากภาพจะให้ผลในเชิงการเรียนรู้หรือรับรู้ด้วยการมองเห็นได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังสามารถถ่ายทอดความหมายได้ลึกซึ้งมากกว่าข้อความหรือตัวอักษรนั่นเอง ซึ่งข้อความหรือตัวอักษรจะมีข้อจำกัดทางด้านความแตกต่างของแต่ละภาษา แต่ภาพนั้นสามารถสื่อความหมายได้กับทุกชนชาติ

4. เสียง (Sound) เสียงที่ใช้ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามมิติไม่ว่าจะเป็นเสียงพูด เสียงเพลง หรือเสียงเอฟเฟ็กต์ต่างๆ จะต้องจัดรูปแบบเฉพาะเพื่อให้คอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจและใช้งานได้ โดยการบันทึกเสียงคอมพิวเตอร์และแปลงเสียงจากระบบอนาล็อกให้เป็นดิจิทัล แต่เดิมรูปแบบเสียงที่นิยมใช้ มี 2 รูปแบบ คือ WAV (Waveform) จะบันทึกเสียงจริงดังเช่นเสียงเพลงและเป็นไฟล์ขนาดใหญ่และ MIDI (Musical Instrument Digital Interface) เป็นการสังเคราะห์เสียงเพื่อสร้างเสียงใหม่ขึ้นมา จึงทำให้มีขนาดเล็กกว่าไฟล์ WAV แต่คุณภาพเสียงจะด้อยกว่า ในปัจจุบันไฟล์เสียงที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายอีกรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากเป็นไฟล์ขนาดเล็กกว่ามากคือ MP3

5. ส่วนต่อประสาน เมื่อนำข้อมูลต่างๆ มารวบรวมสร้างเป็นไฟล์บทเรียนในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามมิติด้วยซอฟต์แวร์โปรแกรมแล้ว การที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้งาน จำเป็นต้องใช้ส่วนต่อประสาน (Interface) เพื่อให้ผู้อ่านสามารถใช้งานโต้ตอบกับข้อมูลสารสนเทศเหล่านั้นได้ ส่วน

ต่อประสานที่ปรากฏบนจอภาพมีหลายรูปแบบ เช่น รายการเลือก (Menu) และสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น

6. การเชื่อมโยง ไฟล์บทเรียนที่สร้างขึ้นอาจจะเป็นไฟล์บทเรียนธรรมดาที่ใช้เพียงส่วนต่อประสานในการทำงาน ดังเช่นการนำเสนอเนื้อหาที่บรรจุข้อความ ภาพและเสียงครั้งละสไลด์เรียงตามลำดับด้วยโปรแกรม Power Point แต่หากเป็นไฟล์บทเรียนเชิงโต้ตอบที่ให้ผู้คลิกปุ่มหรือสัญลักษณ์รูปซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงเพื่อนำไปเนื้อหาที่อื่นๆ ได้ โดยการเชื่อมโยงนี้จะสร้างการเชื่อมต่อระหว่างข้อมูล ตัวอักษร ภาพ และเสียง โดยการใช้สี ข้อความ ชัดเส้นใต้ หรือภาพกราฟิกที่ใช้แทนสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น รูปลำโพง หรือรูปฟิล์ม เพื่อให้ผู้คลิกจุดเชื่อมโยงเหล่านั้นไปยังข้อมูลที่ต้องการ⁴

2.1.4 กระบวนการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

การออกแบบและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book)

การออกแบบและการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบ่งได้ 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาจะทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นมามีประสิทธิภาพที่จะนำไปใช้งานตามวัตถุประสงค์ได้ต้องใช้ความรอบคอบ ต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เข้าช่วย รวมทั้งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์ เริ่มตั้งแต่พิจารณาหลักสูตร การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและการกำหนดขอบข่ายของเนื้อหา

2. การออกแบบการดำเนินเรื่อง (Flowchart) เพื่อกำหนดขั้นตอนการเข้าสู่ส่วนต่างๆ ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ส่วนของชื่อเรื่อง ส่วนแนะนำการใช้ ส่วนวัตถุประสงค์ในการเรียน ส่วนของเนื้อหา ส่วนของแบบทดสอบ ตลอดจนการกำหนดในส่วนของการออกแบบจากบทเรียน การออกแบบในส่วนของการดำเนินเนื้อหานั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผู้ออกแบบต้องกำหนดการเดินทางเรื่องในบทต่าง ๆ และเนื้อหาย่อยในแต่ละบทให้มีความสะดวกในการเรียน ดังนั้นในผู้สร้างต้องนำหลักการออกแบบการสอนมาช่วยในการออกแบบ

3. การเขียนบทดำเนินเรื่อง (Storyboard) หมายถึง การเขียนเรื่องราวของบทเรียนที่ประกอบด้วยเนื้อหา แบ่งออกเป็นเฟรมตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและรูปแบบการนำเสนอโดยร่างเป็นเฟรมย่อย ๆ เรียงตามลำดับตั้งแต่เฟรมที่ 1 จนถึงเฟรมสุดท้ายของบทเรียน บทดำเนินเรื่องจะ

⁴ อัญญรัตน์ ร่วมกระโทก, “การผลิตบทเรียนมัลติมีเดีย เรื่อง การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553).

ประกอบด้วยภาพ ข้อความ ลักษณะของภาพและเงื่อนไขต่าง ๆ โดยมีลักษณะเช่นเดียวกับบทสคริปต์ของการถ่ายทำสไลด์หรือภาพยนตร์ การเขียนบทดำเนินเรื่องจะยึดหลักของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ผ่านมาเป็นหลัก บทดำเนินเรื่องจะใช้เป็นแนวทางในการสร้างบทเรียนในขั้นตอนต่อไป ดังนั้น ในการสร้างบทดำเนินเรื่องจึงต้องมีความละเอียดรอบคอบและสมบูรณ์เพื่อให้การสร้างบทเรียนในขั้นตอนต่อไปทำได้ง่ายและเป็นระบบ อีกทั้งยังสะดวกต่อการแก้ไขบทเรียนภายหลัง การเขียนบทที่ดีผู้เขียนต้องมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีการศึกษา เช่น การถ่ายทำโทรทัศน์ การตัดต่อ การบันทึกเสียง การถ่ายภาพนิ่ง การใช้คอมพิวเตอร์สร้างภาพเคลื่อนไหว ภาพกราฟฟิก และการใช้ภาษาเทคนิคต่าง ๆ ที่ผู้เขียนบทใช้ในการสื่อสารกับผู้ปฏิบัติได้อย่างเข้าใจ นอกจากนี้ผู้เขียนบทต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ต้องใช้จินตนาการและสามารถนำหลักการทางด้านจิตวิทยาการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการกำหนดภาพและเสียงได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะของผู้เรียน

4. การเลือกโปรแกรมหลักและโปรแกรมตกแต่งในการสร้างบทเรียน โปรแกรมหลักและโปรแกรมเสริมที่ใช้ในการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นมีหลายโปรแกรม เช่น Flip Publisher, Flip Album 6, Desktop Author, Macromedia Flash, Adobe illustrator เป็นต้น การเลือกใช้โปรแกรมใดนั้นโดยมากจะขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้สร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มักใช้โปรแกรมหลักที่ใช้ในการสร้างเพียงโปรแกรมเดียว แต่อีกลักษณะหนึ่งก็คือการใช้โปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ โดยที่ผู้สร้างจะต้องอาศัยความชำนาญและมีประสบการณ์ในการเขียนใช้หลายโปรแกรมร่วมกัน นอกจากนี้ยังจะต้องคำนึงถึงเครื่องมืออื่น ๆ อีกมากมาย เช่นกล้องโทรทัศน์ เครื่องตัดต่อ หรือโปรแกรมที่ใช้ในการตัดต่อเพื่อสร้างภาพเคลื่อนไหว ห้องบันทึกและอุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพนิ่งสำหรับสร้างภาพนิ่ง เป็นต้น

5. การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในขั้นนี้จะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือใช้โปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์สร้างตามขั้นตอนที่ดำเนินการมาแล้วทั้งหมด คือการดำเนินเรื่อง (Flowchart) และบทดำเนินเรื่อง (Storyboard)

6. การหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการตรวจสอบว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนเพียงใด ซึ่งแนวคิดในการประเมินมีหลายวิธี แต่วิธีการที่น่าเชื่อถืออีกอย่างหนึ่งคือ วิธีการประเมินที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงพัฒนา ซึ่งมีวิธีการประเมินโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นผู้ประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นในเบื้องต้น หลังจากนั้นจึงนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับผู้เรียนโดยการให้ผู้เรียนศึกษาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นระหว่างเรียนแต่ละตอนให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนและหลังจากเรียนเสร็จทั้งหมดแล้วให้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์จากการเรียนผลการเรียนที่ได้จากการทำ

แบบฝึกหัดระหว่างเรียนและทำแบบทดสอบจะเป็นข้อมูลสำคัญในการพิจารณาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้น

สรุปได้ว่า การออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะได้รับความร่วมมือจากนักคอมพิวเตอร์ นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชา โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้นั้น จะต้องสร้างอย่างมีหลักการอิงอยู่บนรากฐานของจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักสูตรและเทคโนโลยีการศึกษา อีกทั้งต้องใช้เวลาที่ต้องเริ่มจากจุดมุ่งหมาย ใช้เทคนิคการเขียนโปรแกรม วิเคราะห์เนื้อหา มีการทดสอบก่อนเรียน ทดสอบหลังเรียน และจะต้องเริ่มจากกระบวนการร่าง นำไปปรับปรุงทดลองใช้ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ต้องใช้เวลาในการออกแบบ

กระบวนการจัดทำและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book)

ก่อนที่จะลงมือจัดทำหรือพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น ควรคำนึงขั้นตอนและกระบวนการจัดทำที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยศึกษาให้เข้าใจถึงขั้นตอนและกระบวนการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกต้องว่ามีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร จากนั้นนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการลงมือปฏิบัติจริง เมื่อเราต้องการจัดทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งจะมีกระบวนการจัดทำและพัฒนาโครงสร้างพอสังเขปดังต่อไปนี้

1. สำรวจปัจจัยสำคัญและหาข้อสรุป (Discovery workshop)
2. จัดแผนผังโครงสร้างข้อมูล (Flowchart)
3. จัดเตรียมและพัฒนาเนื้อหา (content development) จัดทำสตอรี่บอร์ดและออกแบบหน้าแสดงสด (storyboarding and design) จัดทำโปรแกรมและฟังก์ชันการใช้งาน (programming)
4. ผสานเนื้อหาการออกแบบและโปรแกรม (execution)
5. การตรวจสอบและประเมินผล(texting and evolution)
6. ดูแลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (CIA development)

ไพโรจน์ ธีรณชนกุล และคณะ (2546) ได้กล่าวถึงการออกแบบและผลิตบทเรียนคอมพิวเตอร์การสอน สำหรับ e-Learning โดยการตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหาบทเรียนจะแบ่งเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านต่าง ๆ ดังนี้

- (1) การตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหาบทเรียนออนไลน์ต้องมีการตรวจสอบลำดับเนื้อหานั้นจะมีการตรวจสอบ 4 ขั้นตอน คือ

(1.1) การตรวจสอบความต่อเนื่องของเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้เดียวกัน เพื่อดูว่ามีความเหมาะสมต่อเนื่องกันหรือไม่ และตอบสนองวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมครบถ้วนหรือไม่

(1.2) การตรวจสอบความเชื่อมโยงของเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เพื่อดูว่าการเชื่อมโยงของเนื้อหาแต่ละหน่วยเป็นไปตามที่ได้วิเคราะห์ไว้หรือไม่

(1.3) การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาประเมินให้คะแนนโดยใช้แบบฟอร์มที่เป็นปลายเปิด

(1.4) นำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมายที่จะเรียนเนื้อหานั้น ๆ ภายหลังจากการประเมินความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับแก้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือนำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมายที่จะเรียนเนื้อหานั้น ๆ เพื่อทดสอบความเข้าใจในการเรียนเนื้อหา และการสื่อความหมายของสำนวนที่ใช้ตลอดจนรูปแบบสื่อความหมายต่อผู้เรียน ในขั้นนี้จะต้องใช้กลุ่มเป้าหมายจริง โดยคัดเลือกประมาณ 9-12 คน ให้ทดลองเรียนเนื้อหา และหากสงสัยหรือไม่เข้าใจตรงไหนให้ผู้เรียนเขียนไว้ จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลที่ได้มาปรับแก้ให้สมบูรณ์ และตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง หลังจากปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์แล้วถือว่าจบขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

(2) การตรวจสอบคุณภาพของการนำเสนอบทเรียน เป็นการตรวจสอบคุณภาพในการออกแบบการสอน (Instructional Design) และการวางแผนการวาง ซึ่งจะต้องมีการออกแบบให้เหมาะสมกับเนื้อหา และกลุ่มเป้าหมาย โดยเลือกวิธีการสอน สื่อการสอนที่เหมาะสมใช้

(3) การตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ การเขียนข้อสอบได้ตามจำนวนที่ต้องการ ต้องนำข้อสอบที่เขียนเสร็จแล้วมาตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

(3.1) นำข้อสอบที่เขียนเสร็จแล้วมาตรวจสอบ โดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เพื่อพิจารณาการใช้ภาษาสำนวนในการสื่อความหมายต่าง ๆ และตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการออกแบบข้อสอบ หากมีข้อสอบข้อนั้นต้องปรับปรุงแก้ไขต้องเขียนข้อปรับปรุงลงไปในด้านหลังของบัตรออกข้อสอบข้อนั้น

(3.2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหาและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of Consistency :IOC) เป็นคุณภาพของแบบทดสอบที่สามารถวัดได้ตรงตามลักษณะหรือจุดประสงค์ที่จะวัด ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญมากของแบบทดสอบ ในขั้นตอนนี้จะให้คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาพิจารณาว่า ข้อทดสอบแต่ละข้อนั้นสามารถวัดได้ตรงตามตารางวิเคราะห์รายละเอียดหรือไม่ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ดัชนีความเที่ยงตรง (Index of Consistency) เริ่มต้นจากการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

สรุป กระบวนการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบไปด้วย (1) การวิเคราะห์เนื้อหา (2) การออกแบบบทเรียน (3) การสร้างบทเรียน (4) การทดลองใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจากการศึกษารายละเอียดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบสามมิติ มีการนำประเภทหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบมัลติมีเดีย (Multimedia e-book) มาใช้ประกอบร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบสามมิติ ซึ่งมีเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณสมบัติของสื่อมัลติมีเดียที่ประกอบไปด้วยภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง ตลอดจนแอนิเมชันต่างๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีการใช้ภาพสามมิติแบบไอโซเมตริก (Isometric) ที่มีสัดส่วนของความกว้าง ความสูง และความลึกของภาพมาประกอบกับหนังสือ ทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และเข้าใจเนื้อหาภาพสามมิติเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนได้

2.1.5 ข้อดีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือ

ทิน ทองใสว (2547) กล่าวเกี่ยวกับข้อดีของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ในวารสารวิชาการ ดังนี้คือ

1. ประหยัดพื้นที่ในการเก็บเนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้สร้างขึ้นมาให้อยู่ในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล ผู้ใช้สามารถจัดเก็บหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้หลายเล่มภายในเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องเดียวหรือบนที่ถาวรบนแผ่น cdrom ที่มีขนาดกระทัดรัดได้ ในขณะที่การจัดเก็บหนังสือจำนวนมากนั้นจะต้องอาศัยชั้นวางหนังสือขนาดใหญ่และสิ้นเปลืองพื้นที่ในการจัดเก็บมาก
2. การมีระบบนำวิเคชั่น (navigation) และไฮเปอร์ลิงก์ (hyperlinks) ทำให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลและเนื้อหาสาระสำคัญที่มีอยู่ภายในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ง่ายกว่าการค้นหาจากหนังสือ
3. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์บางเล่ม (ไฟล์) จะอ้างอิงถึงชื่อเว็บไซต์ต่างๆที่เป็นประโยชน์เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ เมื่อผู้ใช้คลิกที่ลิงค์หรือชื่อเว็บไซต์นั้นๆก็สามารถเข้าสู่เว็บไซต์ได้ทันที
4. กระบวนการจัดทำและผลิตนั้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถจัดทำและผลิตได้รวดเร็วกว่าการจัดพิมพ์หนังสือทั่วไปและในกรณีที่ข้อผิดพลาดระหว่างจัดทำก็สามารถควบคุมและแก้ไขได้ง่ายกว่า

จะเห็นได้ว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่มีประโยชน์และมีข้อดีหลายประการแต่การจะนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้งานให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดทำและการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่าผู้จัดทำสามารถสร้างสรรค์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้นๆให้มีคุณภาพมากน้อยเพียงใดสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีคุณภาพก็คือกระบวนการจัดทำที่มีระบบมีลำดับขั้นตอน การวางแผนและการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งสามารถนำไป

ประยุกต์ใช้กับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้อย่างดีสื่อแต่ละชนิดจะมีจุดเด่นจุดด้อยแตกต่างกันออกไปฉะนั้นในการเลือกสื่อเราต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น คุณสมบัติของสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ บุคลิกลักษณะของผู้เรียนและสื่อที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน สภาพแวดล้อมในการเรียนและอุปกรณ์ที่ช่วยสื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) มีอยู่ด้วยกันในหลากหลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีคุณสมบัติที่แตกต่างกันออกไป หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและรวดเร็วทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีการตอบสนองต่อความต้องการในการใช้งานได้มากและอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและฝึกการเรียนรู้ของตนได้ดียิ่งขึ้น ที่สำคัญคือ ผู้อ่านสามารถอ่านผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พกพาอื่น ๆ ได้ สำหรับหนังสือหรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์จะมีความหมายรวมถึงเนื้อหาที่ถูกดัดแปลงอยู่ในรูปแบบที่สามารถแสดงผลออกมาได้ โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ แต่ก็ให้มีลักษณะการนำเสนอที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกับการอ่านหนังสือทั่วไปในชีวิตประจำวันแต่จะมีลักษณะพิเศษคือ ความสะดวกและรวดเร็วในการค้นหาและผู้อ่านสามารถอ่านพร้อม ๆ กันได้โดยไม่ต้องรอให้อีกฝ่ายส่งคืนห้องสมุดเช่นเดียวกับหนังสือในห้องสมุดทั่ว ๆ ไป

2.2 แนวคิดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา มีขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งได้ให้ความสนใจและต้องการที่จะศึกษาปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธศาสนาและในปรัชญา วิถีชีวิตแบบชาวตะวันออก โดยการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การปฏิบัติในทางศาสนา หรือการเดินทางเพื่อแสวงบุญของศาสนิกชนต่างๆ นั้น เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้เดินทาง เช่น การเดินทางไปทอดผ้าป่าทอดกฐิน ตามต่างจังหวัดในเทศกาลต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้คนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งได้เลือกกิจกรรมทางศาสนาดังกล่าว เป็นทางเลือกในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดต่างๆ

สภาพเศรษฐกิจ สังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูง ผู้คนยึดติดในวัตถุ ทำให้จิตใจของผู้คนตกต่ำ หลายคนจึงแสวงหาความสงบสุขจากจิตใจ ภายใน และสิ่งที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น ก่อปรกับการท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้มีลักษณะของการทำลายทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และการเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังนั้น การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาถึงข้อปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพิจารณาถึง และปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก็ให้ความสนใจที่จะ

ศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สนใจและฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับสมาธิ วิปัสสนา ตามวัดต่างๆ ทั่วประเทศ นักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจ ศึกษา และปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ซึ่งจัดเป็นการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ และความสงบสุขต่อผู้เดินทางและเพื่อนมนุษย์ โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว นับได้ว่าการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและปฏิบัติทางศาสนาได้เป็นทางเลือกหนึ่งในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งสมควรที่จะมีการศึกษาและส่งเสริมกันอย่างจริงจัง ในฐานะประเทศไทยเป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา

การท่องเที่ยวในแนวพุทธ มิใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ แต่เป็นสิ่งที่มามีมาตั้งแต่ในสมัยพุทธกาล ซึ่งมีค่านิยมต่างๆ เช่น "ธรรมสัญจร" "การจาริกแสวงบุญ" "การเดินทางแสวงบุญ" หรือแม้แต่ในปัจจุบันที่ว่า การท่องเที่ยวแนวพุทธ หรือ Buddhist Tourism ซึ่งถ้าหากกล่าวถึงพระพุทธทวณะในคราวที่ส่งสาวกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ว่า "จรธ ภิกขเว พุทฺชนหิตาย พุทฺชนสุขาย โลกานุกมปกาย ภิกขุทั้งหลาย พวกท่านจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก" หรือกล่าวโดยย่อว่า "จงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของคนหมู่มาก" จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวแนวพุทธ ในแต่ละนิกาย ล้วนมีความหมายเพื่อการแสวงหาความรู้ ศึกษาหาข้อปฏิบัติอันเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น ซึ่งหมายถึงเป็นการเดินทางที่ก่อประโยชน์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ อันจะนำมาซึ่งความสงบสุข สันติภาพ แก่มวลมนุษยชาติทุกหมู่เหล่า มิได้เป็นการเดินทางเพื่อบังเบียดผู้อื่น หรือเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเดินทางที่ควบคู่ไปกับการศึกษา การพัฒนาจิตใจของผู้เดินทาง และการปฏิบัติในหนทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์ รวมถึงหมู่สัตว์ และสิ่งแวดล้อมอันวิจิตรแห่งธรรมชาติอันยิ่งใหญ่ที่ทุกสรรพสิ่งล้วนต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และเพื่อความดีงามของสังคมและสรรพสิ่งในโลก อาจกล่าวโดยสรุปว่า "การท่องเที่ยวแนวพุทธ คือ การเดินทางเพื่อการศึกษา พัฒนาจิตใจ และการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องแก่เพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสิ่ง"⁵

2.2.1 ทิศทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในศตวรรษที่ 21 ทิศทางที่มีแนวโน้มมากที่สุดในการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวเชิงความคิดทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสถานที่เดียวที่สามารถเปิดนักท่องเที่ยวใหม่ที่นำเสนอและไม่รู้จัก ควรจะเน้นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่พัฒนารูปแบบต่างๆ ของการสื่อสารของมนุษย์สร้างและรวม

⁵ พระสุธีรัตนบัณฑิต ดร. (สุทิพย์ อาภากร) และคณะ} การท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม: นโยบาย ผลกระทบ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน, รายงานวิจัย, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560.

ความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้คน เคารพความหลากหลายของวัฒนธรรม และประเพณี วัฒนธรรมเป็นรากฐานสำคัญของกระบวนการพัฒนาอนุรักษ์และเสริมสร้างความเป็นอิสระและเอกลักษณ์ของประชาชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการศึกษาปัจจุบันเป็นพื้นที่ใหม่ของการพักผ่อนหย่อนใจทางวัฒนธรรมและการศึกษาด้านจิตวิญญาณ การขยายตัวของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21 มีสิ่งอำนวยความสะดวก จากการพัฒนาระบบขนส่งทุกประเภท การติดต่อทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ และระหว่างประเทศการจัดตั้ง และการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศและในโลก

การท่องเที่ยวแนวพุทธ มีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาจิตใจ หรือการเข้าถึงนามธรรมที่เป็นองค์รวมของสรรพสิ่งทั้งรูปธรรมและนามธรรม จึงควรมีการพิจารณาถึงการเดินทางเพื่อการศึกษา พัฒนาจิตใจ และการปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้⁶

1. เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษา เรียนรู้ และปฏิบัติ ในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักของพระพุทธศาสนา
2. เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต และจิตใจของผู้เดินทางให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง
3. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างเพื่อนมนุษย์ สังคม และสิ่งแวดล้อม
4. เพื่อเป็นการสร้างประโยชน์ ความสงบสุข สันติภาพ ต่อมวลมนุษยชาติและต่อสรรพสิ่งอย่างเกื้อกูล

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการมุ่งหวังเพื่อสร้างความดีงามทั้งของนักท่องเที่ยวและสังคม ในการที่จะปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่น ในแนวทางที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของ ศีล สมาธิ และปัญญา กล่าวคือ เริ่มต้นจากศีล คือข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ที่ไม่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่น แสวงหาความรู้ ความเข้าใจทางด้านจิตใจ คือเพื่อให้เข้าใจตนเองมากขึ้นจากการเรียนรู้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม และฝึกฝนจิตใจ สมาธิ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจที่จะศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับสมาธิ วิปัสสนา ตามหลักของพระพุทธศาสนา และสุดท้ายคือ เป็นการพัฒนาให้เกิดปัญญา ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงามแก่เพื่อนมนุษย์ และต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เกื้อกูลกัน สำหรับลักษณะและแนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยววิถีพุทธ ดังนี้⁷

⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁷ เรื่องเดียวกัน.

1. เป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ เป็นการศึกษาหาความรู้จากสิ่งที่มองเห็นจากภายนอก ทั้งทางธรรมชาติ และทางศิลปวัฒนธรรม แล้วมองสรรพสิ่งโดยเป็นองค์รวม ให้เกิดความเข้าใจในความหมาย และซาบซึ้งถึงภายในอันเป็นนามธรรม และสามารถปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ อย่างเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2. เป็นการสร้างประโยชน์เกื้อกูลให้เกิดขึ้นแก่ทุกฝ่าย ทั้งผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ หรือให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

3. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้เกิดความดีงามต่อตนเองและผู้อื่นในลักษณะที่เกื้อกูลกัน คือเป็นการเยี่ยมเยือน ชื่นชม ชุมชน สังคม และวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่าร่วมกัน

4. เป็นการท่องเที่ยว ที่ยึดหลักของ ศีล สมาธิ ปัญญา กล่าวคือ มีข้อปฏิบัติทางกาย วาจา ใจร่วมกันในทางที่ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นและยึดมั่นในหลักการของความถูกต้องและเป็นธรรม

5. เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการพัฒนาต่อตนเอง ชุมชน สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

จากลักษณะของการท่องเที่ยวดังกล่าวจะเป็นการเชื่อมโยงให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมพร้อมๆ กัน โดยมีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้⁸

1. ยึดหลักการปฏิสันถาร คือ อามิสปฏิสันถาร และธรรมปฏิสันถาร กล่าวคือ อามิสปฏิสันถาร เป็นการต้อนรับ เชิญชวน ให้ท่องเที่ยวในด้านรูปธรรม คือการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่างๆ ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม เพื่อชื่นชม ความงดงามจากภายนอก และควรให้มีธรรมปฏิสันถาร คือการให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ซาบซึ้งถึงธรรมนามที่อยู่ภายในของสิ่งต่างๆ เหล่านั้น มีความเข้าใจอันดีในระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน และเพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องจากความรู้ในทางธรรมะ คือความเป็นจริงแห่งชีวิตและสรรพสิ่งที่ทุกคนควรปฏิบัติต่อกัน

2. ยึดหลักความถูกต้องและเป็นธรรมในบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่นผู้ให้บริการ รู้จักเคารพ และให้เกียรติแก่นักท่องเที่ยว ผู้เดินทาง ไม่หลอกลวงในทางเสียหาย และนักท่องเที่ยวก็ควรยกย่อง ชื่นชม ความเป็นเอกลักษณ์ในวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน หรือของสังคม

⁸ เรื่องเดียวกัน.

นั้นๆ รวมถึงไม่ทำลายแหล่งท่องเที่ยว หรือขโมยความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นทรัพยากรของท้องถิ่นหรือประเทศนั้นๆ

3. ยึดหลักการเรียนรู้ร่วมกัน คือ มีการฝึกอบรม เรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีงามต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ ทั้งสองฝ่าย ทั้งผู้ให้บริการและนักท่องเที่ยว โดยมีแนวทางปฏิบัติ คือ

3.1 มัคคุเทศก์ ควรเป็นผู้แสดงแนวทาง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในความหมายแห่งการเดินทางอย่างแท้จริง คือ ให้ทั้งอามิสปฏิสันถาร และธรรมปฏิสันถาร เพื่อให้การเดินทางครั้งนั้นๆ มีสุขุปล่า ปราศจากคุณค่าทางด้านจิตใจและการปฏิบัติที่ดีงามต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

3.2 เจ้าของสถานที่พัก โรงแรม ควรมีลักษณะ ของการให้ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ให้ความสะดวก ปลอดภัยแก่ผู้มาพักผ่อน พิยวาจา เป็นผู้พูดจา ไพเราะเสนาะหู ต้อนรับด้วยอัธยาศัย อันดี สมานัตตตา ประพฤติตนสม่ำเสมอไม่แยกความมั่งมีหรือยากจนหรือแบ่งแยกผิวพรรณ วรณะ ในการให้บริการ และอัตถจริยา ประพฤติสิ่งที่ เป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้าน เศรษฐกิจ และสังคมร่วมกัน และทั้งนี้ นักท่องเที่ยวก็ได้รับความพึงพอใจและประทับใจในการ การเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งผลที่ตามก็คือ ประเทศไทยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ผู้คนในท้องถิ่นนั่นเอง

3.3 องค์กรที่รับผิดชอบของรัฐ ควรส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักการที่กล่าวมาแล้วอย่างจริงจัง ด้วยความสำนึกในความกตัญญูรู้คุณของแผ่นดินหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยมี อยู่ ด้วยความพยายามรักษามิให้เสื่อมโทรมไปมากกว่านี้ เพราะว่า ประเทศไทยคงจะหาแหล่ง ท่องเที่ยวใหม่มาทดแทนไม่ได้ ด้วยการกำหนดมาตรการต่างๆ ให้ชัดเจน

3.4 สำหรับนักท่องเที่ยว ควรเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาตนเอง และ จิตใจ คือ มองสรรพสิ่งจากรูปธรรมและนามธรรมให้เป็นองค์รวมและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พร้อม ทั้งสามารถปฏิบัติให้ถูกต้องต่อเพื่อนมนุษย์ และสรรพสิ่งอย่างเกื้อกูล

4. ยึดหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ในการแก้ไขปัญหา หรือเพื่อการพัฒนาในวงการ ท่องเที่ยว คือ ให้ความสุจริต จริงใจ ในการให้บริการ แนะนำ ตักเตือนให้นักท่องเที่ยวในทางที่ ถูกต้อง และเสนอปรัชญาของการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวแนวพุทธ เป็นต้น

จากแนวคิดและหลักการดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้ประกอบการสามารถจัดรูปแบบ ของการท่องเที่ยววิถีพุทธได้ เช่น การเที่ยวชมความงดงามของวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดอรุณ ราชวราราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม โดยมีมุมมองจากรูปธรรม จิตรกรรมฝาผนัง พุทธศิลป์ อัน

เป็นรูปธรรมภายนอก แล้วจัดให้มีการสอน การฝึกปฏิบัติสมาธิ วิปัสสนาในระดับเบื้องต้น อันเป็นการเรียนรู้ และฝึกฝนทางด้านจิตใจ ให้แก่นักท่องเที่ยวผู้ที่สนใจ โดยพระภิกษุ หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว ในสถานที่เหมาะสมแห่งใดแห่งหนึ่ง หรือการท่องเที่ยวชม ศิลปวัฒนธรรม วัดวาอาราม ในจังหวัดต่างๆ แล้วฝึกปฏิบัติตามวัดที่มีการจัดสอนสมาธิ วิปัสสนา กิจกรรมนี้จะเป็นการต้อนรับทั้งผู้มีสปฏิสันถารและธรรมปฏิสันถาร อันจะเป็นการนำมาซึ่งความเจริญ ความสงบสุขและประโยชน์เกื้อกูลของทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะเป็นลักษณะและกิจกรรมของการท่องเที่ยววิถีพุทธได้ สิ่ง ที่ควรนำมาพิจารณาในสถานการณ์ที่การท่องเที่ยวได้มีความหลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้คน นักท่องเที่ยว ที่สนใจในการศึกษา พัฒนาจิตใจ และการดำรงชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อความสัมพันธ์ทางสังคม และการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อทุกๆ ฝ่าย เปรียบประดุจหมู่มร เทียวชื่นชมความงดงามของมวลบุปผา โดยมีทำลายความงดงามของมวลดอกไม้ ฉะนั้น หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาเพื่อเป็นทางเลือกในการดำเนินงาน และประชาสัมพันธ์ ให้เกิดขึ้นในกิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ในฐานะที่เป็นดินแดนแห่งพระพุทธศาสนา

2.2.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตัวเอง อย่างเข้าใจในสรรพสิ่งของโลกที่ไม่สามารถแยกตัวออกจากกันได้ ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญจึงควรมี 6 ด้าน ดังนี้⁹

1. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ คือ

- 1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- 1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ
- 1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง
- 1.4 ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก
- 1.5 ศาสนา รวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา

⁹ ทัชชกร แสงทองดี และคณะ, ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, รายงานวิจัย, (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2560), หน้า 23-24.

1.6 ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ

1.7 ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา

1.8 วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร

1.9 ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ

1.10 ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4. องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน อันเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะและมีความโดดเด่นของกลุ่มคนหรือพื้นที่ อาจมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของคน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี สิ่งประดิษฐ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้น ทำให้

พื้นที่นั้น กลุ่มคนนั้นเป็นที่รู้จักและถูกจดจำ และเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว หัวใจสำคัญของการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ความสำคัญในการจัดการกับมรดกทางวัฒนธรรม ไม่ใช่ให้เป็นเพียงต้นทุนทางเศรษฐกิจ แต่ต้องเป็นทั้งทรัพยากรทางความรู้และเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ความก้าวหน้าอย่างยั่งยืนต่อไป ความท้าทายในระยะยาวของวิกฤตโควิด-19 ชุมชนท้องถิ่นและภาครัฐต้องหันมาทบทวนรูปแบบการท่องเที่ยวที่เคยใช้อยู่ว่าจะสามารถเป็นทางเลือก เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการฝ่าวิกฤตความร่วมมือใหม่ๆ เป็นสิ่งจำเป็นในการช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นให้สามารถอยู่ได้ ผ่านการสร้างกระแสนายได้ที่หลากหลายจากทรัพยากรทางวัฒนธรรม รวมถึงการเจาะตลาดภายนอก และการมีกิจกรรมที่เน้นรูปแบบเจาะตลาดท้องถิ่น (hyper-local) การเปลี่ยนแปลงโดยการนำดิจิทัลและเทคโนโลยีเข้ามาใช้จะทำให้ผู้ผลิตด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้ชม และสร้างคุณค่าใหม่ๆ ให้กับผู้ชม (new value propositions) ทั้งในรูปแบบออนไลน์และแบบปกติ เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้น การสนับสนุนในด้านนโยบาย เงินทุน และความรู้เชิงปฏิบัติการเป็นสิ่งจำเป็น ภาครัฐ ภาคเอกชน และคนในชุมชนต้องลงทุนกับนวัตกรรมเพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีอยู่เดิมมานาน เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมในอนาคต

2.3 แนวคิดการท่องเที่ยววิถีไทย

การท่องเที่ยววิถีไทย เป็นผลจากการผสมกลมกลืนจากหลากหลายเผ่าพันธุ์จนกลายเป็นอัตลักษณ์แห่งความเป็นไทยไม่ว่าจะเป็นสถานที่ ศิลปะ พุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี อาหารไทยที่ใช้สมุนไพร และเครื่องเทศสด การนวดแผนไทย เทศกาลการดำเนินชีวิต ฯลฯ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงวิถีไทยนั้น ถือเป็นจุดแข็งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยเป็นการท่องเที่ยวที่มีความพิเศษตรงที่นักท่องเที่ยวจะเน้นที่การศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีสถานที่ดังกล่าวจะมีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคม โดยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดีทั้งยังมีคุณค่าที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปศาสตร์สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์และมานุษยวิทยา และที่สำคัญมากอีกประเด็นหนึ่งคือในปัจจุบันประเทศไทย การพัฒนาคัสเตอร์เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมในอนาคตในด้านการท่องเที่ยว ให้มุ่งสู่ยุทธศาสตร์ชาติให้เกิดการท่องเที่ยวไทยในอนาคต พัฒนาไปสู่ความมั่นคง ความมั่งคั่ง และความยั่งยืน

2.3.1 ความสำคัญของการท่องเที่ยววิถีไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะตัวที่ชัดเจนในอันดับต้นๆ ความเป็นไทยหลายส่วนก็ไม่ซ้ำแบบใคร ไม่ว่าจะเป็นภาษา ท่าที การแสดงออกซึ่งอัธยาศัยไมตรี รอยยิ้ม อันเป็นส่วนที่แสดงออกมาจากภายในของผู้คนไปจนถึงการแสดงออกผ่านความเชื่อและ ค่านิยมในรูปแบบต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ของผู้คน อาหารการกิน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม ดนตรีและ นาฏศิลป์ ฯลฯ ที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวันทั่วไป และเข้าใจตรงกันว่า ‘วิถีไทย’ (Thainess) ในขณะ ที่ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ในโลก มีภาพที่สังกัดอยู่กับกลุ่มวัฒนธรรม เช่น กลุ่มวัฒนธรรมตะวันตก กลุ่มอาหรับ กลุ่มจีน กลุ่มอินเดีย ฯลฯ หลายๆ ประเทศมีวัฒนธรรมเดียวกัน หรือคล้ายกัน อาจจะมี อยู่บ้างบางส่วนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว แต่จะให้ชัดเจนในความรับรู้และเข้าใจจนเรียกได้ว่าเป็นวิถี คนชาตินั้นๆ ความสำคัญในกระแสโลกยุคนี้ ในการใช้ประโยชน์จากเรื่องนี้อย่างไร ที่จะให้คุณค่า และแก่นแท้ของวิถีไทยถูกถ่ายทอดและส่งผ่านประสบการณ์ที่ดี และน่าประทับใจให้กับแขกผู้มาเยือน เอกลักษณ์ และความงดงาม สืบทอดต่อเนื่องได้อย่างยั่งยืน ในขณะที่ยกให้เกิดประโยชน์ต่อการ พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ตามที่คาดหวัง และเป็นที่ยอมรับกันว่าประเทศไทย ได้ใช้ประโยชน์ จากวิถีไทยนี้มาอย่างยาวนานแล้ว ผ่านการสื่อสาร เพื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ให้นักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชื่นชม สัมผัส สถาปัตยกรรมไทยต่างๆ ที่มีความประณีตงดงามภาพของกลุ่ม เรือแจวที่ขนสินค้าเข้ามาขายในตลาดน้ำดำเนินสะดวก ภาพสุภาพสตรีใส่ชุดไทยสวยงาม พนมมือไหว้ หรือภาพของการรดน้ำ ดำหัว ในเทศกาลมหาสงกรานต์ และภาพอื่นๆ อีกมากมาย ล้วนเสนอแง่มุม คุณค่าวิถีไทยให้แขกต่างบ้านต่างเมืองได้รับรู้ และคาดหวังให้มาร่วมชื่นชม เพื่อให้เกิดการพัฒนา เศรษฐกิจจากการท่องเที่ยว จนกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา และส่งเสริมการ ท่องเที่ยวของประเทศ โดยที่ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มากมายหลากหลายครบทุก ประเภททั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมเกื้อกูลภาพลักษณ์การท่องเที่ยวจนถือได้ว่าคุ่มค่าที่จะ เดินทางมาท่องเที่ยว

2.3.2 รูปแบบการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

การท่องเที่ยววิถีไทยนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัย ภายนอกประเทศ อาทิ แนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวในตลาดโลก ภาพการแข่งขัน ความเสี่ยง พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ สถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ยังคงอยู่บนความไม่แน่นอน ทั้งจากภัยธรรมชาติ โรคระบาดโค วิด-19 ความไม่มั่นคงด้านเศรษฐกิจและการเมืองของหลายประเทศทั่วโลก ประกอบกับการพัฒนาที่ ผ่านมาการท่องเที่ยวไทยยังคงมีปัญหาและอุปสรรคอีกมากมาย ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบทาง ลบต่อการท่องเที่ยวโลก และการท่องเที่ยวไทย แต่ในขณะเดียวกันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการ

สื่อสารการเข้าถึงข้อมูลด้านการท่องเที่ยวความสะดวกสบายในการเดินทาง และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปตามกระแสของโลกาภิวัตน์ ทำให้แนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ และสร้างโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย สามารถพัฒนาการท่องเที่ยววิถีให้เติบโตอย่างยั่งยืน

ปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยจะประสบภาวะวิกฤตจากความขัดแย้งทางการเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศ แต่เมื่อผ่านพ้นวิกฤตไปพบว่าจากข้อมูลแนวโน้มด้านการท่องเที่ยววิถีไทยในปัจจุบันมีจำนวนนักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แสดงถึงความเชื่อมั่นที่นักท่องเที่ยวมีต่อเมืองไทยในขณะเดียวกันภาพลักษณ์การท่องเที่ยวไทยยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวราคาถูก แต่ก็ยังมีปัญหาสะสมมาอย่างยาวนานที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว ความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ทักษะ และองค์ความรู้ของบุคลากรท่องเที่ยว ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาการบริหารจัดการของภาครัฐ และการบูรณาการ เพื่อการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ความล้าสมัยของกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น ดังนั้นหากประเทศไทยยังจำเป็นต้องอาศัยรายได้จากการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจหลักให้กับประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้และการจ้างงานเพื่อช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชนและสังคมไทย ฉะนั้นรูปแบบในการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยววิถีไทย ในปัจจุบันยังคงต้องมีการพัฒนาในระดับนโยบายและมีการทบทวนแผนการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากข้อมูลผลการประเมินคุณภาพการท่องเที่ยววิถีไทยเมื่อเปรียบเทียบกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการทบทวนทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงของศักยภาพ และโอกาสในความเป็นไปได้ในการท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในประเทศไทย เพื่อเป้าหมายการเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืนนั้น คือ การนำประเทศไทยไปสู่ยุคความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างเต็มรูปแบบ

ในปี 2563 ททท. จะส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยว โดยการนำเสนอเรื่องประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว หรือ ‘Tourism Journey’ โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงหลักๆ ได้แก่¹⁰

¹⁰ การนำเสนอทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท. ปี 2563, [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-direction-2020/>

1. ก่อนการเดินทาง (Before the Trip) การรักษาความเชื่อมั่นในคุณค่าแบรนด์ประเทศไทยนับเป็นบทบาทหลักของ ททท. ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสนใจและเห็นคุณค่า ในการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยมากกว่าปัจจัยด้านราคา โดยมุ่งเน้นการสื่อสารแนวคิดปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม การใส่ใจ สมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับ การส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Responsible Tourism เน้นการแก้ปัญหา Overtourism โดยคำนึงถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ปรับปรุงช่วงเวลาในการสื่อสารให้เข้าถึง ลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย โดยนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว เพิ่มบทบาทของอนุสาร อสท. ให้เป็นกลไกในการปลูก จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการใช้เครื่องมือ Social Listening ร่วมกับพันธมิตรเพื่อรับมือกับปริมาณข่าวสารจำนวนมากที่อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย

2. ระหว่างการเดินทาง (During the Trip) มุ่งแก้ปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว ททท. จึงวางแผนออกแบบสินค้าทางการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึง ‘ความรู้สึก’ ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ นอกเหนือจากประสบการณ์จากการเดินทาง ส่งเสริมการเดินทางแบบเชื่อมโยงเมืองหลักและเมืองรองทั้ง 5 ภูมิภาคทั่วประเทศและรักษาสสมดุลสิ่งแวดล้อมและสังคมในคราวเดียวกัน ในขณะที่ตลาดต่างประเทศจะเน้นเรื่องของความหลากหลาย โดยปรับปรุงเนื้อหาและจังหวะการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ถี่ตัว เพื่อไม่ให้เกิดการแย่งลูกค้ากลุ่มเดียวกัน ในขณะเดียวกันก็จะส่งเสริมแนวคิดของตลาดในประเทศอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลจากงานวิจัย ในการออกแบบสินค้า/บริการด้านการท่องเที่ยว ที่ตอบโจทย์ลูกค้า เพื่อเพิ่มการใช้จ่ายต่อทริป โดยรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นจะสร้างชีวิตที่ดีให้กับชุมชน/ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การบูรณาการกับพันธมิตร พร้อมทั้งจะทำงานร่วมกับพันธมิตรในอุตสาหกรรมโดยมีความจำเป็นต้องผลักดันให้เกิดขึ้น 2 ประการด้วยกัน ได้แก่ ประการแรก สร้างเกณฑ์มาตรฐานของธุรกิจ ด้านการขนส่งและที่พัก เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวและเพื่อลดผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้น ประการที่สอง คือ การพัฒนาและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการวางแผนเชิงรุก โดยเฉพาะการวิเคราะห์พฤติกรรมของลูกค้าตลอดการเดินทาง ตลอดจนการทำงานร่วมกับพันธมิตรผลักดันการคมนาคมขนส่งเชื่อมโยง ใช้การท่องเที่ยวเพิ่มอุปสงค์ของการใช้พาหนะที่เป็นการคมนาคมหลักของภาค และส่งต่อในรูปแบบขนส่งท้องถิ่น

3. หลังการเดินทาง (After the Trip) ติดตามฟีดแบ็กจากนักท่องเที่ยวผ่านเครื่องมือออนไลน์ เพื่อประเมิน Return on Experience (ROX) หรือประสบการณ์/ความประทับใจ ที่ได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยจะริเริ่มให้มีระบบรับฟังเสียงของลูกค้าโดยตรง (TAT Echo) และระบบบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า (CRM) อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยววิถีไทย

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศบนการท่องเที่ยววิถีไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาประเทศ ซึ่งจากการศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันพบว่า นโยบายหรือกลยุทธ์ของรัฐที่สนับสนุนเกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีไทย เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างได้ผล ซึ่งโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยววิถีไทย จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคสามารถแบ่งปัญหาออกมาได้หลายมุมมอง เช่น เมื่อมองในมุมการบริหาร แบ่งเป็นปัญหาบริหาร (Manage) ปัญหาบุคลากร (Man) ปัญหาวัสดุอุปกรณ์ (Material) ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มของปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาขาดการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยววิถีไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยนั้นถือเป็นอุตสาหกรรมหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศ ซึ่งปัจจุบันเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการท่องเที่ยววิถีไทยซึ่งนโยบายการท่องเที่ยววิถีไทยมีความคาดหวังว่าเศรษฐกิจชุมชนจะสามารถพัฒนาขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับประเทศได้ซึ่งจากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยได้เริ่มอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมคือ ตั้งแต่ปี 2558 เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทยภายใต้คำขวัญการท่องเที่ยวไทยคือ “ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร” เกิดจากนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อชักชวนคนไทยออกเดินทางท่องเที่ยวในเมืองไทย เพื่อสัมผัสเสน่ห์แบบไทย สนุกสนานแบบไทยซึ่งเป็นความเป็นไทยที่เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร ต่อมาในปี 2561 ก็ได้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็น “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน” หรือ “Amazing Thailand Tourism Year 2018” โดยเป็นการร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กลุ่มห้างสรรพสินค้า และกลุ่มสายการบิน การใช้ตราสัญลักษณ์ การมอบสินค้าและบริการราคาพิเศษรวมถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิต การดำรงวัฒนธรรมที่ดีงามและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ ซึ่งพิจารณาจากนโยบายถือเป็นนโยบายที่ดี แต่สิ่งสำคัญที่ยังขาดนั้นคือ การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยววิถีไทย ต้องทำอย่างไรให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งการจัดการส่งเสริมในเชิงนโยบายนั้น เพื่อมุ่งหวังให้เกิดเป้าหมายหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งเกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นหลัก ฉะนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวลงพื้นที่เพื่อท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยแล้ว ประเด็นที่สำคัญมากที่สุดในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้นคือ ประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของวิถีแห่งการดำรงชีวิตวิถีไทย จะมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไร ต้องปฏิบัติในแนวทางเดียวกันหรือไม่อย่างไร เช่น ในพื้นที่สวนผลไม้ เกษตรกรต้องขายผลิตภัณฑ์อย่างไร ต้องรวมกันเป็นองค์กร หรือต่างคนต่างจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ฉะนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ทราบหลักการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของการพัฒนาเชิงนโยบาย ไม่ว่าจะด้วยการสื่อสารประเภทใดก็ตามหรือเป็นการส่งเสริม

หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนแบบใดก็ตามซึ่งต้องนำเสนอ เพื่อให้ทั้งสองกลุ่มเป้าหมายคือ กลุ่มอุปสงค์ และกลุ่มอุปทาน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ให้ทราบหลักการเพื่อดำเนินการตามนโยบายในการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งไม่ได้รวมถึงเพียงแค่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเมืองหลักเท่านั้นแต่ยังรวมการท่องเที่ยวเมืองรองด้วย และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมการท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวด้วย จึงจะสามารถเข้าถึงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้จริงตามวัตถุประสงค์หลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

2. ปัญหาขาดการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สถานการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่เน้นการท่องเที่ยวไทย และจากการพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้รูปแบบ Thailand 4.0 พบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยอยู่ในภาวะขาดสมดุล และมีความเสี่ยงต่อการเติบโตอย่างไม่ยั่งยืน เนื่องจากการเติบโตเป็นไปในลักษณะก้าวกระโดดเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ การรองรับไม่เพียงพอและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยรายได้จากการท่องเที่ยวมาจากจังหวัดท่องเที่ยวไทย ซึ่งมีเพียงส่วนน้อย ปัญหาจากการท่องเที่ยวไทยในเมืองหลักมากกว่าเมืองรอง จึงเป็นไปได้ยากในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างทั่วถึง ซึ่งหมายถึงการขาดการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวไทยนั่นเอง แม้ว่าประเทศไทยจะถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางพื้นที่ด้านภูมิศาสตร์เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับหลายประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) แต่การพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวไทย เพื่อให้เกิดสินค้าและบริการการท่องเที่ยวไทยที่มีมูลค่าเพิ่ม และมีคุณภาพได้มาตรฐานระดับสากล โดยเฉพาะการท่องเที่ยวลักษณะนี้นั้น เป็นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพโดยพื้นฐานของลักษณะการท่องเที่ยวอยู่แล้ว ฉะนั้นปัญหาการขาดการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจึงเป็นปัญหาพื้นฐานที่ควรสร้างมาตรฐานให้มั่นคงก่อนที่จะพัฒนาในลักษณะก้าวกระโดดเพื่อความยั่งยืนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไทย

3. ปัญหาขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ปัญหาการขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ และการเชื่อมต่อโครงข่ายอย่างบูรณาการ เนื่องด้วยภาวะการแข่งขันในตลาดท่องเที่ยวโลก การก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และแนวโน้มการแข่งขันในอนาคตที่จะยิ่งทวีความเข้มข้นมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวไทยให้เป็นไปอย่างบูรณาการเป็นอย่างดีระบบ ซึ่งจากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการที่ผ่านมาเป็นการบริหารที่ยังมีข้อด้อย เริ่มตั้งแต่ปัญหาการขาดการพัฒนาสินค้าและบริการการท่องเที่ยวไทยเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ปัญหาการขาดความเหลื่อมล้ำของแหล่งท่องเที่ยวไทยระหว่างอุปสงค์และอุปทานและปัญหาขาดการส่งเสริมตลาดท่องเที่ยวไทย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยปัญหาต่างๆ

ปัญหา ควรรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาแบ่งลำดับชั้นของข้อมูลปัญหา หาแนวทางการแก้ไขในเชิงบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบูรณาการงบประมาณ และการประสานงานทั้งหน่วยงานของภาครัฐ และเอกชนซึ่งจะมีผลให้การพัฒนาที่มีทิศทางที่ชัดเจนและแน่นอน ฝึกอบรมบุคลากรให้มีทักษะและความรู้ด้านการจัดการและภาษา ขาดระบบการจัดการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และยังมีกฎระเบียบที่ล้าสมัยไม่ทันต่อการแข่งขัน และการเปิดเสรีด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

2.4 แนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน

เศรษฐกิจของประเทศไทยที่เติบโต รายได้ส่วนหนึ่งมาจากการท่องเที่ยว ประเทศไทยได้รับการยกย่องจากคนทั่วโลกว่าเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลให้ภาพรวมสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศไทยที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง รายได้จากการท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักของเศรษฐกิจไทย โดยในปี 2562 มีสัดส่วนถึง 16% ของ GDP โดยเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ 10% ของ GDP ซึ่งคิดเป็น 61% จากรายได้ท่องเที่ยวทั้งหมด โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยว 39.8 ล้าน¹¹ รัฐบาลจึงเล็งเห็นถึงการกระจายรายได้ของการท่องเที่ยวไปสู่ชาวบ้านโดยตรงจากการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้เม็ดเงินจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวลงไปสู่เศรษฐกิจฐานรากของประเทศซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่ต้องการให้เศรษฐกิจฐานรากขับเคลื่อนประเทศ

การท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม โดยเป็นการท่องเที่ยวที่คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ยังเน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนท้องถิ่นนั้นๆ และที่สำคัญการท่องเที่ยวดังกล่าวต้องไม่ทำลายวิถีชีวิตเดิมหรือทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่¹² ภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะให้เกิดการกระจายรายได้สู่ภาคชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาชุมชน พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการเป็นหน่วยงานให้ความรู้ประสานงาน และเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานของชุมชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) กระทรวงการท่องเที่ยว

¹¹ Krungthai compass, **Research Note**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา [https://krungthai.com/Download/economy resources/EconomyResourcesDownload_579Research_Note_20_07_63.pdf](https://krungthai.com/Download/economy%20resources/EconomyResourcesDownload_579Research_Note_20_07_63.pdf)

¹² ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน, **การท่องเที่ยวชุมชน**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา www.gsb.or.th/GSB-Research.aspx

และกีฬา ตลอดจนบริษัทต่างๆ นอกจากนี้ยังมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ และพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงการส่งเสริมจิตใจให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น โครงการ Amazing Thailand Go Local ท่องเที่ยวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต, โครงการ Village To The World เพิ่มมูลค่ายกระดับการท่องเที่ยว, โครงการ OTOP Village หมู่บ้านโอท็อป เพื่อการท่องเที่ยว 8 เส้นทาง, โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นต้น¹³

2.4.1 องค์ประกอบการพัฒนาชุมชน

องค์ประกอบที่สำคัญที่แต่ละชุมชนควรมีในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญ ได้ 3 องค์ประกอบ คือ ศักยภาพคน ศักยภาพพื้นที่ และศักยภาพด้านการจัดการ ดังนี้

1. ศักยภาพคน คนในชุมชนต้องรู้จักวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนเองให้ดี เพื่อความพร้อมในการบอกเล่าข้อมูล และคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ ซึ่งถือเป็น สิ่งสำคัญที่สุดของชุมชน เนื่องจากชุมชนจะต้องมีการร่วมกันคิดวางแผนดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำงาน เนื่องจากการท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เช่น ชุมชนต้องมีการตัดสินใจ วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา ผลกระทบจากการท่องเที่ยว ก่อนที่จะดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และวางแผนร่วมกัน ชุมชนต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเป็นองค์กร เพื่อเป็นตัวแทนในการจัดการประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ เช่น การจัดการด้านความสะอาด การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

2. ศักยภาพพื้นที่ หมายรวมถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา คนในชุมชนต้องรู้จักรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถ นำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้ ชุมชนต้องมีความพร้อมใน การเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแนวคิดพื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย ในการทำแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เป็นการนำเสนอจุดเด่นของชุมชน ดังนั้นคนในชุมชนต้องรู้จัก รู้คุณค่าของพื้นที่และวัฒนธรรมในชุมชน โดยคนในชุมชนควรที่จะสำรวจทางกายภาพถึงแหล่งธรรมชาติและที่ดินทำกิน ต้องศึกษาและเรียนรู้ ชุมชนภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

3. ศักยภาพด้านการจัดการ ชุมชนจะต้องมีผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ มีความคิด มีวิสัยทัศน์ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องมีความพร้อมในการประสานงานและต้องร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางหรือรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนของตน จึงควรประเมินความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เช่น เป็นการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายหรือทิศทางการท่องเที่ยว การประเมินความเป็นไปได้ของการจัดการการท่องเที่ยว เช่น จำนวนพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว มีการคาดการณ์และประเมินความเป็นไปได้ของการท่องเที่ยวว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

การท่องเที่ยวชุมชนส่งผลให้คนในชุมชนอยู่ดีมีสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากผลการวิจัยอัตราการจ้างแรงงานท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษ พบว่า ในปี 2560 ธุรกิจท่องเที่ยวที่เป็นภาคีเครือข่ายขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) มีการจ้างงานท้องถิ่นในอัตราสูงถึงร้อยละ 62.46 เพิ่มขึ้นร้อยละ 32.96 จากปี 2559¹⁴ โดยเกิดเป็นแหล่งที่มาของรายได้ให้กับชุมชนจากกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ รวมไปถึงอาจเกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นใกล้เคียงด้วย นอกจากนี้คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย สามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีอิสระไม่ต้องไปมุ่งขายแรงงานในจังหวัดใหญ่ๆ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตามนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของรัฐบาล ดังนี้

1. ควรมีการประเมินศักยภาพของชุมชนตนเอง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของชุมชนทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ขนาดของชุมชน ความพร้อมของคนในชุมชน เนื่องจากชุมชนมีบทบาทในการเป็นเจ้าของและบริหารจัดการดูแลกิจกรรมต่างๆ
2. ควรมีการจัดการเรียนรู้ หรือแลกเปลี่ยน ดูงานต่างชุมชน เพื่อให้แต่ละชุมชนได้ศึกษาถึงผลดี ผลเสีย ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวชุมชนในชุมชนต่างๆ แล้วกลับมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ในการสืบทอดการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อคนรุ่นหลัง โดยสืบทอดแนวคิดร่วมกับครู และนักเรียน ประชาชนชาวบ้าน และหน่วยงานราชการ

¹⁴ เรื่องเดียวกัน.

2.4.2 ปรัชญาการท่องเที่ยวชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งในการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่มีความเป็นรูปธรรม และได้รับการยอมรับจากสังคมกว้างว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน บนพื้นฐานของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ แต่ในยุคที่มีการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างแพร่หลายนั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้เป็นเข็มทิศในการพัฒนา ซึ่งความรู้เหล่านั้นประกอบด้วย หลักการ และรูปแบบ แต่การให้ความสำคัญถึงปรัชญาของแนวคิดการการท่องเที่ยวชุมชนนี้ ถือเป็นหัวใจของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้บรรลุผลสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ปรัชญาสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้เป็นหลักยึดในการทำงานของชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สรุปออกมาเป็นปรัชญาแห่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน 7 ประการ ดังนี้¹⁵

1. ศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชน อยู่บนพื้นฐานนิเวศวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนเมื่อเริ่มต้นการพัฒนาการท่องเที่ยว สิ่งแรกที่เริ่มในการเริ่มต้น คือ ชุมชนมีของดีอะไรบ้าง ซึ่งจะพบว่าของดีหรือสิ่งที่ชุมชนนำมาเสนอ อยู่บนพื้นฐานของนิเวศวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งสามารถตีความหมายได้อย่างกว้างขวาง นิเวศเกี่ยวข้องถึงระบบภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ลำธาร ป่าไม้ การดำรงชีวิต เช่น เกษตร การทำมาหากิน ระบบนิเวศ เช่น ภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่งจะสัมพันธ์กับวัฒนธรรมในเรื่องของ ชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ความเชื่อ ศาสนา ศิลปะ ทั้งในรูปแบบ Hardware และ Software

2. การท่องเที่ยวโดยชุมชน มีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์และใช้อย่างรู้คุณค่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเมื่อทราบถึงศักยภาพตัวตน เรื่องราวต่างๆ ของชุมชน จึงจะสามารถวิเคราะห์ศักยภาพความน่าสนใจ ต้นทุนของชุมชนได้ เมื่อจะนำมาใช้ในมิติของการท่องเที่ยวต้องอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เพราะฉะนั้นการนำเสนอผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการต่าง ต้องอยู่บนหลักคิดการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคำนึงถึงคนรุ่นหลัง

3. คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางอนาคต ของตนเอง การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ความสำคัญกับบทบาทคนในท้องถิ่น ตั้งแต่กระบวนการแรกเริ่ม คือ การศึกษา ศักยภาพ การวิเคราะห์ การทำความเข้าใจตนเอง และเลือกนำเสนอ เพราะฉะนั้นคนในชุมชนต้องมีบทบาท

¹⁵ วรพงศ์ ผูกฤ, ปรัชญาแห่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน, [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.randdcreation.com/content/5112/ปรัชญาแห่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน>

และเป็นผู้กำหนดอนาคตและทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเอง หากชุมชนจะเลือกสิ่งใดมาใช้หรือนำเสนอ ต้องมีส่วนร่วมในการเลือกและตัดสินใจ

4. การท่องเที่ยวชุมชนต้องมีการบริหารจัดการในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ ปัจจุบันชุมชนที่ทำการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นมีพัฒนาการไปไกลมาก จากเดิมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเลือก แหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวไม่มาก แต่ปัจจุบันหลายๆ ชุมชน มีพัฒนาการเป็นแหล่งท่องเที่ยวกระแสหลัก เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ทำให้สถานการณ์หรือบริบทของพื้นที่เปลี่ยนไป การบริหารจัดการในวิธีคิดแบบเดิมที่มองว่าชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่ใช่กระแสหลัก อาจจะไม่เท่าทันและเพียงพอต่อบางชุมชนในปัจจุบัน เช่น บางชุมชนไม่สามารถใช้รูปแบบเดิมได้ เนื่องจาก สถานการณ์เปลี่ยน นักท่องเที่ยวเปลี่ยน คนในชุมชนเปลี่ยนบทบาทและสถานะ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเปลี่ยนไปชุมชนหลายที่ผันตัวเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น การบริหารจัดการการอยู่ร่วมกันจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบที่เหมาะสมและลงตัว อยู่ด้วยกันได้ รูปแบบการจัดการบริการพื้นที่ชุมชนจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สถานการณ์อยู่เป็นระยะ พุดคุยสรุปบทเรียนเป็นระยะเพื่อให้เห็นว่ารูปแบบการทำงาน นั้นต้องมีการออกแบบเพิ่มเติมหรือไม่ หรือมีการกำหนดมาตรการ ข้อตกลง การจัดการผลประโยชน์ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์แต่ละพื้นที่ รูปแบบการจัดการจึงไม่ตายตัว โดยที่อยู่บนพื้นฐานศักยภาพพื้นที่ในมิติต่างๆ ของนิเวศวัฒนธรรมท้องถิ่น เป้าหมายของการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการอนุรักษ์และใช้อย่างรู้คุณค่า คนในชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางในอนาคตของตนเอง

5. การท่องเที่ยวชุมชน มีการกระจายรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการจัดการอย่างยั่งยืน เพราะฉะนั้นสิ่งที่จะแยกแยะระหว่างการท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวชุมชน และไม่เป็นการท่องเที่ยวชุมชน อย่างหนึ่งคือการกระจายรายได้ ซึ่งต้องดูว่าการท่องเที่ยวที่ดำเนินการนั้นคำนึงถึงการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมหรือไม่ โดยคำนึงถึงทุกภาคส่วนที่ควรจะได้ตามความเหมาะสมหรือไม่ เป็นไปตามข้อตกลงหรือไม่ หรือตามกติกาที่สร้างร่วมกันไว้หรือไม่ เช่น โกลด์ โฮมสเตย์ ได้รับผลตอบแทนตามข้อตกลง ตามข้อกำหนดร่วมกัน การกระจายรายได้ทางอ้อม คือ ตัวสำคัญที่จะตอบโจทย์เรื่องการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและสังคม การบริหารจัดการ การกำหนดอนาคตของชุมชนและการท่องเที่ยว รายได้ทางอ้อมออกมาเป็นหลายรูปแบบได้ ในยุคแรก เรื่องการตั้งกองทุน ซึ่งในปัจจุบันยังใช้ได้อยู่ การพัฒนาและการอนุรักษ์ บางพื้นที่มีพัฒนาการถึงการสร้างสวัสดิการชุมชน ดูแลผู้คนเรื่อง การศึกษา อาชีพ สุขภาพ บางพื้นที่สามารถนำไปต่อยอด หรือลงทุนในส่วนอื่นๆ เช่น ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ลงทุนเป็นร้านค้าชุมชน เรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจชุมชน เพราะฉะนั้นการกระจายรายได้ ไม่เพียงทำให้ทุกคนมีรายได้ แต่นำไปสู่การนำรายได้ไปหมุนเวียนในระบบอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม

และสิ่งแวดล้อม จึงตรงกับการพัฒนาแนวใหม่ โดยใช้เศรษฐกิจเป็นแกนหมุนในเรื่องของการพัฒนา
อนุรักษ์ สังคม วัฒนธรรม

6. การท่องเที่ยวชุมชน สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเรื่องแรกๆ ในแนวคิดการก่อเกิด
การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนมุ่งเน้นเรื่องการนำทรัพยากร บนฐานนิเวศน์
วัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้อย่างรู้คุณค่า ผ่านกระบวนการจัดการการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการ
ท่องเที่ยวและบริการ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนัก ยอมรับ
เคารพ หรือให้เกียรติเพื่อนำไปสู่การสนับสนุนฟื้นฟูอนุรักษ์ต่อไป รักษา หากใช้การท่องเที่ยวไปใน
ทิศทางแบบนี้ คือ การท่องเที่ยวทรัพยากรที่นำมาใช้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม
การท่องเที่ยว การให้บริการ เพื่อให้คนเกิดความเข้าใจ ยอมรับ ตระหนัก การให้เกียรติ ก็เป็นสิ่งที่
สอดคล้องกับแนวทางของ SDGs (Sustainable Development Goal) เมื่อเกิดกระบวนการแบบนี้
จะทำให้สังคมเกิดความตระหนักในเรื่องของการฟื้นฟู สิ่งแวดล้อมและสังคมวัฒนธรรมได้ นำไปสู่
กระบวนการดำเนินงานอนุรักษ์ได้ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำเสนอบนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งแตกต่างกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ ชุมชนควร
ให้ความสำคัญในข้อนี้ จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความสนุกสนานและสาระประโยชน์อย่างไร

7. การท่องเที่ยวชุมชน เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ได้ตั้งแต่ระดับ ปัจเจบุคคล
ครอบครัว ชุมชน สังคม เป้าหมายทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีเป้าหมายอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงดี
ขึ้นในเรื่องของการพัฒนาในชุมชน หากทำการท่องเที่ยวโดยไม่หลุดจากปรัชญา ที่เป็นแก่นสารหรือ
สาระสำคัญการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั่นเอง จะพบว่าเมื่อเริ่มต้นกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว
ชุมชน จากปรัชญาข้อที่ 1-6 ก็จะพบว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือการท่องเที่ยวชุมชน เป็นเครื่องมือ
ที่นำมาสู่เรื่องการพัฒนาได้จริง หลายพื้นที่พิสูจน์ให้เห็นแล้ว นับได้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็น
รูปธรรมหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหรือ Sustainable Tourism และรูปธรรมหนึ่งของการ
พัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ Sustainable Development

2.4.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีการพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่น มีการ
พัฒนาชาวบ้านในพื้นที่ให้มีความรู้และความสามารถ เข้าใจภูมิศาสตร์ ภูมินิเวศของท้องถิ่น ตระหนัก
ถึงปัญหาผลกระทบจากการท่องเที่ยว คุณภาพของระบบนิเวศ รู้แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่น
เพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนต่อไปในอนาคต อีกทั้งเป็นการสร้างความ
เข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในระยะยาว กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนยังเชื่อมโยงไปถึงการ
สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชน โดยที่การจัดการการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ที่ก่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ของคนในชุมชนจากแต่ละหมู่บ้าน สามารถนำความรู้ไปแปรสู่การดำเนินการให้บังเกิดผลขึ้นจริงด้วยการนำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในพื้นที่อันได้แก่ น้ำตก พืชพรรณไม้ในป่าที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งวัฒนธรรมประเพณีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและมีความยั่งยืน การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยตรง โดยการนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มาใช้เป็นพื้นฐานในการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการอย่างยั่งยืน และมีการผสมผสานการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาด้านสังคม และการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติในพื้นที่ ล้วนเป็นรูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมนั้น ยึดหลักการจัดการแบบมีส่วนร่วม เริ่มต้นที่การสอบถามความต้องการและความสนใจเข้าร่วมดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วมในระดับชุมชนที่ต้องการจัดตั้งเป็นองค์กรท่องเที่ยวของชุมชน มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความพร้อมและศักยภาพของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นขั้นตอนเริ่มต้นที่สำคัญเพื่อสอบถามความต้องการ ความคิดเห็น ทักษะ และความพร้อมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ในขั้นตอนเริ่มต้นนี้ควรนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความหมายความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยว ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชน การให้ข้อมูลครบทุกด้านสามารถช่วยให้ชุมชนตัดสินใจได้ง่ายขึ้น หากชุมชนมีความต้องการและเห็นประโยชน์ของการท่องเที่ยวแล้วจึงดำเนินการขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุน มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำข้อเสนอโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่ระบุแนวคิด รูปแบบ วิธีการและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งผลประโยชน์ที่จะได้รับให้แก่สมาชิกชุมชนทราบ นอกจากนั้นข้อเสนอโครงการดังกล่าวยังสามารถเสนอขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทในการสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน การจัดทำข้อเสนอโครงการนี้จัดทำโดยสมาชิกของชุมชนเองหรือหน่วยงานพี่เลี้ยงที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างดี และขยายข้อมูลออกไปสู่สมาชิกในชุมชนที่ต้องการมีส่วนร่วมต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวชุมชนมีส่วนร่วมเป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน โดยให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล เรียนรู้แนวทางและวิธีการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนช่วยกันวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน ศักยภาพและคาดคะเนปัญหาหรือประเด็น

ที่เป็นข้อจำกัดของชุมชน ผลลัพธ์ที่ได้คือ ข้อมูลที่สำคัญต่อการกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในด้านทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม การบริการ การพัฒนา กฎระเบียบข้อปฏิบัติต่างๆ ของนักท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ 4 วางแผนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่นำข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์ได้มาประกอบเป็นแผนงานและโครงการที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนกำหนดแผนงานส่งเสริมหรือเพิ่มพูนศักยภาพของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้ต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างถูกต้องตามหลักการ โดยจัดประชุมแนะนำการท่องเที่ยวชุมชนให้แก่สมาชิกชุมชน การจัดตั้งองค์กร การกำหนดกิจกรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยว การจัด Home Stay เป็นการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างง่าย สัดส่วนการจัดสรรรายได้อย่างโปร่งใส เพื่อประโยชน์ของสมาชิกในชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 การดำเนินการท่องเที่ยวชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่สมาชิกภายในชุมชน ได้มีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยว และมีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือหรือกำหนดแนวทางในการประเมินผลเชิงคุณภาพจากการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้ทราบถึงจุดด้อยและพิจารณาปรับปรุง และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ปัจจุบันพบว่าโอกาสที่ชุมชนท้องถิ่นจะเริ่มและดำเนินการจัดการทำแผนการท่องเที่ยวเองมีค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่การวางแผนการท่องเที่ยวชุมชนจะเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างนักวางแผนภายนอกที่มีหน้าที่หรือบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนสามารถดูแลจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน และเพื่อพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการท่องเที่ยว ดังนั้น กระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวของชุมชนที่มีผู้อำนวยการความสะดวกหรือพี่เลี้ยงจากหน่วยงานภายนอกนั้น มักเน้นให้ชุมชนเป็นผู้ร่วมคิดและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำแผนการท่องเที่ยว เพื่อให้แผนนั้นนำไปสู่การยอมรับของชุมชนและการนำไปปฏิบัติได้นั้น โดยการเริ่มต้นกระบวนการวางแผนจากการสอบถามความต้องการของชุมชนในการร่วมวางแผนและจัดการการท่องเที่ยว จากนั้นจึงเป็นการเริ่มต้นกระบวนการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวางแผนไปจนกระทั่งการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ รายละเอียดของแผนท่องเที่ยวระดับชุมชนต้องมีมาก

เพียงพอในการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างสะดวก แผนงานและโครงการที่ได้รับความเห็นชอบแล้วต้องนำมาจัดทำเป็นรายละเอียดโครงการลำดับความสำคัญก่อน-หลัง จัดตั้งองค์กรจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน กำหนดบทบาทและแนวทางของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวของพื้นที่ รวมทั้งงบประมาณและแหล่งที่มาของงบประมาณที่มีความเป็นไปได้ และวิธีการประเมินผลความสำเร็จของโครงการ แผนงานที่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ถือว่าเป็นแผนงานที่ไม่เกิดประโยชน์ ดังนั้น นักวางแผนจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อกลยุทธ์ในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการประสานความร่วมมือ การกำหนดเงื่อนไขการใช้ประโยชน์และมาตรการต่างๆ ที่สามารถปฏิบัติได้ แผนงานด้านการเงินเพื่อการสนับสนุนการลงทุนต่างๆ ต้องมีความเป็นไปได้ การกระตุ้นให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นอย่างต่อเนื่องตลอดระยะการจัดทำแผนจะนำไปสู่ความร่วมมือในการนำไปปฏิบัติได้เป็นอย่างดี หลังจากนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อพิจารณาอุปสรรคและผลสำเร็จของการดำเนินงานตามแผน และที่สำคัญเป็นการติดตามผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการดำเนินการจัดทำแผนงานในระยะต่อไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(1) งานวิจัยในประเทศ

กลชาญ อนันตสมบูรณ์ และคณะ¹⁶ “ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้วยสื่อมัลติมีเดีย” จากการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อเผยแพร่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตตำบลนางแล อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย และหาประสิทธิภาพสื่อมัลติมีเดียสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตตำบลนางแล พบว่า ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อสื่อมัลติมีเดียสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยรวมพบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับมาก

¹⁶ กลชาญ อนันตสมบูรณ์ และคณะ, ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ด้วยสื่อมัลติมีเดีย, วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2560): 196-207.

วัชร ชัยเขต และคณะ¹⁷ “ปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ชุมชนท่องเที่ยวคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า บริบทการท่องเที่ยวของชุมชนคลองแดนภายใต้แคมเปญ “ชุมชนวิถีพุทธ คลองแดน” มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามหลักการและรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลาย เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ตลาดน้ำคลองแดน ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงองค์ประกอบ (Factor Analysis) พบว่า มี 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ปัจจัยด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยว และปัจจัยด้านการใช้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในสื่อสังคมออนไลน์ ผลทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยวจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ และอาชีพ แตกต่างกัน มีปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ไม่พบความแตกต่างของพฤติกรรมการเลือกแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในตัวแปรด้านอื่นๆ

ไพศาล กาญจนวงศ์ และ รักธิดา ศิริ¹⁸ “พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชาวจีนที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่” นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในอดีตและปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ในอดีตนักท่องเที่ยวเดินทางเป็นแบบกรุ๊ปทัวร์ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีอายุมาก แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวจีนยุคใหม่มีอายุน้อยลง สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มักพบเห็น นักท่องเที่ยวเป็นคู่หรือคนเดียว เข้ารถจักรยานหรือจักรยานยนต์เดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยตนเองมากขึ้น นักท่องเที่ยวชาวจีนมีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากขึ้นโดยเรียงลำดับ ได้แก่ ใช้ในระหว่างการเดินทางมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวมีการแชร์

¹⁷ วัชร ชัยเขต และคณะ, ปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ชุมชนท่องเที่ยวคลองแดน อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา, วารสารหาดใหญ่วิชาการ, ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561).

¹⁸ ไพศาล กาญจนวงศ์ และ รักธิดา ศิริ, พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชาวจีนที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2561): 101-113.

รูปภาพหรือวิดีโอในการท่องเที่ยวให้กับผู้อื่นผ่านอินเทอร์เน็ต การใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้แอปพลิเคชัน เพื่อช่วยในการนำทาง เป็นต้น รองลงมาคือใช้ก่อนเดินทาง โดยนักท่องเที่ยวใช้การสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ เพื่อการวางแผนท่องเที่ยว การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นผ่านเครือข่าย การจองห้องพักแบบออนไลน์ การชำระเงินแบบออนไลน์ การสืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวจากเว็บไซต์อินเทอร์เน็ต เป็นต้น และใช้เมื่อเสร็จสิ้นการเดินทาง โดยนักท่องเที่ยวมีการใช้ปฏิทินแบบออนไลน์จากอินเทอร์เน็ต การใช้การติดต่อสื่อสารเพื่อการเดินทางท่องเที่ยวด้วยอีเมล การเดินทางท่านติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ก็มีพฤติกรรมการใช้พื้นฐานอยู่แล้ว เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อข้อมูลที่ต้องการ การใช้คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวัน เพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการใช้คอมพิวเตอร์ในชีวิตประจำวันเพื่อความบันเทิง

วันทนี แสนักดี (2562)¹⁹ ศึกษาเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลก ในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว” ผลการวิจัยได้นำเสนอเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลกตามมุมมองของการบริหารจัดการโดยการวางแผน คือ 1) ควรมีการบูรณาการแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนและลดงบประมาณที่สิ้นเปลืองในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริม และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2) ควรมีการบูรณาการนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน โดยเฉพาะนโยบายตลาดประชารัฐ ซึ่งจะส่งผลดีทั้งด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และการพัฒนาชุมชน 3) ควรมีการทบทวนและปรับแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง 4) ควรมีการสนับสนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาจิตใจ การปลูกจิตสำนึก ให้กับประชาชนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

¹⁹ วันทนี แสนักดี, แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลก ในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว, วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2562): 36-49.

รักชนก สมศักดิ์ และปิยะนุช พรหมประเสริฐ²⁰ “การบริหารจัดการและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ อำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์” ผลการวิจัยทางด้านการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์กลุ่มโฮมสเตย์ พบว่า มีการบริหารจัดการตนเองภายใต้งบประมาณที่มีค่อนข้างน้อยในลักษณะที่ใช้งบแบบประหยัด มีสื่อประชาสัมพันธ์เป็นของตนเองได้ จึงเลือกพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เฉพาะกิจ ได้แก่ สื่อแผ่นพับเพื่อเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายหลัก อาทิ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชุมชน นักเรียน นักศึกษา เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนที่สนใจ สื่อป้ายกลางแจ้ง ติดตั้งในจุดทำเลที่น่าสนใจในพื้นที่ สื่อวัตถุดิบค่าที่พัฒนาขึ้นจากชุมชนเพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ของฝากของที่ระลึกจากชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชนอีกทางหนึ่ง และสื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) เพื่อสื่อสารประชาสัมพันธ์แบบสองทางสามารถสื่อสารได้ทั้งข้อความตัวอักษร ข้อความเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ให้กับผู้ที่เข้ามาชมที่หน้าเพจสามารถเห็นข้อความนั้นได้ทันที รวมถึงการโต้ตอบระหว่างกันได้อย่างกว้างไกลและรวดเร็ว โดยพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ขึ้นมาใหม่ สื่อเฟซบุ๊กแฟนเพจ หรือเพจ (Facebook Fanpage) เพื่อเป็นพื้นที่สื่อสาร หรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) ประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์บ้านหนองแม่นาบนสื่ออินเทอร์เน็ต สำหรับการแสดงความคิดเห็น แจ้งข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ ผ่านหน้าเพจเฟซบุ๊ก ซึ่งในหน้าเพจนี้ สามารถโพสต์ข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ข้อความตัวอักษร ข้อความเสียง ให้กับผู้ที่เข้ามาชมที่หน้าเพจสามารถเห็นข้อความนั้นได้ทันที เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่สื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ที่สามารถสื่อสารได้กว้างไกลและรวดเร็ว เมื่อเพจมีจำนวนของผู้ใช้งานมากเพิ่มขึ้นจะกลายเป็นแรงดึงดูดที่ทำให้คนอีกมากมายเข้ามาติดตามมากขึ้น

บรรจุกรณ์ สิงห์ดี และศุภลักษณ์ สัตย์เพริศพราย²¹ “การวิจัยและพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันบนแท็บเล็ตระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 1) ประสิทธิภาพของสื่อแอปพลิเคชันบนแท็บเล็ตระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่

²⁰ รักชนก สมศักดิ์ และปิยะนุช พรหมประเสริฐ, การบริหารจัดการและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ อำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์, **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร**, ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561): 103-111.

²¹ บรรจุกรณ์ สิงห์ดี และศุภลักษณ์ สัตย์เพริศพราย, การวิจัยและพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันบนแท็บเล็ตระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, **รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการ งานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15**, 2558. 623-634.

กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3)การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภายหลังการเรียน โดยใช้สื่อแอปพลิเคชันบนแท็บเล็ตระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ มีค่าสูงกว่าเกณฑ์

อัทพล คุณเลิศ²² “เว็บแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จ.สุรินทร์ ผ่านเทคโนโลยีโลกเสมือนผสานโลกจริง” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสื่อ 3 มิติและนำเสนอผ่านทางเว็บไซต์ ในการสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยการพัฒนาด้าน 3 มิติ โดยอ้างอิงการฉาก 3 มิติ จากข้อมูลและสภาพแวดล้อมบริเวณศูนย์ศึกษา หมู่บ้านช้าง จากนั้นทำการพัฒนาเป็นฉาก 3 มิติ จำนวน 9 ฉาก และพัฒนาเว็บไซต์เพื่อเป็นสื่อในการเผยแพร่ข้อมูล เว็บไซต์สามารถแสดงภาพสถานที่ในรูปแบบ 3 มิติผ่านทางสมาร์ตโฟนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์และไอโอเอส โดยใช้แอปพลิเคชัน Hp Reveal เว็บไซต์สามารถแสดงภาพสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุรินทร์พร้อมข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวได้ จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาเว็บไซต์นำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวแบบ 3 มิติ ผ่านแอปพลิเคชัน สามารถสร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้ข่าวสารที่น่าสนใจมากขึ้น เป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ที่สร้างแรงดึงดูดให้ผู้รับข่าวสารได้มากยิ่งขึ้น

จิตรนนท์ ศรีเจริญ และคณะ²³ “แอปพลิเคชันส่งเสริมการท่องเที่ยว 8 แหล่งท่องเที่ยวที่ต้องไปในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง” การพัฒนาแอปพลิเคชันส่งเสริมการท่องเที่ยว 8 แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นรูปภาพ คำบรรยายสั้นๆ บอกเล่าเรื่องราวต่างๆ และ Marker สำหรับใช้ส่องเพื่อแสดงวิดีโอในรูปแบบเทคโนโลยีเสมือนจริง นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใช้งานแอปพลิเคชันโดยการดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน AR8.apk ได้จาก QR Code จากนั้นดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน AR8.apk แล้วดับเบิลคลิก ที่ไอคอน AR8.apk ที่ดาวน์โหลดไว้เพื่อติดตั้งแอปพลิเคชัน เมื่อติดตั้งเรียบร้อยแล้ว เมื่อจะเข้าใช้งานแอปพลิเคชัน 8 แหล่งท่องเที่ยวที่ต้องไปในจังหวัดเพชรบูรณ์ ดับเบิลคลิกไอคอน AR8 เพื่อทำการเปิดแอปพลิเคชัน โดยจะแสดงอยู่ในรูปแบบของกล้องถ่ายรูป การใช้งาน

²² อัทพล คุณเลิศ, เว็บแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จ.สุรินทร์ ผ่านเทคโนโลยีโลกเสมือนผสานโลกจริง, การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5, 2563, 111-120.

²³ จิตรนนท์ ศรีเจริญ, ดวงจันทร์ สีหาราช และอนุพงษ์ สุขประเสริฐ, แอปพลิเคชันส่งเสริมการท่องเที่ยว 8 แหล่งท่องเที่ยวที่ต้องไปในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง, วารสารโครงการงานวิทยากรคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 84-94.

สามารถนำไปส่องที่ Marker จะแสดงวิดีโอ โดยจะเปลี่ยนแปลงตาม Marker โดยมีทั้งหมด 8 Marker หรือก็คือ 8 วิดีโอ

สุชาติ นกหนู และคณะ²⁴ “การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบนวัตวิถีวัดแหลมพ้อ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบนวัตวิถีวัดแหลมพ้อ โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย/ด้านราคา และด้านกระบวนการให้บริการและสินค้า และด้านการส่งเสริมท่องเที่ยว ส่วนด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด เมื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบนวัตวิถีวัดแหลมพ้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางที่ต้องมีการพัฒนา เช่น ควรเพิ่มจุดถ่ายภาพที่ดีและสวยงามกว่าที่มีอยู่ ควรมีป้ายกำหนดในบริเวณวัดเกี่ยวกับการแต่งกายของนักท่องเที่ยว แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยให้เหมาะสมกับสถานที่ ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ เพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าชุมชนเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก นอกจากนี้ควรมีศูนย์ประสานงานหรืออำนวยการ หรือมีสถานที่แสดงวิถีทัศน์ สถานที่น่าชม เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รู้ได้เห็น

ประภาภรณ์ รัตน์²⁵ “การสื่อสารเพื่อการสืบทอดและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัย พบว่า บุญผะเหวดมีบทบาทสืบเนื่องด้านศาสนา การสร้างสายสัมพันธ์ การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา บทบาทคลี่คลายด้านความงดงามของความเป็นท้องถิ่นอีสานและการคลี่คลายอันเกิดจากการปรับประยุกต์ บทบาทเพิ่มใหม่ด้านการท่องเที่ยว พื้นที่ในการนำเสนอตัวตน พื้นที่นำเสนอความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารเพื่อการสืบทอดประเพณีบุญผะเหวด จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ส่งสารอยู่ในทุกระดับของสังคม เนื้อหาที่ทำการสื่อสารมีทั้งความหมายเดิม และการสร้างความหมายใหม่ ผ่านช่องทางการสื่อสารหลากหลายโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ มีการปรับกิจกรรมเพื่อสร้างผู้รับสารกลุ่มเยาวชน อย่างไรก็ตามการสื่อสารจะต้องสื่อสารรูปแบบและความหมายควบคู่กันไป การสื่อสารเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวประเพณีบุญผะเหวดอย่าง

²⁴ สุชาติ นกหนู และคณะ, การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบนวัตวิถีวัดแหลมพ้อ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 (เมษายน 2563): 96-108.

²⁵ ประภาภรณ์ รัตน์, การสื่อสารเพื่อการสืบทอดและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด, วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์, ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562):

ยังยืน สามารถสื่อสารในรูปแบบ Phawet PASUK Model (พะเหวด พาสุก) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การสร้างสรรค์กิจกรรม การเล่าเรื่อง การสะท้อนเอกลักษณ์ และการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อให้บุญพะเหวดกลายเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตและนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัทมา โกเมนท์จรัส²⁶, แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวพบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรูปแบบการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจคือกิจกรรมชมวิถีตลาดน้ำอัมพวา ช่องทางการได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากข้อมูลข่าวสารจากช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ด้านศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวพบว่าทุก ด้าน มีระดับศักยภาพในเกณฑ์ระดับมาก ได้แก่ การเข้าถึงและการเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักกิจกรรมการดำเนินงาน และแพคเกจที่มีให้บริการ และการให้บริการอื่นๆ ด้านแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวในตลาดน้ำอัมพวา ควรเพิ่มการเดินทางมายังตลาดน้ำอัมพวาโดยทางรถไฟ ควรมีการจัดทำแผนที่เป็นเวอร์ชันภาษาอังกฤษและภาษาจีน ควรมีการจัดการระบบน้ำประปาเพื่อให้มีน้ำไหลเป็นปกติ เพิ่มห้องสุขา ถังขยะ และจัดการระบบ Wi-Fi ให้ดีขึ้น คุณภาพและความเหมาะสมของที่พักและอาหาร ควรมีมาตรฐานที่เหมาะสมกับราคา และเพียงพอแก่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะวันเสาร์ อาทิตย์ ควรมีการเพิ่มกิจกรรมการนันทนาการเส้นทางริมคลอง เพื่อชมธรรมชาติ ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ กิจกรรมการชมหิ่งห้อยในยามค่ำคืน ควรจัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของหิ่งห้อย รูปแบบและราคาแพคเกจการให้บริการท่องเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา ควรมีความเหมาะสม ควรจัดหาข้อมูลการท่องเที่ยว ธนาкар ตุ๋เอทีเอ๋ม แก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ คุณภาพและราคาของอาหาร ห้องสุขาสาธารณะและจัดถังขยะเพิ่มขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชน

นภารัตน์ อยู่ประเสริฐ และไพฑูรย์ มนต์พานทอง²⁷ “แนวทางการพัฒนาการสื่อความหมายในอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวชมมาช่วงวันหยุด (เสาร์-อาทิตย์) ใช้ระยะเวลาในแหล่งท่องเที่ยวประมาณ 1 ชั่วโมง โดยนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการมัคคุเทศก์มีแนวโน้มที่จะใช้เวลาอยู่นานขึ้น ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้ภาษาเข้าใจง่ายทันสมัยและใช้นวัตกรรมสื่อสารเป็นสื่อที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ

²⁶ ปัทมา โกเมนท์จรัส, แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, วารสารช่อพะยอม, ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 (มิถุนายน – ตุลาคม 2562): 249-258.

²⁷ นภารัตน์ อยู่ประเสริฐ และไพฑูรย์ มนต์พานทอง, แนวทางการพัฒนาการสื่อความหมายในอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์, วารสาร Veridian E Journal ๓ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, ปีที่ 12 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2562): 1630-1638.

และต้องการมากที่สุดขณะที่ศักยภาพด้านแหล่งสารหรือผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อความหมาย และด้านผู้รับสารอยู่ในระดับมาก แต่มักคุเทศก์ในอุทยานฯ ไม่เพียงพอ เนื้อหาเข้าใจยาก เครื่องมือสื่อความหมายไม่เหมาะสมกับพื้นที่และความต้องการของนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวบางท่านขาดความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ขณะที่นักท่องเที่ยวรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในระดับน้อยที่สุดจึงนำมาสู่การนำเสนอแนวทาง 4 แนวทาง ได้แก่ การจัดการเนื้อหาสำหรับการสื่อความหมายในอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง การพัฒนาสื่อบุคคลและเครื่องมือสื่อความหมายในอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสื่อบุคคลและเครื่องมือสื่อความหมายที่มีในอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้งและการสร้างการรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง

(2) งานวิจัยต่างประเทศ

ฮิกกินส์และฮีส (Higgin; Hess 1998) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับคำศัพท์จากกลอนบท 1 ชื่อว่า "my incredible headache" ในซีดีรอม the new kid on the block ซึ่งเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับความนิยมจากนักเรียนมีคำและภาพเหมือนกับหนังสือปกติแต่สามารถอ่านออกเสียงดังๆเป็นคำวลีและเรื่องราวเป็นรายบุคคล มีภาพเคลื่อนไหวและภาพที่ใช้สื่อวัตถุในภาพหนังสือของนักเรียนเกรด 3 จำนวน 15 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนักเรียนในกลุ่มควบคุมให้อ่านพร้อมฟังเสียงจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และดูภาพเคลื่อนไหว ผลวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งหมดให้ความสนใจกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพราะมีภาพเคลื่อนไหวและได้รับความรู้จากแบบสอบถามก่อนและหลังเรียนแตกต่างกัน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีบทบาทต่อการศึกษายุคสมัยนี้ฉะนั้นผู้วิจัยจึงนำมาใช้ในโรงเรียนให้ผู้เรียนได้สัมผัสเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อีกทั้งก่อให้เกิดผลต่อนักเรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นได้

Dobrica Z. Jovicic²⁸ "From the traditional understanding of tourism destination to the smart tourism destination" ภาคการท่องเที่ยวในภูมิภาค Gorenjska ซึ่งมีศักยภาพทางธรรมชาติไฮสโตร์แคลและทางภูมิศาสตร์ที่โดดเด่นได้รับการสนับสนุนจากนโยบายระดับประเทศและระดับภูมิภาคยังคงเผชิญกับความท้าทายมากมายในแง่ของการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากขึ้นสำหรับการเดินทางระยะยาว เราแก้ไขปัญหานี้ด้วยแนวทางนวัตกรรมแบบเปิดโดยนำผู้

²⁸ Dobrica Z. Jovicic, From the traditional understanding of tourism destination to the smart tourism destination, *Journal Current Issues in Tourism*, Vol 22, 2017 - Issue 3 276-282.

ให้บริการด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ข้อมูลและผู้ให้บริการเทคโนโลยีเฉพาะกลุ่มและผู้กำหนดนโยบาย และด้วยการจัดตั้งห้องปฏิบัติการสำหรับการท่องเที่ยวในภูมิภาคซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงที่นักวิจัยนักพัฒนาและผู้ใช้ร่วมกันสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ๆ การออกแบบโดยใช้เว็บเป็นศูนย์กลางสำหรับการพัฒนาบริการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในบริบทห้องปฏิบัติการที่มีชีวิตขั้นตอนของกระบวนการออกแบบร่วมของการพัฒนาแพลตฟอร์มเว็บจะถูกยกเลิกการขีดเขียนตั้งแต่การสร้างความคิดไปจนถึงการพัฒนาต้นแบบการทดสอบและการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการต่างๆ ผลลัพธ์สุดท้ายคือแพลตฟอร์มเว็บ “GoGorenjska” ถูกนำเสนอและมีการตอบรับจากผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว สรุปได้ว่าแพลตฟอร์มนี้มีศักยภาพในการสร้างสรรค์นวัตกรรมแบบเปิดมากมายทำให้ผู้ใช้จำนวนมากที่สำคัญในขั้นตอนการผลิตเต็มรูปแบบในตลาด

Shobhana and Sukhpreet Kaur Gill²⁹, “Impact of Information Technology in the Growth of Tourism Industry” นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีการเติบโตในอัตราเฉลี่ย 4% ในตลาดการท่องเที่ยวโลกตามองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเติบโตอย่างมากในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนำไปสู่การสร้างงานและกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมยังช่วยให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตมากขึ้น อย่างยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจ เทคโนโลยีสารสนเทศยังช่วยในการกำหนดแพ็คเกจทัวร์จองตั๋วและประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา ความก้าวหน้าในเทคนิคสมัยใหม่ทำให้กระบวนการเดินทางง่ายขึ้นมาก เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การเดินทางปลอดภัยยิ่งขึ้นและกระจายการท่องเที่ยวไปยังทุกมุมโลก ข้อมูล เทคโนโลยีช่วยให้เข้าถึงบริการทั้งหมดได้ง่ายช่วยลดช่องว่างระหว่างลูกค้าและผู้ขาย นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศทำให้กระบวนการเดินทางง่ายขึ้นมาก เทคโนโลยีสารสนเทศเร่งการดำเนินการและยังให้การเข้าถึงลูกค้าเพื่อเปลี่ยนแปลงแพ็คเกจทัวร์และผลิตภัณฑ์การเดินทางอื่น ๆ ตามความต้องการ เทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียง แต่เป็นประโยชน์ต่อลูกค้าเท่านั้น แต่ยังช่วยให้องค์กรต่างๆ สามารถรักษาสถานที่ได้ง่ายและประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ด้วยความช่วยเหลือของเทคนิคสมัยใหม่ เช่นการเช็คอินผ่านมือถือการชำระเงินด่วนจึงไม่จำเป็นต้องรอคิวนาน ไม่เพียงแต่โรงแรมขนาดใหญ่เท่านั้นที่ได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ B to B และบริษัทอื่นๆ ก็ได้รับประโยชน์เช่นกัน

²⁹ Shobhana and Sukhpreet Kaur Gill, Impact of Information Technology in the Growth of Tourism Industry, *International Journal of Research and Analytical Reviews*, Special issue for 2nd International Conference on Hospitality and Tourism ICOHOST -2019, pp. 330-333.

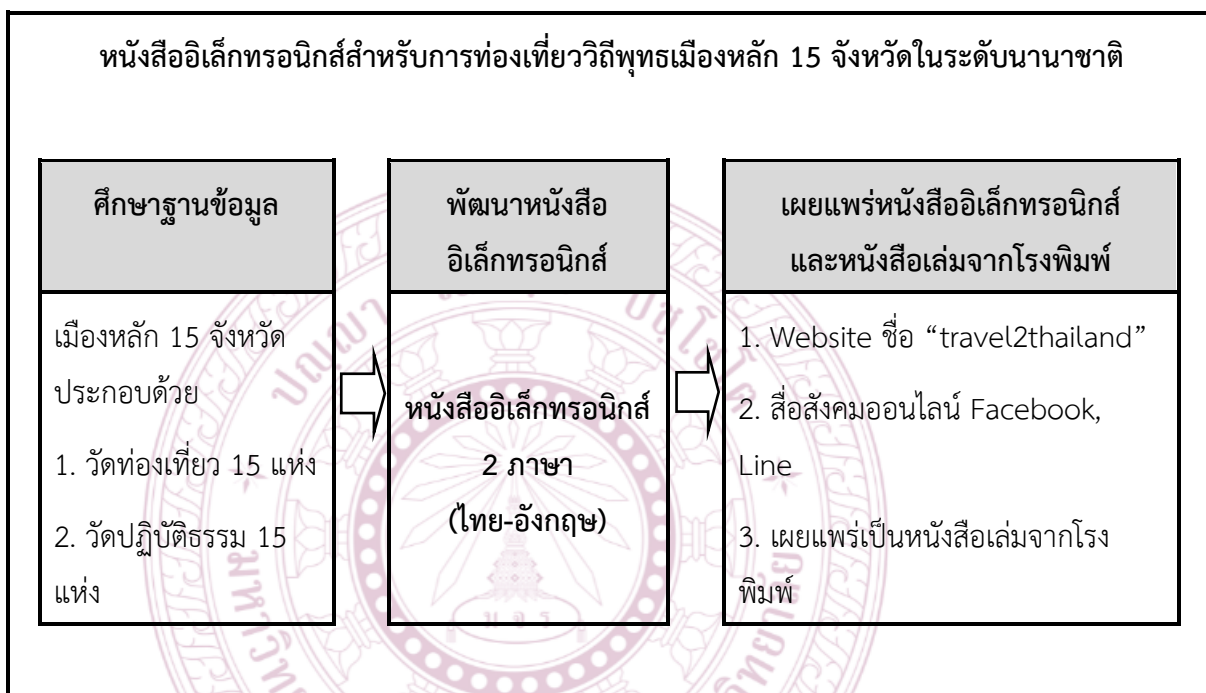
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือ การเติบโตในอัตราที่รวดเร็วมากซึ่งเป็นหนึ่งในเหตุผลหลักที่อยู่เบื้องหลังความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ลูกค้าสามารถตรวจสอบรายละเอียดเที่ยวบิน ห้องพักรวม และจัดทำแพ็คเกจตามความต้องการได้อย่างง่ายดาย นอกจากนี้ยังช่วยในการสร้างรายได้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้นจะทำให้กระบวนการเดินทางง่ายขึ้นและทำให้ลูกค้ามีอิสระมากขึ้น

Suhail Razeeth et al³⁰ “Influence of smart devices and IOT applications in tourism: A survey analysis” การท่องเที่ยวคือการปฏิบัติของบุคคลที่เดินทางไปยังสถานที่ที่เฉพาะเจาะจงจากสถานที่เกิดของตนเพื่อการพักผ่อนธุรกิจ การศึกษา หรือวัตถุประสงค์อื่นใด แม้ว่าอุปกรณ์อัจฉริยะและอุปกรณ์สวมใส่ที่ใช้ในการท่องเที่ยวจะได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น แต่การตรวจสอบเชิงประจักษ์ของแหล่งท่องเที่ยวอัจฉริยะ (STA) จากมุมมองของนักท่องเที่ยวยังมีข้อจำกัด ความต้องการพื้นฐานของนักท่องเที่ยวคือที่พักที่สะดวกสบายการจองและบริการออนไลน์อื่นๆ อาหาร มัคคุเทศก์/ไกด์ภาษา ไปยังสถานที่ที่เกี่ยวข้องแผนที่และมาตรการรักษาความปลอดภัย กิจกรรมเหล่านี้ได้รับการสนับสนุนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยใช้อุปกรณ์มือถืออัจฉริยะ อุปกรณ์สวมใส่อัจฉริยะ และอุปกรณ์ IoT อุปกรณ์สวมใส่ส่วนใหญ่เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ เนื่องจากอุปกรณ์ประเภทนี้มีประโยชน์ในการท่องเที่ยวในสถานการณ์ต่างๆ ในแบบของตัวเองโดยมีข้อบกพร่องเล็กน้อย เมื่อรวมฟังก์ชันการทำงานของอุปกรณ์เหล่านี้เข้าด้วยกันข้อเสียจะลดลงได้ นักท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับประโยชน์หลักจากการใช้สมาร์ทโฟนอุปกรณ์สวมใส่และแอปพลิเคชัน IoT อุปกรณ์แต่ละชิ้นให้บริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแบบของตัวเอง แม้ว่าอุปกรณ์ทั้งหมดจะถูกใช้ในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมักจะย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งดังนั้นอุปกรณ์เคลื่อนที่จึงเหมาะสมที่สุด แม้ว่าสมาร์ทโฟนจะเป็นอุปกรณ์ประเภทมือถือ แต่ในแง่ของประสิทธิภาพของแบตเตอรี่ อุปกรณ์ที่สวมใส่นั้นมีอายุการใช้งานแบตเตอรี่ที่สูง เช่นเดียวกับการชาร์จแบตเตอรี่จะลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสาเหตุสองประการ เช่น สมาร์ทโฟนมีความสว่างสูงและความซับซ้อน จอกว้างและแอปพลิเคชันอื่นๆ จะดำเนินการเป็นกระบวนการพื้นหลัง เนื่องจากอุปกรณ์ประเภทนี้มีประโยชน์ในการท่องเที่ยวในสถานการณ์ต่างๆ ในแบบของตัวเองโดยมีข้อบกพร่องเล็กน้อย เมื่อรวมฟังก์ชันการทำงานของอุปกรณ์เหล่านี้เข้าด้วยกันข้อเสียจะลดลงได้

³⁰ Suhail Razeeth et al, Influence of smart devices and IOT applications in tourism: A survey analysis, Proceedings of the 8th Annual International Research Conference, 25 November 2019 Faculty of Management and Commerce, South Eastern University of Sri Lanka.

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด” สรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทยในระดับนานาชาติ” มีเป้าหมายคือ พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัดท่องเที่ยวและวัดปฏิบัติธรรมในเมืองหลัก 15 จังหวัด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัย 3 ประเภท คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1: การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงคุณภาพมีเป้าหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อหนึ่ง คือ ศึกษาแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด เริ่มด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยววิถีพุทธ และการพัฒนานวัตกรรม เช่น สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว นวัตกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงศึกษาข้อมูลจากผู้ให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวภายในประเทศ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท. กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และภาคเอกชน บริษัททัวร์ต่างๆ

จากนั้นเป็นการศึกษาภาคสนามโดยรวบรวมข้อมูลจากวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ทั้ง 6 ภาคของประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรม ในเมืองหลัก 15 จังหวัด ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรม นักท่องเที่ยว และผู้ปฏิบัติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจง ประกอบด้วย ตัวแทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ตัวแทนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และตัวแทนจากสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2: การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

การวิจัยปฏิบัติการ มีเป้าหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อสอง คือ พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด โดยมีพื้นที่วิจัยคือ วัดในเมืองหลัก 15 จังหวัด ดังได้กล่าวมาแล้ว

ระยะที่ 3: การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ มีเป้าหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อสาม คือ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ และประเมินผลพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผ่าน google form จำนวน 628 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.2 พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาในเมืองหลัก 15 จังหวัด ประกอบด้วยวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ทั้ง 6 ภาคของประเทศไทย รวม 30 วัด ซึ่งเป็นวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

(1) เป็นวัดที่เหมาะสมและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ มีวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรม มีความสวยงามของสถาปัตยกรรม/จิตรกรรม มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ มีประวัติความเป็นมาเก่าแก่โบราณ มีกิจกรรมการปฏิบัติธรรม มีสถานที่น่าสนใจภายในวัดที่เป็นสิ่งดึงดูด มีการเปิดให้สาธารณชนเข้าเยี่ยมชม มีพระวิปัสสนาจารย์ และมีความความสะดวกในการเดินทางเข้าถึง

(2) เป็นวัดที่เจ้าอาวาส/ผู้ดูแลสถานที่อนุญาตและให้ความร่วมมือในให้ข้อมูลวัดสำหรับการพัฒนาฐานข้อมูลการท่องเที่ยว

(3) เป็นวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ และเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวแบบอื่นในเขตพื้นที่เดียวกัน

(4) เป็นวัดที่มีกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการปฏิบัติธรรมเพื่อการพัฒนาจิตใจในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้การส่งเสริมการเรียนรู้บุคคลและสังคมโดยมีกิจกรรมทางศาสนาเป็นพื้นฐาน

สำหรับการกำหนดวัดในแต่ละจังหวัด/ภูมิภาคนั้นยึดตามเส้นทางท่องเที่ยวหลักในแต่ละจังหวัด/ภูมิภาคโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบ อัตลักษณ์ การท่องเที่ยวและการปฏิบัติธรรมของวัดนั้น ๆ โดยกำหนดเป็นเส้นทางของการท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาค ดังนี้

- (1) ภาคเหนือ มี 1 จังหวัด จำนวน 2 วัด ได้แก่
 1. วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
 2. วัดอรุณวิเวก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- (2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 2 จังหวัด จำนวน 4 วัด ได้แก่
 1. วัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
 2. ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
 3. วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
 4. วัดป่าสาลวัน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- (3) ภาคกลาง มี 1 จังหวัด จำนวน 2 วัด ได้แก่
 5. วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
 6. วัดพระพุทธแสงธรรม อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
- (4) ภาคตะวันออก มี 3 จังหวัด จำนวน 6 วัด ได้แก่
 1. วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
 2. วัดผาณิตาราม อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
 3. วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
 4. วัดภักทันทะอาสาาราม อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
 5. วัดละหารไร่ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
 6. วัดมาบจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
- (5) ภาคตะวันตก มี 3 จังหวัด จำนวน 6 วัด ได้แก่
 1. วัดวังกั๊วการาม (วัดไต้น้ำ) อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
 2. วัดท่าเสด็จ อำเภอมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
 3. วัดห้วยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 4. วัดป่าสุฤณตา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 5. วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
 6. วัดเขาพระ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
- (6) ภาคใต้ 5 จังหวัด จำนวน 10 วัด ได้แก่
 1. วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
 2. วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. วัดถ้ำเสือ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
4. สถานปฏิบัติธรรมสำนักสงฆ์ถ้ำเขาพระ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
5. วัดสุวรรณคูหา อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา
6. วัดนิโรธรังสี อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
7. วัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
8. ศูนย์ปฏิบัติธรรมปณินิสส์โค อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
9. วัดมณีมาวาสวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
10. วัดปากันตพงษ์ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา

3.3 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรม ทั้ง 30 แห่ง ในเมืองหลัก 15 จังหวัด จำนวน 30 รูป/คน ประกอบด้วย

1. เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เจ้าอาวาส วัดอรุณวิเวก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
3. วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี
4. เจ้าอาวาส วัดพระพุทธแสงธรรม อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี
5. เลขาธุการเจ้าอาวาส วัดถ้ำเสือ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
6. รักษาการประธานที่พักสงฆ์ สถานปฏิบัติธรรมสำนักสงฆ์ถ้ำเขาพระ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
7. ไวยาวัจกร วัดฉลอง (วัดไชยธาราราม) อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
8. ประธานศูนย์ปฏิบัติธรรมปณินิสส์โค (หลวงพ่อบุระจก) อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
9. เจ้าอาวาส วัดสุวรรณคูหา อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา
10. เจ้าอาวาส วัดนิโรธรังสี อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
11. ไวยาวัจกร คณะกรรมการ วัดมณีมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
12. ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดปากันตพงษ์ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา
13. เลขาธุการเจ้าอาวาส วัดพระบรมธาตุไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
14. เจ้าอาวาส วัดธารน้ำไหล อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

15. ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
16. เลขานุการเจ้าอาวาส วัดผาณิตาราม อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
17. เจ้าอาวาส วัดละหารไร่ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
18. เจ้าอาวาส วัดมาบจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
19. เจ้าอาวาส วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
20. เจ้าอาวาส วัดภักทันทะอาสาฬหาราม อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
21. เจ้าหน้าที่พระมหาธาตุแก่นนคร วัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
22. ผู้อำนวยการ ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
23. เจ้าอาวาส วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
24. ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดป่าศาลวัน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
25. เจ้าอาวาส วัดวังแก้วเวการาม (วัดไถ่น้ำ) อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
26. เจ้าอาวาส วัดท่าเสด็จ อำเภอมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
27. ผู้ดูแลสถานที่ วัดห้วยมงคล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
28. เจ้าอาวาส วัดป่าสุญญตา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
29. เจ้าอาวาส วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
30. เจ้าอาวาส วัดเขาพระ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่วิจัย คือ วัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ในเมืองหลัก 15 จังหวัด จำนวน 60 คน สามารถดูรายชื่อผู้ร่วมกิจกรรมได้จากภาคผนวก

3. การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการประเมินโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผ่าน google form จำนวน 628 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงระบบงานให้ถูกต้อง และสอดคล้องกับความต้องการใช้ข้อมูลและพฤติกรรมของผู้ใช้งาน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยในงานวิจัยนี้ มีทั้งหมด 6 ประเภท คือ

1. Checklist
2. แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก
3. แนวคำถามสนทนากลุ่มเจาะจง

4. กระบวนการพัฒนาฐานข้อมูลและนวัตกรรม
5. กิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ
6. แบบสอบถาม

เครื่องมือแต่ละประเภทมีเป้าหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะต่างๆ ซึ่งแบ่งตามวัตถุประสงค์ การใช้เครื่องมือวิจัยประเภทต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1: การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในระยะที่ 1 มี 3 ประเภท มีรายละเอียดกิจกรรมหรือขั้นตอนการใช้เครื่องมือวิจัยทั้ง 3 ประเภท ดังนี้

1) Checklist

Checklist นำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยเพื่อกำหนดสารสนเทศด้านการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ ที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัย คือ เมืองหลัก 15 จังหวัด ประกอบด้วย วัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการพัฒนาฐานข้อมูลและนวัตกรรม ครบถ้วน โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรมทั้ง 30 สถานที่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีในขอบข่ายด้านการท่องเที่ยว สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาฐานข้อมูลและนวัตกรรม มี 9 รายการ สำหรับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ประกอบด้วย ที่ตั้ง/การเดินทาง ช่องทางประชาสัมพันธ์และติดต่อ ประวัติความเป็นมา เส้นทางท่องเที่ยววิถีพุทธ (ROUTE) สิ่งสำคัญภายในวัด กิจกรรมสำคัญของวัด คุณค่าทางพระพุทธศาสนา สถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เคียง และสิ่งอำนวยความสะดวกหรือบริการที่อยู่ใกล้เคียง จากนั้นนำ Checklist ดังกล่าวมาเป็นแนวทางสร้างแนวคำถามสัมภาษณ์

2) แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัย คือ เมืองหลัก 15 จังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกประกอบการพัฒนาฐานข้อมูลและนวัตกรรม

ทั้งนี้ การจัดทำฐานข้อมูลและนวัตกรรม จะได้ใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย 1 ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสารสนเทศทั้ง 9 รายการ ซึ่งแนวทางพัฒนาฐานข้อมูลและนวัตกรรมนั้น จะนำสารสนเทศจากฐานข้อมูลดังกล่าวมาใช้งาน และจะเลือกสารสนเทศเพียง 4 ข้อ มาจัดทำเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม และเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวสำหรับการจัดทำฐานข้อมูลและนวัตกรรมเพิ่มเติม ได้แก่

- (1) แนวคำถามเกี่ยวกับ ที่ตั้ง/การเดินทาง การประชาสัมพันธ์และติดต่อ

- (2) แนวคำถามเกี่ยวกับประวัติ
- (3) แนวคำถามเกี่ยวกับ ประเภทเส้นทาง (Route) ของสถานที่แห่งนั้น
- (4) แนวคำถามเกี่ยวกับ สถานที่สำคัญๆ และกิจกรรมของสถานที่แห่งนั้น
- (5) แนวคำถามเกี่ยวกับ บริบทโดยรอบ

ทั้งนี้ ในขั้นตอนการใช้เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยจะขออนุญาตถ่ายภาพและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวิจัย

3) แนวคำถามสนทนากลุ่มเจาะจง

แนวคำถามสนทนากลุ่มเจาะจง นำมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัยเพื่อนำ Checklist สารสนเทศ 9 รายการ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาจัดทำเป็นแนวคำถามสนทนากลุ่มเจาะจง สำหรับการจัดสนทนากลุ่มเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิ ตามแนวคำถามที่ได้กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตาม อาจจะมีการปรับคำถามหรือมีคำถามอื่นๆ เพิ่มเติมอีกในระหว่างสนทนากลุ่มเจาะจงตามความเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน โดยมีรายนามผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจง 5 คน ดังนี้

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจง 5 คน

1. คุณสรสวัสดิ์ อาสาสรรพกิจ ผู้อำนวยการภูมิภาคภาคเหนือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2. คุณสมชาย ชมภู่น้อย ผู้อำนวยการภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
3. คุณภัทรอนงค์ ณ เชียงใหม่ ผู้อำนวยการภูมิภาคภาคใต้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
4. คุณสิทธา มูลหงส์ ผู้ตรวจราชการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
5. คุณวิโรจน์ สิตประเสริฐนันท์ นายกสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย

ข้อมูลความคิดเห็นเชิงวิพากษ์และการเสนอแนะนำไปใช้ประกอบในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในขั้นตอนต่อไป

ระยะที่ 2: การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในระยะที่ 2 คือ ชุดกิจกรรมเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ

ชุดกิจกรรม “พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ” โดยอ้างอิงแนวคิดของพระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. มีกระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลและความรู้ (Data and Knowledge)

การรวบรวมข้อมูลและความรู้ จากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จากนั้น จึงนำข้อมูลและความรู้มากำหนดเป็นประเด็นและแนวทางพัฒนา

ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจะหารือกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่วิจัย คือ วัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ในเมืองหลัก 15 จังหวัด โดยจะนำผลจากการสนทนากลุ่มเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน มาปรับใช้ในการลงพื้นที่แต่ละครั้ง ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน กำหนดวิธีการดำเนินการ กำหนดแหล่งข้อมูล และกำหนดเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขั้นตอนกำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ (Conceptual to Invention)

การกำหนดกรอบแนวคิดการประดิษฐ์ เป็นการพัฒนาพิมพ์เขียว (Blueprint) สำหรับการพัฒนาฐานข้อมูลและนวัตกรรม ในที่นี้คือหัวข้อ กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. ขั้นตอนออกแบบแบบร่าง (Creative to Prototype)

การออกแบบแบบร่าง เป็นการนำพิมพ์เขียวมาพัฒนาให้เห็นเค้าโครงของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ครบทุกองค์ประกอบ แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขั้นตอนพัฒนาแบบจำลอง (Development to Model)

การพัฒนาแบบจำลอง เป็นการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โปรแกรม Canva และ pubhtml5 ซึ่งเป็นเครื่องมือพัฒนาสื่อดิจิทัลที่ได้รับความนิยม เมื่อนักวิจัยได้แบบจำลองแล้ว จึงจัดให้มีการสนทนากลุ่มเจาะจง เพื่อร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็นและขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วจึงปรับปรุงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ได้ต้นแบบสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในขั้นตอนต่อไป

5. ขั้นตอนพัฒนานวัตกรรม (Innovation)

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การพัฒนา การตรวจสอบ และการทดสอบ ก่อนนำออกเผยแพร่ใช้งาน มีรายละเอียด คือ

1) การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 1 ชุด

2) การตรวจสอบฐานข้อมูลและนวัตกรรม เป็นการตรวจสอบโดยทีมนักวิจัยว่า การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตรงตามโจทย์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจัดให้มีสนทนากลุ่มย่อย เพื่อร่วมอภิปรายและแสดงความคิดเห็น

3) การตรวจสอบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สามารถใช้งานได้จริง

6. ขั้นตอนเผยแพร่และส่งเสริมการใช้นวัตกรรม (Implement and Promotion)

การเผยแพร่และส่งเสริมการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการประชาสัมพันธ์และประเมินผล มีเป้าหมายเพื่อติดตามและตรวจสอบว่าผู้ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ได้รับประโยชน์และมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด รวมถึงมีคำแนะนำเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้าง นักวิจัยจะได้นำข้อผิดพลาดไปปรับแก้ และนำคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ไปถอดบทเรียนสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และเขียนเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7. ขั้นตอนสร้างสรรค์และเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น (Creative and Learning More)

การสร้างสรรค์และเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นการถอดบทเรียนจากการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หลังการเผยแพร่และส่งเสริมการใช้งาน เพื่อส่งเสริมจุดแข็งและปรับแก้จุดอ่อน รวมถึงการพัฒนาต่อยอดให้เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ทรงประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการสร้างสรรค์เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบใหม่ๆ ต่อไป

ระยะที่ 3: การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในระยะที่ 3 คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินผลนวัตกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงระบบงานให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ข้อมูลและพฤติกรรมของผู้ใช้งาน ประกอบด้วยคำถาม 4 ด้าน คือ

1) ด้านความพร้อมของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยแนวคำถามเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ให้ความรู้หรือสารสนเทศที่เป็นประโยชน์และเพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้งาน

2) ด้านความง่ายและสะดวกในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยแนวคำถามเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ใช้งานได้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน

3) ด้านความปลอดภัยในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยแนวคำถามเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ไม่มีความเสี่ยงหรือเป็นอันตรายในการใช้งาน

4) ด้านความน่าสนใจของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยแนวคำถามเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดึงดูดความสนใจ และสนใจจะใช้งานอีก

ขั้นตอนการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ

- 1) ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาและตรวจสอบ
- 2) ปรับแก้แบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 3) ยื่นหนังสือขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ก่อนนำเครื่องมือวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิและเคารพศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมถึงการป้องกันมิให้เกิดผลเชิงลบต่อผู้ให้ข้อมูล จึงได้กำหนดแนวทางด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและปฏิบัติตาม รวมทั้งได้ดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ขั้นตอนการยื่นหนังสือขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์นี้ เริ่มจากการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารโครงการวิจัย และเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว นำไปยื่นขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อได้รับการอนุมัติแล้ว จึงจะเริ่มขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยแบ่งการปฏิบัติการเป็น 4 ระยะ มีขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 การวางแผน

1. การจัดประชุมทีมวิจัย

การจัดประชุมทีมวิจัย เป็นขั้นตอนการชี้แจงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เป้าหมายของโครงการวิจัย แผนปฏิบัติงาน เช่น บทบาท ความรับผิดชอบ เวลา งบประมาณ อีกทั้งการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการติดต่อผู้ให้ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัย รวมไปถึง การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ประกอบการวิจัย ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพและเสียง รวมถึงและพัฒนาเครื่องมือวิจัยให้สมบูรณ์ ได้แก่ Checklist แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก แนวคำถามสนทนากลุ่มเจาะจง แบบ

ประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถาม ที่สำคัญคือ การยื่นหนังสือขอรับการพิจารณาจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

2. การวางแผนภาคปฏิบัติสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การวางแผนภาคปฏิบัติสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย เป็นขั้นตอนการกำหนดแนวปฏิบัติ โดยวางแผนให้ครอบคลุม 3 ด้าน คือ การวางแผนด้านเส้นทางและกิจกรรมในพื้นที่วิจัย การวางแผนด้านการรวบรวมเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และโจทย์วิจัย และการวางแผนด้านการประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่วิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1) การวางแผนด้านเส้นทางและกิจกรรมในพื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการในพื้นที่ของวัดทองเทียว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ในเมืองหลัก 15 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 30 สถานที่ ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดเส้นทาง กำหนดการงบประมาณ และรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

2) การวางแผนด้านการรวบรวมเนื้อหาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และโจทย์วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ประเภท คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มเจาะจง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความคิดเห็นและประเมินผล ดังนั้น จึงต้องมีการกำหนดรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอน และวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ชัดเจน

3) การวางแผนด้านการประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย รวม 60 คน ดังนั้น จึงต้องประสานงานไปยังผู้ให้ข้อมูลก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นดำเนินการออกหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยทั้ง 60 คน

ระยะที่ 2 การปฏิบัติการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มจาก ผู้วิจัยทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้กับผู้ให้ข้อมูลหลัก รวมทั้งระบุระยะเวลาของการดำเนินการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่จะได้รับการร่วมโครงการวิจัย และอธิบายว่าข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักจะถูกเก็บเป็นความลับ จะไม่มีการเปิดเผยชื่อนามสกุล และการนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจะเป็นผู้ตัดสินใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัยและตอบข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ด้วยความสมัครใจ ผู้ให้ข้อมูลหลักมีสิทธิที่จะปฏิเสธการให้ข้อมูลหรือไม่เข้าร่วมโครงการระหว่างการดำเนินการวิจัยได้ตลอดเวลา และมีสิทธิที่จะ

ทราบผลของการวิจัยหลังจากการวิจัยได้สิ้นสุดลง หากผู้ให้ข้อมูลหลักตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัยจึงให้เซ็นชื่อยินยอมในแบบฟอร์มการเข้าร่วมโครงการวิจัย

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะขออนุญาตบันทึกภาพ เสียง รวมถึงที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อความสะดวกในการนัดหมายเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยระบุช่วงเวลาไว้อย่างชัดเจน

ระยะที่ 3 การตรวจสอบข้อมูลและการสรุปผลการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูลและการสรุปผลการวิจัย แบ่งเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความเสี่ยง มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนรายงาน การรายงานความก้าวหน้างานวิจัย และการแก้ไขปรับปรุง

การรายงานความก้าวหน้างานวิจัย เป็นขั้นตอนการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าแก่แหล่งทุนสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรายงานความก้าวหน้างานวิจัย

2. การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ผลงานวิจัย และนำเสนอเอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น วีดีโอ ผลงานวิจัย รวมทั้งการจัดทำแผ่นพับ หนังสือสรุปองค์ความรู้ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย และนำเสนอเอกสารดังกล่าวไปแนบในเล่มรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 4 การนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนางานวิจัยให้สมบูรณ์ตามเป้าหมาย

การนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนางานวิจัยให้สมบูรณ์ตามเป้าหมาย โดยคำนึงถึงประเด็นวิจัยและข้อมูลครบถ้วน มีการรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีคุณภาพ ได้องค์ความรู้ใหม่ที่โดดเด่น และตอบโจทย์การวิจัยได้ครบถ้วน

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน เพื่อนำมาปรับปรุงระบบงานให้ถูกต้อง และสอดคล้องกับความต้องการใช้ข้อมูลและพฤติกรรมของผู้ใช้งาน โดยนำข้อมูลจากแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 ชุด มีขั้นตอนการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science)

2) แบบประเมินตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3) แบบประเมินตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็น ทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 = มีความคิดเห็นในระดับน้อยมาก

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 = มีความคิดเห็นในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 = มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 = มีความคิดเห็นในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 = มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัยโดยการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ดูความสมบูรณ์ของข้อมูลนั้นว่าสามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ครบ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยาย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ข้อมูลที่ได้จากเอกสารนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสาร จัดแยกประเด็นและจัดหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายในการวิจัย

2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive and analytic Study) โดยการนำข้อมูลเบื้องต้นมาวิเคราะห์แยกประเภทหาข้อสรุป แล้วเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาวิเคราะห์ขั้นสุดท้าย สำหรับการสร้างข้อสรุปต่อไป

3) สรุปผลการวิจัยตามหลักอุปนัยวิธี คณะผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีและกรอบวิจัยที่เสนอไว้ข้างต้น มาวิเคราะห์ตามหลักการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยมีหลักการดังนี้

(1) การใช้แนวคิดทฤษฎีและสร้างกรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ โดยมี 3 ขั้นตอน คือ ก่อนการรวบรวมข้อมูล เพื่อให้มีกรอบกว้างๆ และมีระบบในการศึกษาปรากฏการณ์ ระหว่างการ

รวบรวมข้อมูล เพื่อให้สามารถสร้างสมมติฐานชั่วคราวหรือวัตถุประสงค์ได้อย่างมีทิศทาง และขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและการสร้างบทสรุป เพื่อตรวจสอบว่าสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับทฤษฎีหรือไม่

(2) การตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้มั่นใจในความเชื่อถือได้และความครบถ้วนของข้อมูลและเพื่อประเมินคุณภาพของข้อมูลว่าอยู่ในระดับที่จะนำมาวิเคราะห์และตอบปัญหาการวิจัยได้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม

(3) การจดบันทึกและทำดัชนีข้อมูล หลังจากการจดบันทึกข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะทำดัชนีข้อมูลเพื่อจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้มา เป็นการสะสางข้อมูลพร้อมกับปูพื้นสำหรับการวิเคราะห์โดยทำดัชนีข้อมูล 3 ชนิด คือ ดัชนีเชิงบรรยาย ดัชนีเชิงตีความ และดัชนีเชิงอธิบาย

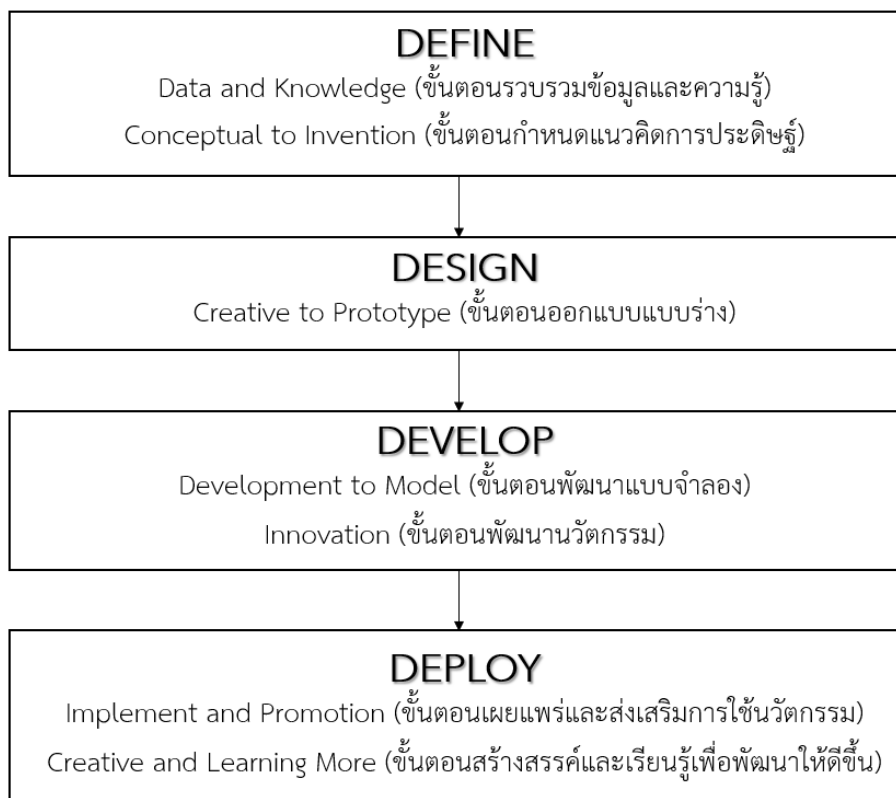
(4) การทำข้อสรุปชั่วคราว เป็นการนำความคิดที่ได้จากการทำดัชนีข้อมูลและเชื่อมโยงดัชนีนั้นเข้าด้วยกัน โดยการเขียนประโยค หรือข้อความเชิงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะของดัชนีหรือข้อมูลที่ศึกษาเชื่อมโยงกับดัชนีเหล่านี้ หรือบางครั้งอาจสร้างข้อสรุปชั่วคราวเป็นย่อหน้าหรือข้อความยาว ส่วนข้อมูลใดไม่ต้องการหลังจากทำข้อสรุปชั่วคราวแล้วก็กำจัดออกไป

(5) การสร้างข้อสรุปและพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำข้อสรุปย่อยๆ เหล่านั้นเชื่อมโยงเป็นบทสรุป โดยทำเป็นระบบและค่อยๆ ทำอย่างประณีต

จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในเชิงบูรณาการเพื่อนำเสนอในเชิงการนำไปใช้ประโยชน์และการสร้างสรรค์สืบต่อไป

3.8 สรุปกระบวนการวิจัย

การวิจัยเรื่องนวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ เป็น การวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัย 3 ประเภท คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กระบวนการวิจัยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุดความรู้ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด ดำเนินการศึกษาในพื้นที่วิจัย 30 แห่ง ประกอบด้วยวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง นำเสนอข้อมูลแบบสองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สามารถสรุปเป็นกระบวนการวิจัย 7 ขั้นตอน ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการวิจัย 7 ขั้นตอนสำหรับพัฒนานวัตกรรมข้อมูลกลาง
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัด ในระดับนานาชาติ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ” ดำเนินการศึกษาในเมืองหลักของประเทศไทย 15 จังหวัด ประกอบด้วยวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ผลการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลักในระดับนานาชาติ
2. การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลักในระดับนานาชาติ
3. การประชาสัมพันธ์และประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลักในระดับนานาชาติ
- 4) องค์ความรู้จากการวิจัย

4.1 แนวทางการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธ

แนวทางการพัฒนาระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ เริ่มจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลวัดท่องเที่ยวและวัดปฏิบัติธรรมในเมืองหลัก 15 จังหวัดโดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทัศนะจากนักวิชาการ จากนั้น นำองค์ความรู้มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดและตั้งประเด็นคำถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาออกแบบ และพัฒนาแบบจำลอง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติในระยะต่อไป มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

4.1.1 สำรวจและรวบรวมข้อมูลวัดในเมืองหลัก 15 จังหวัด

การสำรวจและรวบรวมข้อมูลวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรมในเมืองหลัก 15 จังหวัด มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

(1) สถานที่ในการลงพื้นที่สำรวจต้องเป็นสถานที่เหมาะสมและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีพุทธ มีแหล่งท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรมที่สำคัญ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ มีเส้นทาง เดินทางเข้าถึงง่าย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว

(2) สถานที่ในการลงพื้นที่สำรวจต้องมีองค์กรชุมชน ผู้นำ และประชาชน เจ้าอาวาส/ผู้ดูแลสถานที่อนุญาตและให้ความร่วมมือในการพัฒนาฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ จัดทำจดหมายและประสานงานติดต่อเพื่อขออนุญาตทำวิจัยกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ลงพื้นที่คือวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรมในเมืองหลัก 15 จังหวัด

ทั้งนี้ มีการแบ่งประเด็นคำถามไว้ 3 ประเด็น คือ 1. ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง การติดต่อ ประวัติความเป็นมา 2. ข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งประเภทเส้นทางและสถานที่ในแต่ละเส้นทาง สถานที่ภายในวัด กิจกรรม และคุณค่าที่ได้รับทั้งรูปธรรม นามธรรม และ 3. ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางและการเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวกโดยรอบ และสถานที่น่าสนใจอื่น ๆ ผลการสำรวจและรวบรวมข้อมูลวัดท่องเที่ยวและวัดปฏิบัติธรรมในเมืองหลัก 15 มีดังนี้

(1) ข้อมูลเกี่ยวกับทำเลที่ตั้ง การติดต่อ ประวัติความเป็นมา

วัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรมในเมืองหลัก 15 จังหวัดที่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่จะเป็นวัดมีชื่อเสียงของจังหวัดและได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นวัดท่องเที่ยวประจำจังหวัด อีกทั้งวัดส่วนใหญ่จะได้รับการคัดเลือกเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (Ministry of Tourism and Sports), สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (Office of Tourism Development), ททท. หรือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Tourism Authority of Thailand : TAT) เป็นต้น เนื่องจากวัดท่องเที่ยวและวัดปฏิบัติธรรมที่คณะผู้วิจัยเลือก เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง การติดต่อ ประวัติความเป็นมา จึงมีความสำคัญต่อการนำมาออกแบบและพัฒนาสารสนเทศเพื่อสร้างฐานข้อมูลวัดท่องเที่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับทำเลที่ตั้ง การติดต่อ ประวัติความเป็นมา ประกอบด้วย 3 สารสนเทศคือ ทำเลที่ตั้ง ข้อมูลการติดต่อ และประวัติความเป็นมา

(2) ข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งประเภทเส้นทางและสถานที่ในแต่ละเส้นทาง สถานที่ท่องเที่ยวภายในวัด กิจกรรม และคุณค่าที่ได้รับทั้งรูปธรรมและนามธรรม

วัดท่องเที่ยวและวัดปฏิบัติในเมืองหลักทั้ง 15 จังหวัดที่เป็นพื้นที่การวิจัย มีสิ่งที่น่าสนใจภายในวัดแต่ละวัดไม่ว่าจะเป็นปูชนียบุคคล และปูชนียวัตถุ เช่น พระอุโบสถ วิหาร เจดีย์ พระพุทธรูป เป็นต้น ธรรมชาติแวดล้อม ตลอดจนโบราณสถานที่โดดเด่นแตกต่างกันไป ทั้งมีคุณค่าที่สำคัญที่

แตกต่างกันทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์ หรือ ศิลปะ สถาปัตยกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ องค์กรชุมชน ผู้นำ และประชาชน เจ้าอาวาส/ผู้ดูแลสถานที่ในแต่ละวัด ได้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์แก่การจัดเส้นทางการท่องเที่ยว กิจกรรม และคุณค่าทั้งรูปธรรมและนามธรรม เพื่อออกแบบและพัฒนาสารสนเทศฐานข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งประเภทเส้นทางและสถานที่ในแต่ละเส้นทาง สถานที่ท่องเที่ยวภายในวัด กิจกรรม และคุณค่าที่ได้รับทั้งรูปธรรมและนามธรรม ประกอบด้วย 3 สารสนเทศ คือ การแบ่งประเภทเส้นทาง สถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมภายในวัด และคุณค่าที่ได้รับทั้งรูปธรรมและนามธรรม

(3) ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทโดยรอบวัด (เส้นทางและการเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวก และสถานที่ที่น่าสนใจอื่นๆ)

การท่องเที่ยววัด หรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมครอบคลุมถึงเรื่องต่างๆ เช่น เรียนรู้ วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนใน เป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี จากการลงพื้นที่ในเมืองหลัก 15 จังหวัด พบว่าแต่ละวัดเองตระหนักถึงความจำเป็น และมีความต้องการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริบทโดยรอบวัด

ผลจากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากองค์กรชุมชน ผู้นำ และประชาชน เจ้าอาวาส/ผู้ดูแลสถานที่คือวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรม และความเห็นเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปได้ว่าฐานข้อมูลเกี่ยวกับบริบทโดยรอบ (เส้นทางและการเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวกโดยรอบ และสถานที่ที่น่าสนใจอื่นๆ) ซึ่งอยู่ในเส้นทางเดียวกันและใกล้เคียงกันถือว่ามีความสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยว เพราะโดยปกตินักท่องเที่ยวไม่ประสงค์จะไปเที่ยวลำพังวัดเพียงอย่างเดียว การระบุสถานที่เที่ยวใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นวัด หรือโบราณสถานเก่าแก่ หรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่นๆ ที่น่าสนใจและสามารถเชื่อมโยงกันได้เป็นข้อมูลที่จะเอามาเพิ่มเติมเพื่อให้คนที่เข้าไปเที่ยววัดดึงดูดให้คนมาท่องเที่ยววัดนั้นๆ ได้ นอกจากเที่ยววัดแล้วยังสามารถไปสถานที่ตรงอื่นๆ ได้ วัดและสถานที่โดยรอบจึงสามารถดึงดูดคนที่ไม่ได้สนใจไปไหว้พระเพียงอย่างเดียว อาจจะดึงดูดคนอื่นๆ ที่แวะไปท่องเที่ยวเพิ่มเติมได้ สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกภายนอกโดยรอบวัด ซึ่งเป็นเรื่อง

ของพื้นที่ใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นที่พัก โรงแรม เกสเฮาส์ ชุมชนท้องถิ่น และเรื่องของสินค้าชุมชน อาหารท้องถิ่นแบบโบราณ ถือว่ามีความสำคัญเพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบในการโปรโมทด้วย ก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4.1.2 วิเคราะห์แนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1) การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง การติดต่อ ประวัติความเป็นมา

การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับทำเลที่ตั้ง การติดต่อ ประวัติความเป็นมา เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการใช้ข้อมูลและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว พบว่า

(1) ที่ตั้งวัด ควรนำเสนอข้อมูลของสถานที่เกี่ยวกับที่ตั้งของวัดผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่เนื่องจากนักท่องเที่ยวสามารถที่จะค้นหาเส้นทางการเดินทางไปยังสถานที่ดังกล่าวได้ ไม่ว่าจะเป็นระยะทางและระยะเวลาในการเดินทางผ่านช่องทาง Google Maps

(2) การติดต่อ การติดต่อมีความสำคัญมากเนื่องจากหากนักท่องเที่ยวต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมสามารถเพิ่มช่องทางที่สามารถติดต่อวัดได้โดยตรง ไม่ว่าจะเป็นช่องทางโทรศัพท์ Line Facebook Website โดยเฉพาะทาง Website ของวัดสามารถที่จะดึงวีธีที่ดีในแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Trip advisor มาโชว์ไว้ใน Website ของวัดได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวตามไปดูในวีธีอื่น ๆ ได้เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ช่วยในการตัดสินใจมาเที่ยววัดได้

(3) ประวัติความเป็นมาของวัด ควรนำเสนอข้อมูลของสถานที่เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัด ซึ่งอาจจะเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ละแวกวัด ตัววัดเองอาจจะไม่ได้มีแค่ประวัติศาสตร์ของวัดเอง แต่ยังมีประวัติศาสตร์สถานที่รอบวัดด้วย เพราะฉะนั้นตัวประวัติศาสตร์สถานที่รอบวัดสามารถอธิบายเชื่อมโยงกับมรดกท้องถิ่นได้ หรือชุมชนบวรได้ ซึ่งชุมชนอาจจะมีภาพเก่าประวัติศาสตร์ที่เขามีหรือวัตถุสิ่งของที่เขามีที่ไม่เคยปรากฏในพื้นที่อื่น ๆ มาก่อนเอามาบูรณาการกับวัด ก็จะได้ประวัติศาสตร์สถานที่รอบวัดที่เข้มข้น แล้วก็เพิ่มเรื่องของเส้นทาง ภาพบรรยากาศของวัดซึ่งสามารถใช้เป็นลิงค์ให้เห็นภาพบรรยากาศโดยรวมดูว่ามีความปลอดภัย ธรรมชาติเป็นอย่างไร หรือสภาพโดยรวมเป็นอย่างไร จะช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจได้ง่ายและน่าจะดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวได้

2) การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการแบ่งประเภทเส้นทาง สถานที่ภายในวัด กิจกรรม และคุณค่าที่ได้รับทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรม

(1) การแบ่งประเภทเส้นทาง สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวจะมีอยู่ 2 มิติด้วยกัน การที่จะไปเจาะลึกหรือการศึกษา ปฏิบัติ ท่องเที่ยวในเชิงศาสนา หรือท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม ถือเป็นเรื่องเฉพาะที่คนชื่นชอบ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญว่าในแต่ละแหล่งนั้นมีอะไรที่เป็นจุดเด่น อาจจะแบ่งเป็นประเภท เช่น เป็นโบราณสถานประเภทไหน โดยแบ่งวัดที่น่าสนใจเป็นประเภทต่าง ๆ ทั้งเรื่องของศิลปะ ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละยุคแต่ละสมัย การศึกษาเรียนรู้กรณีวัดที่เน้นผ่าน Nature หรือการฟื้นฟูพัฒนาจิตใจ วัดสายท่องเที่ยวควรดูว่าเป็นสายหรือประเภทไหน ถ้าเป็นภาคอีสานเหนือ ก็เป็นสายแนวพญานาค หรือประเภทความสวยงามในเชิงศิลปะ พิจารณาวัดที่เลือกมานั้นมีไฮไลท์อะไร เช่น ทางภาคเหนือโดดเด่นเรื่องของพระธาตุ เป็นการบูชาพระธาตุประจำปีเกิด ซึ่งนอกจากไปชมสถาปัตยกรรมที่งดงามของวัด ไปนมัสการพระเก็จอาจารย์แล้ว ยังมีอย่างอื่นอีก เช่น ทางภาคอีสานใต้ก็จะเป็นเรื่องของความเชื่อ ซึ่งเป็นความหลากหลาย เราต้องสามารถ เจาะลึกลงไปว่าจะเอาประเภทไหน แล้วจัดออกมาให้ครอบคลุม ซึ่งอาจจะต้องไปผนวกกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่เป็นธรรมชาติ หรือมีความสวยงาม หรือ มีความสะดวกสบาย หรือมีชุมชนที่น่าสนใจ ต้องอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ เทคโนโลยีสามารถเสริมเอ็นจินหาตัวข้อมูลให้กับวีว

(2) สถานที่ภายในวัด ความเห็นโดยสรุปคือ จุดเด่นของแต่ละวัดทั้งภายในวัดเองหรือรอบนอกวัดหรือชุมชนโดยรอบวัดอาจจะแบ่งไปตามสาย สายมูเตลู หรือว่าเป็นสายประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือสถาปัตยกรรมโบราณสถานเฉพาะถิ่น แหล่งศักดิ์สิทธิ์ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่มันแปลก ๆ ให้เพิ่มเติมเข้าไปเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ เพราะการไปท่องเที่ยวไม่ใช่แค่ท่องเที่ยวอย่างเดียวแต่จะควบคู่กับการเรียนรู้ทั้งภายในวัดและรอบ ๆ วัด

(3) กิจกรรม มีความเห็นในหลายแง่มุม เช่น กิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด ประเพณีโบราณที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา หรือกิจกรรมประจำปี หรือกิจกรรมพิเศษที่วัดได้จัดในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ที่มีขึ้นประจำทุกปี กำหนดขึ้นในเดือนไหน อย่างไร ควรเป็นข้อมูลเพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจในการท่องเที่ยวและสามารถร่วมพิธีหรือกิจกรรมดังกล่าวได้ และหากจะมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นภายในวัดที่สามารถบรรยายได้ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน ได้ จะเป็นประโยชน์มากขึ้นในการตัดสินใจสำหรับคนที่ไม่ได้จะเข้าไปทำบุญเพียงอย่างเดียวจะเป็นการเติมเต็มเส้นทางท่องเที่ยว

(4) คุณค่าที่ได้รับทั้งรูปธรรมและนามธรรม สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือเชิงวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมวัดได้เรียนรู้วิถีพุทธในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านพุทธศิลป์ สถาปัตยกรรม และพุทธพิธี ที่สืบเนื่องกันมาหลายยุคหลายสมัยในแต่ละท้องถิ่น

และรวมไปถึงการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอนของพระศาสดา เพื่อให้รู้ถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นให้เหล่าเวไนยสัตว์หลุดพ้นจากความทุกข์ ละบาปอกุศลทั้งปวง ทำกุศลให้ถึงพร้อม และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ผุดผ่อง

3) การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบริบทโดยรอบวัด (เส้นทางและการเดินทาง สิ่งอำนวยความสะดวก และสถานที่น่าสนใจอื่น ๆ)

(1) เส้นทางและการเดินทาง สรุปได้ว่าการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในเชิงศาสนานั้นคนไทยไม่ยุ่งยากไม่ลำบากเนื่องจากสามารถที่จะเดินทางไปแล้วก็เสิร์ชข้อมูลเพิ่มเติมการใช้ Google map ซึ่งอาจจะเชื่อมโยงต่อไปยังเว็บไซต์ อาจจะมีการปรับเปลี่ยนได้ การโฆษณาประชาสัมพันธ์สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ปัจจุบันมีหลายช่องทาง ทั้ง Twitter หรือจะเป็น YouTube ต้องทำให้ข้อมูลที่เป็น Real Time ในสถานการณ์จริง การที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปหรือค้นหาข้อมูลไม่ใช่เฉพาะภาษาไทยนักท่องเที่ยวจะเลือกพื้นที่ที่เขาจะไปคือพื้นที่จังหวัดไหน และรูปแบบของการเดินทางจะเป็นการเชื่อมโยงกับทางอากาศไปอย่างไรและทางบกไปอย่างไร การบ่งบอกการอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นต่อการตัดสินใจที่จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

(2) สิ่งอำนวยความสะดวก สรุปได้ว่าสิ่งอำนวยความสะดวกควรเป็นเรื่องของพื้นที่ใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นที่พัก โรงแรม เกสเฮาส์ ชุมชนท้องถิ่น และเรื่องของสินค้าชุมชน อาหารท้องถิ่นแบบโบราณ เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบในการ โปรโมทด้วย ก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ยิ่งเป็นข้อมูลกลาง ความสำคัญต้องชี้ให้เห็นตัววัด และชุมชนที่อยู่ใกล้วัด โดยให้คำนึงถึง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) นักท่องเที่ยวสามารถไปเรียนรู้ในสิ่งเหล่านี้ได้ ไปวัดไปเรียนรู้ประวัติวัด ขณะเดียวกันวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่อยู่ใกล้เคียงเขาสามารถที่จะเดินทางท่องเที่ยวแล้วก็ไปเรียนรู้ในสิ่งเหล่านี้ได้ แต่สิ่งสำคัญคือวิธีวิ เป็นการท่องเที่ยวตามกระแสตามเทรนด์ (Trend) เป็นข้อมูลกลางต้องเผยแพร่ออกไปต้องปรับข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ และให้วัดได้ช่วยคิดค้นข้อมูลเหล่านี้ด้วยจะช่วยให้ถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด

(3) สถานที่น่าสนใจอื่น ๆ สรุปได้ว่าข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยววิถีพุทธอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในเส้นทางเดียวกันและใกล้เคียงกันนักท่องเที่ยวโดยปกติคงไม่มีใครอยากไปเที่ยวลำพังวัดเพียงอย่างเดียว การระบุสถานที่เที่ยวใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นวัด หรือโบราณสถานเก่าแก่ หรือแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่น ๆ ที่น่าสนใจและสามารถเชื่อมโยงกันได้เป็นข้อมูลที่จะเอามาเพิ่มเติมเพื่อให้คนที่เข้าไปเที่ยวดึงดูดให้คนมาวัดนี้ นอกจากเที่ยววัดนี้แล้วยังสามารถไปสถานที่เที่ยวอื่น ๆ ได้ สามารถดึงดูดคนที่ไม่ได้สนใจไปไหว้พระเพียงอย่างเดียว อาจจะดึงดูดคนอื่น ๆ ที่แวะไปท่องเที่ยวเพิ่มเติมได้

4.1.3 แนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ

การรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากวัดท่องเที่ยวและวัดปฏิบัติธรรมซึ่งเป็นพื้นที่วิจัย ตั้งอยู่ในเมืองหลัก 15 จังหวัด ประกอบด้วยวัดท่องเที่ยว 15 แห่ง และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง รวม 30 แห่ง โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรม ทั้ง 30 แห่ง จากเอกสาร หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์และเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยจัดทำเป็นสารสนเทศ 9 รายการ เมื่อพร้อมแล้วจึงลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าอาวาสหรือผู้ดูแลวัดท่องเที่ยวและวัดปฏิบัติธรรม จากนั้น จะได้จัดให้มีการสนทนากลุ่มเฉพาะ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้วิพากษ์และให้ความเห็น ก่อนดำเนินการพัฒนาเป็นระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์ (Web Portal) ต่อไป

ทั้งนี้ การจัดทำระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์ (Web Portal) จะได้ใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย 1 ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสารสนเทศครบทั้ง 9 รายการ ซึ่งแนวทางพัฒนาระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์ (Web Portal) นั้น จะนำสารสนเทศจากฐานข้อมูลดังกล่าวมาใช้งาน และจะเลือกสารสนเทศเพียง 4 ข้อ มาจัดทำเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม และเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวสำหรับการจัดทำระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์ (Web Portal) เพิ่มเติม ได้แก่

- (1) แนวคำถามเกี่ยวกับ ที่ตั้ง และการติดต่อ
- (2) แนวคำถามเกี่ยวกับ ประเภทเส้นทาง (Route) ของสถานที่แห่งนั้น
- (3) แนวคำถามเกี่ยวกับ สถานที่สำคัญๆ ภายในสถานที่แห่งนั้น
- (4) แนวคำถามเกี่ยวกับ เส้นทาง การเดินทาง และบริบทโดยรอบ

ข้อมูลจากภาคสนามได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อแบ่งเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และความต้องการของผู้ใช้งาน อีกทั้งจะได้มีการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว นักวิเคราะห์นโยบายและแผนจากกรมศิลปากร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้ง 5 ภาค และนายกสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย รวม 9 ท่าน เพื่อนำเสนอผลการลงพื้นที่และประมวลความเห็นแล้วจัดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยว เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ผลการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สามารถจัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยววิถีพุทธ แบ่งออกเป็น 2 เส้นทาง คือ เส้นทางท่องเที่ยววัด และเส้นทางปฏิบัติธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด

4.2 การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลักในระดับนานาชาติ

1) ชุดกิจกรรมพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ชุดกิจกรรม “การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด” โดยอ้างอิงกระบวนการพัฒนานวัตกรรมของพระสุธีรัตนบัณฑิต มี 7 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมและผลผลิต ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลและความรู้ ประกอบด้วยกิจกรรม คือ 1. รวบรวมข้อมูลและความรู้ 2. พัฒนาเครื่องมือวิจัย 3. ขออนุญาตรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ 4. ประสานงานกับพื้นที่วิจัย 5. เก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม และ 6. สังเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลและความรู้ มีเป้าหมายเพื่อกำหนดแนวทางสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลและความรู้ ต่อด้วยการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ขออนุญาตรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ส่งหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่วิจัย เขียนรายงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เขียนรายงานสรุปผลการสังเคราะห์ข้อมูล และเขียนแนวทางการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กิจกรรมต่างๆ ดังกระบวนการข้างต้นนี้ ทำให้ได้ผลผลิตสุดท้ายคือ แนวทางการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนกำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ ประกอบด้วยกิจกรรม คือ 1. กำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ 2. จัดทำพิมพ์เขียว (Blueprint) สำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และ 3. ตรวจสอบพิมพ์เขียว

ขั้นตอนนี้มีเป้าหมายเพื่อจัดทำพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เริ่มจากการกำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ จากนั้นนำแนวคิดมาจัดทำเป็นพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และตรวจสอบพิมพ์เขียว

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนออกแบบแบบร่าง ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1. ออกแบบแบบร่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 2. จัดทำแบบร่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และ 3. ตรวจสอบแบบร่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนนี้มีเป้าหมายเพื่อจัดทำแบบร่างหรือโปรโตไทป์สำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นกิจกรรมเปลี่ยนไอเดียหรือพิมพ์เขียวให้เป็นแบบร่าง จากนั้นจัดทำแบบร่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และตรวจสอบแบบร่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนพัฒนาแบบจำลอง ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1. ออกแบบแบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 2. จัดสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3. ปรับแก้แบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และ 4. ตรวจสอบแบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนพัฒนาแบบจำลอง มีเป้าหมายเพื่อจัดทำแบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กิจกรรมเริ่มจากออกแบบแบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นจัดสนทนากลุ่มเฉพาะเพื่อขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับแก้แบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จัดทำแบบร่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และตรวจสอบแบบจำลองหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ก่อนนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1. จัดทำเอกสารระบุข้อกำหนดและรายละเอียดด้านเทคนิคและการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ 2. พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 3. ทดสอบและประเมินโดยอาสาสมัคร 4. ประเมินผลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ 5. ปรับแก้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ฉบับสมบูรณ์ กิจกรรมเริ่มจากจัดทำเอกสารระบุข้อกำหนดและรายละเอียดด้านเทคนิคและการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ จากนั้นพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทดสอบและประเมินโดยอาสาสมัคร ประเมินผลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และปรับแก้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้เรียบร้อย

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นตอนเผยแพร่และส่งเสริมการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1. เผยแพร่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ 2. จัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนผู้สนใจผ่านช่องทางต่างๆ 3. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 4. ประเมินผลโดยผู้สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และ 5. ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบจากการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในภาคส่วนต่างๆ

ขั้นตอนนี้ มีเป้าหมายเพื่อนำผลผลิตไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเริ่มจากการเผยแพร่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากนั้นจัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนผู้สนใจผ่านช่องทางต่างๆ รวมถึงจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และสุดท้ายคือ กิจกรรมประเมินผลโดยผู้สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในภาคส่วนต่างๆ

ขั้นตอนที่ 7 ขั้นตอนสร้างสรรค์และเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น ประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1. ถอดบทเรียนองค์ความรู้จากการวิจัย 2. รับฟังความเห็นหรือคำแนะนำจากการประเมิน 3. จัดทำแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อยอด 4. เขียนรายงานและข้อเสนอแนะ และ 5. จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

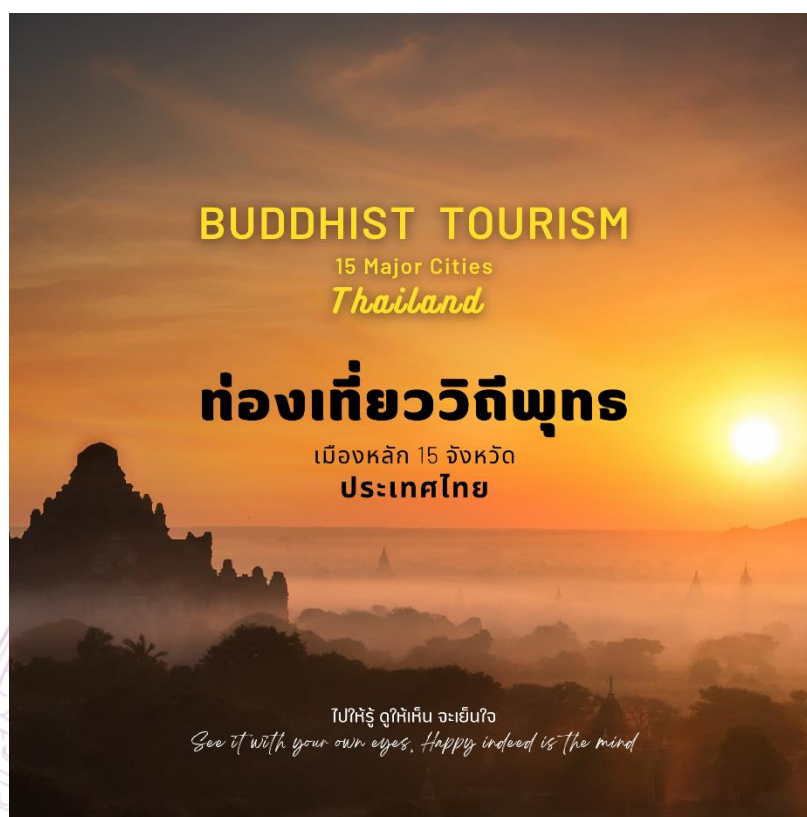
ขั้นตอนนี้ มีเป้าหมายเพื่อนำผลผลิตไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเริ่มจากการเผยแพร่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากนั้นจัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนผู้สนใจผ่านช่องทางต่างๆ รวมถึงจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และสุดท้ายคือ กิจกรรมประเมินผลโดยผู้สนใจผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ขั้นตอนสร้างสรรค์และเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นกิจกรรมถอดบทเรียน รับฟังข้อเสนอแนะ เสนอแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อยอดความรู้เดิม กิจกรรมต่างๆ ดังกระบวนการข้างต้นนี้ ทำให้ได้ผลผลิตสุดท้ายคือ รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2) รูปเล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1. ด้านสารสนเทศ นำเสนอสารสนเทศของสถานที่แต่ละแห่ง 4 รายการในรูปแบบ 2 ภาษา 2. ด้านเส้นทางท่องเที่ยว แบ่งเส้นทางท่องเที่ยวเมืองหลัก 15 จังหวัด เป็น 2 เส้นทางหลัก คือ 1) เส้นทางวัดท่องเที่ยว จำนวน 15 วัด และ 2) เส้นทางสถานปฏิบัติธรรม จำนวน 15 วัด และ 3. ด้านเทคโนโลยี นำแนวคิดด้านเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีความแตกต่างจากหนังสือที่พิมพ์เป็นเล่ม เช่น การพลิกอ่านหนังสืออัตโนมัติ การเติมแสง สี ภาพเคลื่อนไหว และเสียงดนตรี รวมถึงการแตะสัมผัสเพื่อการเชื่อมต่อแบบออนไลน์ การจัดรูปเล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังเล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

คำนำ

ประเทศไทย ได้รับสมญานามว่าเป็นแผ่นดินธรรม เพราะมีวัดและสถานปฏิบัติธรรมตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก วัดส่วนใหญ่มีประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ นอกจากจะเป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางศาสนาแล้ว ยังเป็นสถานปฏิบัติธรรม ที่ได้รับการยอมรับและศรัทธา มีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาฝึกสมาธิและปฏิบัติวิปัสสนากกรรมฐานอย่างต่อเนื่อง

อีกทั้ง ดินแดนสยามแห่งนี้ยังเป็นความใฝ่ฝันของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ว่าสักครั้งในชีวิตจะต้องมาสัมผัสกับแผ่นดินไทยที่มีความโดดเด่นของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ธรรมชาติที่สวยงาม และเป็นดินแดนที่ผู้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี ที่สำคัญคือ เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแผ่พระพุทธศาสนามาตั้งแต่ครั้งอดีต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอแนะนำวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรมของประเทศไทย 30 แห่ง แบ่งเป็น 6 เส้นทางหลัก ที่มีผู้สนใจจากทั่วโลกเดินทางมาท่องเที่ยว ฝึกสมาธิ และปฏิบัติวิปัสสนากกรรมฐานเป็นจำนวนมาก ด้วยเป็นที่ประจักษ์ว่า ผู้ปฏิบัติได้พักผ่อนทางกาย ไปพร้อมๆ กับการฝึกฝนจิตใจให้มีความสงบและมีความสุขได้อย่างแท้จริง

ดินแดนสยาม ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมถึงผู้สนใจเรียนรู้พระพุทธศาสนา และปฏิบัติวิปัสสนากกรรมฐาน... เพราะชีวิตคือการเดินทาง ไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้โลกกว้าง เพื่อให้เกิดปัญญา มาทำความเข้าใจ "แผ่นดินธรรมแผ่นดินไทย" ได้จากการท่องเที่ยววิถีพุทธทั้ง 6 เส้นทาง

ไปให้รู้ ดูให้เห็น จะเย็นใจ
See it with your own eyes. Happy indeed is the mind
www.travel2thailand.com

คณะผู้วิจัย
25 กันยายน 2565

PREFACE

THAILAND is known as "The Land of Dhamma" because of its abundance of temples and meditation centers, the majority of which have extremely ancient histories. They serve as meditation centers, as well as being the heart of Buddhist activities, and have been recognized and trusted by both Thais and foreigners who visit Thailand to meditate.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University would like to introduce 30 places divided into 6 routes. More information can be found on website: www.travel2thailand.com and YouTube channel: travel2thailand. Life is a journey that includes learning about the world in order to gain wisdom. Thailand welcomes travelers, and those interested in Buddhism and meditation to learn about the recommended temples on the three Buddhist tourism routes.

See it with your own eyes. Happy indeed is the mind
www.travel2thailand.com

RESEARCHERS
25 SEPTEMBER 2022

01 จังหวัดเชียงใหม่ 01 CHIANGMAI PROVINCE

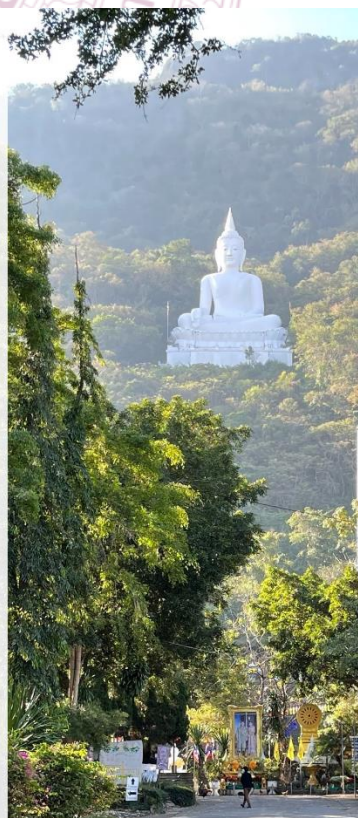
- วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร 03
WAT PHRA SINGH WORMAHAVIHARN
- วัดอรัญญวิเวก 05
WAT ARANYAWIWAKE

02 จังหวัดขอนแก่น 07 KHON KAEN PROVINCE

- วัดหนองแวง 09
WAT NONG WAENG
- ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน 11
SUAN WERUWAN MEDITATION CENTER

03 จังหวัดนครราชสีมา 13 NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

- วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม 15
WAT THEP PHITHAK PUNNARAM
- วัดป่าสาละวัน 17
WAT PA SALAWAN

	04 จังหวัดสระบุรี	19
	SARABURI PROVINCE	
	• วัดพระพุทธบาทราชมหาวิหาร	21
	WAT PHRA PHUTTHABAT WORAMAHAVIHARN	
	• วัดพระพุทธแสงธรรม	23
	WAT PHRA PHUTTHA SAENG THAM	
	05 จังหวัดฉะเชิงเทรา	25
	CHACHOENGSAO PROVINCE	
	• วัดโสธรวรารามวรวิหาร	27
	WAT SOTHONWARARAM WORAVIHARN	
	• วัดผาณิตาราม	29
	WAT PHANITARAM	
	06 จังหวัดชลบุรี	31
	CHON BURI PROVINCE	
	• วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร	33
	WAT YANSANGWARARAM WORAMAHAVIHAN	
	• วัดภักทันทะอาสาการาม	35
	WAT PHATTHANTA ASPHARAM	

	07 จังหวัดระยอง	37
	RAYONG PROVINCE	
	• วัดละหารไร่	39
	WAT LAHANRAI	
	• วัดมาบจันทร์	41
	WAT MARP JAN	
	08 จังหวัดกาญจนบุรี	43
	KANCHANABURI PROVINCE	
	• วัดวังทวิเวการาม	45
	WAT WANG WIWEKARAM	
	• วัดท่าเสด็จ	47
	WAT THA SADET	
	09 จังหวัดเพชรบุรี	49
	PHETCHABURI PROVINCE	
	• วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร	51
	WAT YAI SUWANNARAM WORAVIHAN	
	• วัดเขาพระ	53
	WAT KHAO PHRA	

10 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 55 PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

- วัดห้วยมงคล 57
WAT HUAI MONGKHON
- วัดป่าสุญญา 58
WAT PA SUNYATA

// จังหวัดสุราษฎร์ธานี 61 SURAT THANI PROVINCE

- วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร 63
WAT PHRA BOROMMA TART CHAYER-RATCHAWARAVIHAN
- วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) 65
WAT THAN NAM LAI (SUAN MOKKHAPLARAM)

12 จังหวัดกระบี่ 67 KRABI PROVINCE

- วัดถ้ำเสือ 69
WAT THAM SUEA
- สถานปฏิบัติธรรมสำนักสงฆ์ถ้ำเพชร 71
THAM KHAO PHRA MEDITATION PLACE

13 จังหวัดพังงา 73 PHANG NGA PROVINCE

- วัดสุวรรณคูหา 75
WAT SUWAN KHUHA
- วัดนิโรธรังสี 77
WAT NIRODHARANGSI

14 จังหวัดภูเก็ต 79 PHUKET PROVINCE

- วัดไชยธาราราม (วัดฉลอง) 81
WAT CHAITHARARAM (WAT CHALONG)
- ศูนย์ปฏิบัติธรรมปัทนิสัคโค 83
PATINISSAKKKO MEDITATION CENTER

15 จังหวัดสงขลา 85 SONGKHLA PROVINCE

- วัดมัทนิมาวาส 87
WAT MATCHIMAWAT
- วัดป่ากันตพงษ์ 89
WAT PA KANTAPONG

เชียงใหม่ CHIANGMAI

01

01 วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร WAT Phra Singh Woramahaviharn

ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่

Phra Sing Subdistrict, Mueang Chiangmai
District, Chiangmai Province

02 วัดอรุณญวิเวก WAT Aranyawiwake

ตำบลอินทนิล อำเภอแม่แตง
จังหวัดเชียงใหม่

Inthakhin Subdistrict, Mae Taeng District,
Chiangmai Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

02

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร WAT Phra Singh Woramahawihan

วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดวรมหาวิหาร สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เป็นที่ประดิษฐานพระสิงห์ (พระพุทธรูปสิงห์) พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเชียงใหม่และแผ่นดินล้านนา 25 พญาผายูกษัตริย์เชียงใหม่โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น เพื่อบรรจุพระอัฐิของพญาคำฟู ซึ่งเป็นพระราชบิดา เดิมชื่อว่า วัดลีเชียงพระ เจ้าเมืองสมัยก่อนจะทำพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยาที่วัดพระสิงห์แห่งนี้ พระพุทธรูปสิงห์ประดิษฐานอยู่ในวิหารลายคำซึ่งมีภาพจิตรกรรมฝาผนังโดยรอบ ที่แสดงให้เห็นสภาพสังคม วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้น 32 ตำนานกล่าวว่า ราว พ.ศ. 700 พระเจ้าสิริหะ แห่งลังกาทริบ โปรดฯ ให้หล่อพระพุทธรูปขึ้น และถวายพระนามว่าพระพุทธรูปสิงห์ หรือสิงห์ปฎิมา ตามพระนามของพระองค์

Wat Phra Singh Woramahawihan is a first-class royal temple categorized as Woramahawihan belonging to the Buddhist Council of Maha Nikaya. The temple houses an important Buddha statue Phra Singh (Phra Buddha Sihing), the sacred and respectable Buddha image of Chiang Mai and Lanna.²⁵ Construction on Wat Phra Singh was endorsed by King Phayu, who had a chedi built for housing the ashes of his father King Kham Fu. The temple was formerly known as Wat Lichiang Phra.²⁶ In the past, the governor of the city would hold the pledge of allegiance ceremony at this temple.

03

กิจกรรมประจำปี

- 1) พิธีห่มผ้าและสรงน้ำพระธาตุหลวง ระหว่างวันที่ 29 ธันวาคม - 3 มกราคม ของทุกปี
- 2) งานทำบุญวันมรณภาพของครูบาศรีวิชัย วันที่ 21 กุมภาพันธ์ ของทุกปี
- 3) ประเพณีไหว้พระสิงห์ ระหว่างวันที่ 11 - 16 เมษายน โดยวันแรกจะเป็นวันสมโภชพระสิงห์ จะอัญเชิญพระสิงห์ขึ้นรถบุษบกแห่ เพื่อมายังหน้าพระวิหารหลวง ให้ประชาชนได้กราบไหว้ในช่วงสงกรานต์ และ 4) ประเพณีไหว้ถวายข้าวพระสิงห์ ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิม วันขึ้น 9 ค่ำ เดือน 9

The annual activities of the temple include

- 1) The ceremony of bathing and wrapping yellow cloth around Phra That Luang between December 29 and January 3 of every year;
- 2) Merit-making ceremony to commemorate the death of Kruba Sriwichai on February 21;
- 3) Buddhist ritual to worship Phra Singh during 11-16 April, starting on the first day by moving Phra Singh image, on the chariot, to the front of Wihan Luang for people to pay respect during Songkran; and
- 4) the tradition of offering rice to Phra Singh held on the ninth day of the ninth lunar month

04

วัดอรญญวิเวก

WAT Aranyawiwake

วัดอรญญวิเวก ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่อแตง จังหวัดเชียงใหม่ เดิมเป็นสำนักสงฆ์ชื่อว่า สำนักสงฆ์อรญญวิเวก โดยหลวงปู่มน ภูริทัตเถระ ได้ตั้งชื่อไว้เมื่อคราวที่ท่านได้มาพักเพื่อเจริญจิตตภาวนาและรับนิมนต์จากญาติโยมเพื่ออบรมภิกษุสามเณร ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 สำนักสงฆ์แห่งนี้ได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นวัด โดยมีพระครูธรรมวิวัฒน์คุณ หรือพระอาจารย์เจริญ จัดตัสสโล ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันวัดแห่งนี้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดเชียงใหม่ ปฏิบัติธรรมตามแนวทางหลวงปู่มน ภูริทัตโต และเป็นศูนย์ฝึกอบรมสถาบันพลังจิตตานุภาพ ของหลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร ซึ่งเป็นศิษย์หลวงปู่มน

Wat Aranyawiwake located in Mae Taeng District, Chiang Mai Province formerly was a monastery called Aranyawiwake Monastery established by Luang Pu Mun Phurithat Thera. It was named during his visit and stay for his insight meditation and giving meditation training to villagers. Later in 1982, this monastery was designated as a temple. Phrakhr. Thamwittanakhun Or Phra Ajarn Charoen Chattasallo has been the abbot of the temple since October 1, 2013. Currently, this temple is the meditation center of Chiang Mai Province for practicing Dharma following the path of Luang Pu Man Phurithatto and it is also a meditation training center of Luang Phor Wiriyang Sirintharo, a disciple of Luang Pu Mun.

05

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ พิพิธภัณฑ์หลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป และเจดีย์อนุสรณ์หลวงปู่มน แผ่นศิลาจารึก โดยหลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป เป็นผู้ลงมือปั้นด้วยตัวเอง อีกทั้งยังมีพระอุโบสถหลังใหม่ที่มีการสมโภชในปี พ.ศ. 2552 ภายในมีพระประธานที่สร้างขึ้นโดยหลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป ภายในพระอุโบสถมีความสงบ ปลอดภัย เย็นสบาย และสัปปายะ ทางวัดจัดให้มีการสวดมนต์ทำวัตรเช้า เย็น และมีการภาวนาทุกวัน จึงมีพุทธศาสนิกชนและวัยนมากราบไหว้ สักการะขอพร และเจริญจิตตภาวนา อย่างไม่ขาดสาย

Many interesting features can also be found in the temple including Luang Pu Phaen Panya Patipo Museum and Luang Pu Man Memorial Pagoda/Inscriptions carved by Luang Pu Plian Panyapatipo. Also, a new ordination hall that was celebrated in 2009 houses the principal Buddha image created by Luang Pu Phaen Panyapatipo. Inside of the ubosot is well-ventilated, calm and peaceful which is suitable for Dharma practice. The temple also opens daily for morning and evening chants and praying for public, therefore, many Buddhist devotees regularly come for paying homage, being blessed, and developing their spiritual growth.

06

ขอนแก่น KHON KAEN

02

03 วัดหนองแวง WAT Nong Waeng

ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น

Nai Mueang Subdistrict, Mueang Khon Kaen
District, Khon Kaen Province

04 ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน Suan Weruwan Meditation Center

ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น

Ban Kho Subdistrict, Mueang District,
Khon Kaen Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

08

วัดหนองแขวง เดิมชื่อ วัดเหนือ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2332 พร้อมกับวัดกลางและวัดธาตุ โดย ท้าวเพี้ยเมืองแพน เจ้าเมืองคนแรก ณ บ้านบึงบอน (บึงแก่นนคร) เป็นพระอารามหลวง ภายในวัดมีพระมหาธาตุแก่นนคร หรือ พระธาตุเก้าชั้นฐานสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ 50 เมตร เรือนยอดทรงเจดีย์จำลองแบบจากพระธาตุขามแก่น จัดสร้างขึ้น เนื่องในวโรกาสที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี และ มหามงคลลานุสรณ์ 200 ปี เมืองขอนแก่น ความสูงขององค์พระธาตุฯ 80 เมตร มีพระจุลธาตุ 4 องค์ ตั้งอยู่ 4 มุม และมีกำแพงแก้วพญานาค 7 เศียรล้อมรอบ เป็นศิลปะสมัยทวารวดี ผสมผสานศิลปะอินโดจีน ซึ่งเป็นลักษณะแบบขาวอีสานปากแพ

Wat Nong Wang, the Thai royal temple formerly known as Wat Nuea, was built in 1789 along with Wat Klang and Wat That by Thao Pia Muang Pan The first governor at Ban Bueng Bon (Bueng Kaen Nakhon). In the temple compound stands Phra Mahathat Kaen Nakhon or a 9-storey stupa with a chedi-shaped top which replicated from Phra That Kham Kaen. Phra Mahathat Kaen Nakhon was established to celebrate the Golden Jubilee Celebrations of His Majesty Bhumibol Adulyadej's accession to the throne and to celebrate the 200th anniversary of Khon Kaen province establishment. Its base is a square shape of 50 meters on each side and 80 meters in height, where are situated by the four-mini-Buddha's relics in each corner sheltered by a seven-head-gold crystal wall, the combination between Dvaravati and Indochina arts which is the style of Isan Pak Hae.

09

สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้คือ พระมหาธาตุแก่นนคร 22 สร้างเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2533 เป็นพระธาตุสำคัญของเมืองขอนแก่นเนื่องจากมี 9 ชั้นชาวบ้านจึงเรียกว่า "พระธาตุ 9 ชั้น" ภายในรวบรวมพระบรมคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา แต่ละชั้นโดดเด่นด้วยลวดลายของบานประตูและหน้าต่างแกะสลัก บอกเล่าเรื่องราวเป็นภาพขาคด ภาพพุทธประวัติ และภาพแกะสลักรูปพรหม 16 ชั้น ชั้นบนสุดของพระธาตุเป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุกลางบุษบก อีกทั้งยังสามารถชมทัศนียภาพของเมืองขอนแก่นได้รอบทั้ง 4 ทิศ ฐานพระธาตุกว้าง 50x50 เมตร องค์พระธาตุกว้าง 40x40 เมตร ความสูงของพระธาตุสุดเนื้อปูนสูง 72 เมตร ถึงยอดฉัตรพระธาตุฯ สูง 80 เมตร เป็นศิลปะสมัยทวารวดี หรือเขียนวนอกเฉียงใต้ผสมผสานศิลปะอินโดจีนรูปทรงแบบขาวอีสานปากแพ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการเขียนภาพประวัติศาสตร์เมืองขอนแก่นที่ฝาผนังด้านใน ภายในอาคารขององค์พระธาตุประกอบด้วยองค์พระมหาธาตุมีลักษณะเด่นคือ สามารถเดินขึ้นได้ทั้ง 9 ชั้น เดินชมได้รอบ 360 องศา ภายในองค์พระธาตุ มีอยู่ 9 ชั้น

In 1984, there was a construction of the Khao Laem Dam or Vajiralongkorn Dam. The water behind the dam threatened to flood Sangkhla Buri district, including the Mon village located there. The temple, therefore, was moved to the hill where it is located today. The old temple site is underwater. The old ubosot (ordination hall) which is underwater has now become a tourist attraction known as the Underwater Temple in Sangkhlaburi. The new Wat Wang Wiwekaram was built in Mon and Thai architectural styles.³⁵ The temple's premises are divided into two parts: the top part stands the chapel, pavilions, and the monk's cells located on the higher ground; and the bottom part stands a replica of the Bodhi Gaya Pagoda and souvenir stalls sited in the east lower ground. The two parts of the temple are used by the locals for many traditional activities almost all year round.

10

ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน Suan Weruwan Meditation Center

ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมฝึกกรรมฐานแนวทางสติปัฏฐาน 4 ตามแบบฉบับที่ใช้อบรมพัฒนาจิตแก่ฆราวาสที่วัดอัมพวัน และเป็นสาขาเพียงแห่งเดียวของวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ที่เกิดขึ้นจากศรัทธาของหลวงพ่อดำรง ที่มีต่อองค์หลวงพ่อดำรงที่สอนวิชากรรมฐานตามแนวทางแห่งสติปัฏฐาน 4 ให้กับหลวงพ่อดำรง โดย ดร.ลำไย ไกรวิทยากร และครอบครัว เจ้าของพื้นที่แห่งนี้ มีความศรัทธาและเลื่อมใสต่อการพัฒนาคนของหลวงพ่อดำรง พระราชสุทธินิยามมงคล ได้ตั้งใจถวายที่ดินเพื่อสร้างสถานปฏิบัติธรรม ตามที่หลวงพ่อดำรงได้มีปณิธานไว้ว่าจะตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวันเพื่อชาวขอนแก่นและจังหวัดใกล้เคียง ปัจจุบันมีพระอาจารย์ยุทธาน อริโย (บุญธรรม) เป็นผู้

Veruwan Meditation Center is located in Amphoe Mueang, Khon Kaen Province. It is a Dharma practice center for practicing Satipatthana 4 or the 4 domains of mindfulness, which is the same sutra used for training Buddhist devotees at Wat Amphawan. The center is the only branch of Wat Amphawan Singburi Province, which was established from Luang Por Charan's faith in Luang Por Dam, who taught him Satipatthana 4. Veruwan Meditation Center is built on the land donated by Dr. Lamyai Kovidyakom and her family due to her faith in Luang Por Chao Khun Rachasuthiyamongkol, who determined to establish this Dharma practice center for the people of Khon Kaen and nearby provinces. Currently, Phra Ajarn Yuttana Ariyo (Boonthorn) is the director and Vipassana instructor of the meditation center

11

ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน Suan Weruwan Meditation Center

แนวทางการปฏิบัติ: ทางวัดได้กำหนดกิจวัตรประจำวันสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม ระหว่างเวลา 04.00-21.00 น. โดยแบ่งเป็น ๔ ช่วง ปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน 4 ใช้คำบริกรรมพองยุบ อบรมตามรูปแบบหลวงพ่อดำรง จิตตัมโม วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ทั้งนี้ มีโครงการต่างๆ ที่ทางวัดจัดขึ้น ได้แก่ การปฏิบัติกรรมฐานสำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งเปิดรับประชาชนผู้สนใจเข้ารับการฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานทุกวัน ส่วนโครงการอบรมพัฒนาจิตนั้นเปิดรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ หน่วยงาน บริษัท กลุ่มคณะบุคคล เข้ารับการฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

Dharma Practice Routine: The temple has set daily routine for Dharma practitioners between 04.00-21.00 hrs., divided into 4 sessions following the 4 domains of mindfulness using the mantra "Phong Yup". The meditation training is in the same form as what was taught by Luang Por Charan Thittammo, Amphawan Temple, Singburi Province. Other Dharma activities at the temple include Meditation Practice for public which is daily open for those who are interested in practicing Vipassana meditation and Mindfulness Meditation Training Program which is open for students, college students, government officials, agencies, companies, groups of individuals to practice Vipassana Meditation.

นครราชสีมา NAKHON RATCHASIMA

03

05 วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม WAT Thep Phithak Punnaram

ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา
Klang Dong Subdistrict, Pak Chong District,
Nakhon Ratchasima Province

06 วัดป่าสาละวัน WAT Pa Salawan

ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา
Nai Mueang Subdistrict, Mueang District,
Nakhon Ratchasima Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

14

วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม WAT Thep Phithak Punnaram

วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม หรือวัดพระขาว เป็นวัดที่เกิดจากคำริของพระสุทธิธรรมรังสีคัมภีร์เมธาจารย์ หรือท่านพ่อลี แห่งวัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ครั้งเมื่อหลวงพ่อดีเดินทางมาที่จังหวัดนครราชสีมา ท่านได้เดินดูตมมายังบริเวณเขตดงพญาไฟ ต่อมาท่านมีดำริที่จะสร้างวัดขึ้น ณ เชิงเขาสี่เสียด้า ไปพร้อมๆ กับการสร้างพระพุทธรูป (องค์พระขาว) ไว้บนเนินเขา ก่อนที่ท่านพ่อลีดำริสร้างวัดแห่งนี้ ท่านสุตงคัมภีร์บริเวณนี้ ได้นั่งสมาธิ เข้ากรรมฐาน เกิดนิมิตเห็นเทวดาจำนวนมากที่สถิตอยู่บริเวณเทือกเขาแห่งนี้

Wat Thep Phithak Punnaram or Wat Phra Khao was built following the lead of Phra Suthithamrangsri Kampi Methajarn or Than Pho Lee of Wat Asokaram, Samut Prakan Province. He once made his pilgrimage in the area of Dong Phaya Fai, Nakhon Ratchasima province. Later, he had an idea to build a temple at the foot of Khao Siad Ah and cast a Buddha image (Ong Phra Khao) on the hill. Before the construction of the temple, he once saw many deities dwelling in the area in his vision while he was meditating.

15

วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม WAT Thep Phithak Punnaram

สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้คือ พระพุทธสลสมามงคล (หลวงพ่อกขาว) เป็นพระพุทธรูปปางประทานพรที่ใหญ่ที่สุดในโลก องค์พระมีสีขาวสูง 45 เมตร หน้าตักกว้าง 27.25 เมตร หนัก 3,000 ตัน 14 ประดิษฐานอยู่บนยอดเขาสูงจากระดับพื้นดิน 112 เมตร บันไดทางเดินขึ้นไปนมัสการหลวงพ่อกขาว จะมีลักษณะเป็นบันไดขั้นสองด้าน สร้างโค้งเว้า ประกอบกันเป็นรูปใบโพธิ์ขึ้นไปบรรจบกับที่องค์พระพุทธรูป บันไดทั้งทางด้านซ้ายและด้านขวารวมทั้งหมด 1,250 ขั้น ซึ่งเท่ากับจำนวนพระอรหันต์สาวกขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เข้ามาเฝ้าพระองค์ในวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือน 3 โดยมีได้้นัดหมายอันเป็นการก่อกำเนิดแห่งวันมาฆบูชา

The interesting thing of this temple is Phra Phuttha Sakonsima Mongkhon (Luang Pho Khao), the largest Buddha image in the posture of giving blessings. The statue is white, 45 meters high and 27.25 meters wide with the weight of 3,000 tons 14, and is situated on the top of the hill, 112 meters above the ground. Two staircases, in concave curves, line on both sides and end at the statue, together, in the shape of a Bodhi leaf. Both staircases, on the left and the right, altogether have 1,250 representing the number of Arahant disciples of Lord Buddha that accidentally gathered to meet the Buddha on the 15th day waxing moon of the 3rd lunar month, which later marked as Makha Bucha Day.

16

วัดป่าสาละวัน
WAT Pa Salawan

วัดป่าสาละวัน ตั้งอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2474 โดยพระญาณวิชิต ฐิตวิริยารามย์ (สิงห์ ขนดะยาโม) เป็นศิษย์รุ่นแรกของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต มุ่งเน้นการสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ตามหลักสูตรที่หลวงปู่สิงห์ ซึ่งศิษย์รุ่นแรกขององค์หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต วางหลักไว้ รวมถึงแนวทางของพระราชสังวรญาณ หรือหลวงพ่อดุริธ ฐานิโย ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในขณะนั้น โดยมีพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศเดินทางมาฝึกปฏิบัติสมาธิฐานเป็นจำนวนมาก เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันคือ พระวินัยโมลี วิ. (หลวงพ่อดำปอน สุทธิญาณโม) และพระมหาจิรวรรณ จิรวัดพนโน เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระวิปัสสนาจารย์

Wat Pa Salwan is located in Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. The temple was established in 1931 by Phra Yanwisit Smiththivirajam (Sing Khantayakamo) and focuses on teaching Vipassana meditation according to the course of teachings that Luang Pu Sing, one of the first disciples of Phra Ajahn Mun Phurithatto, had set up. The teaching course here also includes the methodology of Luang Por Phut Thaniyo, the abbot at that time. Buddhist devotees from all over the country have come to practice Vipassana meditation. At present, Phra Winai Moli Wi. (Luang Por Khampon Suthiyano) is the abbot and Phra Maha Chirawat Chirawattana is the assistant abbot and meditation instructor.

17

วัดป่าสาละวัน
WAT Pa Salawan

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ ป่าสาละซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของวัด ทำให้วัดร่มรื่นและมีสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติ อีกทั้งยังมีบุษบกเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ จำลองแบบมาจากพระบรมมหาราชวัง อยู่ที่ศาลาไม้หรือศาลาหอฉัน สร้างขึ้นสมัยหลวงปู่อ่อน ญาณสิริ เป็นเจ้าอาวาสองค์ที่ 2 สร้างขึ้นบูชาคุณของหลวงปู่สิงห์ ขนดะยาโม ส่วนบูรพาจารย์เจดีย์เป็นอนุสรณ์สถานแห่งพระกัมมัฏฐาน ยอดเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และอุฎฐาคูบูรพาจารย์ของหลวงพ่อดุริธ ฐานิโย ภายในมีรูปเหมือน หลวงปู่เสาร์ กันตสีโล หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต หลวงปู่สิงห์ ขนดะยาโม หลวงพ่อดุริธ ฐานิโย และพระอาจารย์พร สุมโน นอกจากนี้ ยังมีวิหารฐานิโย เป็นห้องใหญ่สำหรับไหว้พระ สวดมนต์ และทำวัตรประจำวัน

Interesting features inside the temple include Pa Sala (large area filled with sal trees) which is the symbol of the temple and makes the temple shady and pleasant with natural environment. A Busabok (movable throne), a replica of the one in the Grand Palace, enshrines the Buddha's relics and is situated in the wooden pavilion or the refectory. This throne was built during the time of Luang Pu On Yanasiri, the second abbot of the temple, to pay homage to Luang Pu Sing Khantayakamo. Another interesting structure is Burapajarn Chedi (memorial pagoda of venerable Kammatthana monks). The top of the chedi contains the Buddha's relics and the ashes of venerable Luang Por Phut Thaniyo. Inside the chedi stand the statues of Luang Pu Sao Kantasilo, Luang Pu Mun Phurithatto, Luang Pu Sing Khantayakmo, Luang Por Phut Thaniyo, and Phra Ajarn Porn Sumano. Also, Viharn Thaniyo (a shrine hall) is a large room for daily praying and chanting.

18

สระบุรี SARABURI

04

07 วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร WAT Phra Phutthabat Woramahaviharn

ตำบลขุนโขลน อำเภอพระพุทธบาท
จังหวัดสระบุรี

Khun Klon Subdistrict, Phra Phutthabat
District Saraburi Province

08 วัดพระพุทธรูปล้ำ WAT Phra Phuttha Saeng Tham

ตำบลหนองนาค อำเภอหนองแค
จังหวัดสระบุรี

Nong Nark Subdistrict, Nong Khae District,
Saraburi Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

20

วัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหาร
WAT Phra Phutthabat Woramahaviharn

วัดพระพุทธรบาท เป็นอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรมหาวิหาร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2167 ในสมัยพระเจ้าทรงธรรม สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เพราะเหตุว่าวัดนี้เป็นที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรบาท จึงได้รับพระราชทานนามมาแต่เดิมว่า "วัดพระพุทธรบาท" แต่ชาวบ้านนิยมเรียกสั้น ๆ ว่า "วัดพระบาท" ในปีหนึ่ง ๆ จะมีพุทธศาสนิกชน และนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเดินทางมากราบสักการะรอยพระพุทธรบาท ไหว้พระขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มากมายตลอดปี3 มีศาสนสถานและศาสนวัตถุเก่าแก่เกี่ยวกับพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าคือ รอยพระพุทธรบาท อีกทั้งสวนป่าที่อยู่บริเวณภายในวัดก็มีความอุดมสมบูรณ์ และยังมีอุทยานการศึกษาและปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นสะพานเชื่อมระหว่างความเจริญรุ่งเรืองทางวัตถุให้เดินควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ

Wat Phra Phutthabat, a first-class royal temple categorized as Woramahawihan, was built in 1624 by King Songtham of Ayutthaya. Housing the Buddha's footprint, the temple was named "Wat Phra Phutthabat", but the locals call "Wat Phra Bat" for short.

Every year lots of Buddhists and tourists, both Thais and foreigners, come to the temple to pay homage to the Buddha's footprint for blessings.³ Besides several buildings dedicated to Buddha, the temple also houses a precious ancient artifact, the Lord Buddha's footprint. The temple also provides Dhamma studying and practicing center in its greenery premises as a bridge to fill the gap between material prosperity and mental development.

21

วัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหาร

WAT Phra Phutthabat Woramahaviharn

สิ่งที่น่าสนใจของวัดแห่งนี้เป็นปูชนียสถานที่สำคัญคือ "รอยพระพุทธรบาท" ประทับบนแผ่นหินเนื้อโหลเขาสุวรรณบรรพต หรือเขาสัจจพันธคีรี รอยพระบาทมีความกว้าง ๒๑ นิ้ว ยาว ๖๐ นิ้ว ลึก ๑๑ นิ้ว ค้นพบในสมัยพระเจ้าทรงธรรม พระองค์ทรงเห็นว่าป็นรอยพระบาทตามลักษณะ ๑๐๘ ประการ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างมณฑปชั่วคราวครอบรอยพระพุทธรบาทไว้ ซึ่งต่อมาได้มีการสร้างต่อเติมอีกหลายสมัย

One of the attractions in this temple is the "Buddha's footprint", which is seated on a stone slab on SuwanBanphot Hill or Satchaphanthakhiiri Hill. The footprint, 21 inches wide, 60 inches long, and 11 inches deep, was found in the reign of King Songtham. After analysis, the king found the footprint have all 108 auspicious characteristics, then he commissioned a temporary Mondop, or outdoor pavilion, to be built to shelter the precious artifact. Since then, the Mondop has been refurbished several times

22

วัดพระพุทธรแสงธรรม WAT Phra Phuttha Saeng Tham

วัดพระพุทธรแสงธรรม ตั้งอยู่ที่อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เดิมชื่อว่า “สำนักปฏิบัติแสงธรรม ส่องชีวิต” สร้างขึ้นจากศรัทธาของพุทธศาสนิกชน เริ่มการก่อสร้างปี พ.ศ. 2555 โดยมีพระสุนทรธรรมภาณ เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี เป็นประธานในการก่อสร้าง เพื่อประโยชน์สำหรับพุทธศาสนิกชน และพุทธศาสนิกชน รวมถึงเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา ปัจจุบันมีเนื้อที่มากกว่า 300 ไร่

Wat Phra Phuttha Saeng Tham, located in Nong Khae District Saraburi Province, formerly known as "Sang Tham Song Cheevit Dharma Practice Center" was established from the faith of Buddhist devotees. Its construction began in 2012 having Phra Sunthon Thammaphan, the Ecclesiastical Provincial Governor of Saraburi Province presided over the construction. The Dharma practice center was built for the benefit of Buddhists and to maintain Buddhism. It currently covers an area of more than 300 rai.

23

วัดพระพุทธรแสงธรรม WAT Phra Phuttha Saeng Tham

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ มหาวิหารทรงบาตรคว่ำ เป็นโดมขนาดใหญ่ที่ครอบองค์พระพุทธรูปปางปฐมเทศนา เป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ มีความสูง 50 เมตร และกว้างกว่า 90 เมตร นอกจากนี้ยังมี อุโบสถไม้แดง ภายในมีพระประธานองค์พุทธปฏิมากรสีขาว พระยืนปางห้ามสมุทรอยู่ด้านซ้าย และปางแสดงอิทธิปาฏิหาริย์อยู่ด้านขวา ภายในอุโบสถกว้างขวางและโอ้อวด ตกแต่งด้วยไม้แดงและประดับด้วยโคมไฟต่างๆ อีกทั้งยังมี ศาลาปฏิบัติธรรม ตั้งอยู่ตรงกันข้ามอุโบสถไม้แดง เปิดให้ผู้สนใจได้มาปฏิบัติธรรมที่วัด นอกจากนี้ยังมีอุทยานเจ้าแม่กวนอิม มีการจัดสวนเอาไว้อย่างสวยงามอยู่บริเวณข้างๆ สระน้ำขนาดใหญ่ บริเวณวัดแวดล้อมด้วยธรรมชาติ และมีความสงบเงียบ จึงเหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรมอย่างมาก

Interesting features inside the temple include the large dome housing a big Buddha image in the posture of first preaching. The dome was built in modern architectural style with a height of 50 meters and a width of more than 90 meters. There is also a wooden ubosot (ordination hall) enshrining a principal white Buddha image with two standing Buddha images: the posture of stopping ocean on the left and the posture of showing miracle on the right. The hall is spacious and decorated with red wood and lightings. The meditation pavilion stands opposite the wooden ubosot which is open for those who are interested in Dharma practice. In the temple complex, also stands the statue of Guanyin in a beautiful garden with a nearby large pond. The temple is surrounded by tranquil nature which is suitable for Dharma practice.

24

จะเข็กรา CHACHOENGSAO

05

09 วัดโสธรวรารามวรวิหาร WAT Sothonwaram Woraviharn

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองจะเข็กรา
จังหวัดจะเข็กรา

Na Mueang Subdistrict Mueang Chachoengsao
District Chachoengsao Province

10 วัดพาศิตาราม WAT Phanitaram

ตำบลบางกรูด อำเภอบ้านโพธิ์
จังหวัดจะเข็กรา

Bang Krut Subdistrict, Ban Pho District
Chachoengsao Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

26

วัดโสธรวรารามวรวิหาร ตั้งอยู่ริมแม่น้ำบางปะกง ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองฉะเชิงเทรา เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อโสธร พระพุทธรูปปางสมาธิ เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วทุกสารทิศ ได้เดินทางมากราบไหว้สักการะขอพร บิณฑบาต ถวายสังฆทาน หรือถวายไข่มดตลอดทั้งวัน 54 ตามประวัติเล่าถึงปาฏิหาริย์ว่า พระพุทธโสธร หรือหลวงพ่อโสธร ลอยมาตามแม่น้ำบางปะกงแล้วหยุดตรงหน้าวัดแห่งนี้ ประชาชนได้อัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดแห่งนี้ ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริให้สร้างพระอุโบสถหลังใหม่ และเสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์รัตนโกสินทรศก ๒๕๓๙ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๙

Wat Sothon Wararam Woraviharn is situated on the bank of Bang Pakong River, Na Mueang Subdistrict, Mueang Chachoengsao District, Chachoengsao Province. It is a respectable old temple of Chachoengsao city. The temple houses Luang Pho Sothon, a Buddha image in Pang Samadhi (meditative posture), which is revered by people from all over the country. Throughout the day, visitors travel to the temple to worship the Buddha statue. Many worshippers also offer Thai traditional dance performances, or boiled eggs as expression of gratitude.⁵⁴ It was said that the statue of Phra Buddha Sothon or Luang Pho Sothon floated along the Bang Pakong River and miraculously stopped in front of the temple. People, then, had the statue enshrined at the temple. Later, His Majesty King Bhumibol Adulyadej, Rama IX, had a new ordination hall built which he came to perform the ceremony of mounting the golden spired roof of Mondop on September 5, 1996.

27

ทุกปี จะมีพิธีอัญเชิญหลวงพ่อโสธรขึ้นจากแม่น้ำบางปะกง เป็นประเพณีที่กระทำสืบเนื่องมาช้านาน และมีคุณค่าทางจิตใจกับผู้ที่ได้อาบน้ำสรงกราบสักการะ จะจัดงานตรงกับวันขึ้น 14 -15 ค่ำ และแรม 1 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปี(1) นอกจากนั้น ยังมีกิจกรรมพิเศษประจำปี ได้แก่ วันลอยกระทง เป็นงานมีสการหลวงพ่อโสธร เริ่มทำพิธีพืชมงคลเชกวันมงคลหลวงพ่อโสธรในวันขึ้น 11 ค่ำ และเริ่มพิธีเปิดงานในเช้าวันขึ้น 12 ค่ำ ถึงวันแรม 1 ค่ำ เดือน 12 รวม 5 วัน 5 คืน พระอุโบสถสงฆ์งามยอดเยี่ยมประดับด้วยทองคำ มีคุณค่าทางจิตใจ อีกทั้ง หลวงพ่อโสธรยังเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ศรัทธาของชาวแปดริ้วและประชาชนทั่วทุกสารทิศ จึงมีผู้คนจำนวนมากเดินทางมาวัดโสธรวรารามวรวิหาร โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ จะมีผู้คนแวะเวียนกันมาทานานันต์ตลอดทั้งวัน

Every year, there is a ceremony to summon Luang Por Sothon from the Bang Pakong River. It is a tradition that has continued for a long time and has sentimental value to devotees. The event is held on the 14th -15th day waxing moon and the first waning moon of the 5th lunar month of every year. Visitors also can enjoy other annual events such as Loy Krathong and the event of paying homage to Luang Pho Sothon between the 11th waxing moon and the 1st waning moon of the 12th lunar month, totally 5 days 5 nights. The first day of the event is priestly blessing on amulets of Luang Pho Sothon and the second day is opening ceremony.

28

วัดผาณิตาราม WAT Phanitaram

วัดผาณิตาราม ตั้งอยู่ที่อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยผู้ริเริ่มและเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการสร้างวัด คือนางผ่อง วัฒนสินธุ์ ร่วมกับบุตรสาวและพี่น้องของนางผ่อง โดยมีมูลนิธิหอธรรมพระบารมีเป็นผู้ดูแลศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ วัดผาณิตารามทำหน้าที่ด้านการเผยแผ่ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามหลักสติปัฏฐานสี่ ปัจจุบันมีเจ้าอาวาสคือ พระครูธรรมประยุต เจ้าคณะอำเภอบ้านโพธิ์ และพระวิปัสสนาจารย์ คือ พระอาจารย์สุรศักดิ์ จرنธัมโม

Wat Phanitaram, located in Ban Pho District Chachoengsao Province, was built during the reign of King Rama V by the initiation and great effort of Nang Phueng Wattanasin and her family. Baramee Dhamma Hall Foundation oversees Wat Phanitaram Insight Meditation center and it is also responsible for disseminating knowledge and understanding in the practice of Vipassana Meditation following Satipatthana 4 sutta. The current abbot is Phrakhru Thammaprayut, Chief monk of a monastery-section of Ban Pho District, and the Vipassana instructor is Phra Ajarn Surasak Charanadhammo

29

วัดผาณิตาราม WAT Phanitaram

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ หอธรรมพระบารมีชั้นล่างเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ชั้นที่สองประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และประติมากรรม 3 มิติ ธรรมราชา และศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับในหลวง รัชกาลที่ 9 อีกทั้งยังมีอาคาร Baramee of Art เป็นอาคารแสดงงานศิลปะของศิลปินแขนงต่างๆ โดยรอบหอธรรมพระบารมีแวดล้อมด้วยสวนสวยและงานประติมากรรมที่แฝงคติธรรมทางพระพุทธศาสนา และยังมีศาลาเอนกประสงค์สี่ขา ริมแม่น้ำบางปะกง ใช้เป็นสถานที่สำหรับจัดงานพิธีต่างๆ

Interesting features inside the temple include Baramee Dhamma Hall whose ground floor is provided for meditation practice and second floor enshrines the Buddha's relics, and 3D sculptures of Thammaraacha and artworks related to the King Rama IX. Baramee Dhamma Hall is also surrounded by beautiful gardens and sculptures implying Buddhist morality. Other attractions are Baramee of Art building, a building displaying artworks of various artists, and the white pavilion standing on the bank of Bang Pakong River which is used for various ceremonies.

30

31

ชลบุรี CHONBURI

06

11 วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร WAT Yansangwararam WoramahaVihan

ตำบลห้วยใหญ่ อำเภอบางละมุง
จังหวัดชลบุรี

Huai Yai Subdistrict, Bang Lamung District
Chonburi Province

12 วัดภักทันทะอาสาฬหาราม WAT Phatthanta Aspharam

ตำบลหนองไผ่แก้ว อำเภอบ้านบึง
จังหวัดชลบุรี

Nong Phai Kaew Subdistrict, Ban Bueng
District, Chonburi Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

32

วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร WAT Yansangwararam WoramahaVihan

วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดชลบุรี มีสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกพระองค์ที่ 19 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นประธานจัดสร้างวัด มีความตั้งใจให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรม และเทิดพระเกียรติบูรพมหากษัตริย์ไทย และให้เป็นวัดประจำรัชกาลที่ 9 โดยมีอาคารสิ่งปลูกสร้างที่มีความสวยงามทรงคุณค่าอยู่คู่กับธรรมชาติ พระบรมธาตุเจดีย์มหาจักรีพิพัฒน์ เป็นพระเจดีย์ขนาดใหญ่สร้างขึ้นเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โดยสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นองค์อุปถัมภ์ในการก่อสร้าง ชั้นล่างใช้สำหรับการบำเพ็ญกุศลในโอกาสต่างๆ มีพระพุทธรูป ๑๒ ประทานพร เป็นองค์พระประธาน ชั้นที่ 2 เป็นโถงสำหรับการประชุมสงฆ์ เป็นที่ปฏิบัติสมาธิภาวนา ชั้นที่ 3 เป็นที่ประดิษฐานพระเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

33

Wat Yannasangwararam Woramahawihan, Chonburi was built by the 19th Supreme Patriarch of the Thai Sangha for Dharma practice and to honor all the past kings of Thailand and dedicated to King Rama IX. The temple complex is comprised of remarkable and valuable structures and features in harmony with nature. Phra Borommathat Chedi Maha Chakri Phiphat is a large pagoda dedicated to His Majesty King Buddha Yodfa Chulalok the Great built by Srinagarindra, the Royal Grandmother, as a patron of construction. The ground floor is used for merit making on various occasions. It also holds Phor Por Ror Buddha image in blessing posture as the presiding Buddha image. The second floor is a meeting hall for monks to practice meditation. The 3rd floor stands Phra Maha Chedi in which the Buddha's relics are enshrined

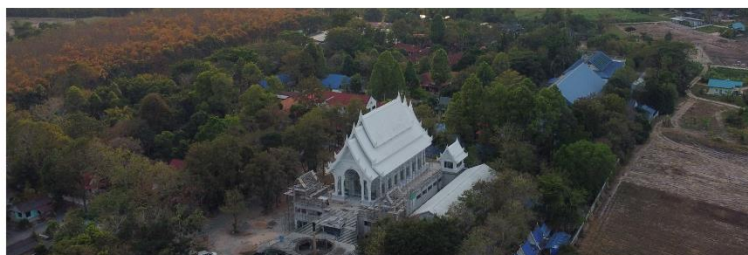

วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร WAT Yansangwararam WoramahaVihan

มหามณฑปพระพุทธบาท ๑๒.๒.๒. สร้างขึ้นเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ๑๒ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระเจดีย์พุทธคยาจำลอง เป็นที่ระลึกถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชั้นล่างมีนิทรรศการถาวร เรื่อง 'พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว?' พระวิหาร พระพุทธศรีอริยเมตไตรย สัมมาสัมพุทธเจ้า พระปกเกล้าอริยเขต สร้างขึ้นเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ผู้พระราชทานประชาธิปไตยแก่ปวงชนชาวไทย ส่วนพระอุโบสถ สร้างเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายแด่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หอพระไตรปิฎก สร้างไว้กลางน้ำโดดเด่นสวยงาม

structures include Phra Maha Mondop Phuttabat PhorPorRor. SorKor., built as a homage to King Bhumibol Adulyadej and Queen Sirikit; the Replica Buddhagaya Chedi built to commemorate the Lord Buddha in his monastery; a permanent exhibition entitled 'What did the Buddha learn from his enlightenment?' on the ground floor; Phra Sri Ariya Metteyya Vihara built by Phra Pokklao Ariyakhet for paying homage to His Majesty King Rama VII, who gave democracy to the Thai people; Ubosoth Hall built as a merit-making tribute to King Taksin the Great; and the Tripitaka Hall (scripture hall) standing elegantly in the middle of the water reservoir.

34

วัดภักทันตะอาสภาราม WAT Phatthanta Aspharam

วัดภักทันตะอาสภาราม ตั้งอยู่ที่อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สร้างขึ้นในปี พ.ศ.2543 ด้วยความศรัทธาของคณะศิษย์ที่มีต่อพระเดชพระคุณหลวงปู่ พระภักทันตะ อาสภมทาเถระ อัมมาจริยะ อดีตคหบดีผู้มีปฏิญานาจริยะ ซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นพระธรรมทูตจากประเทศพม่า เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้านวิปัสสนาธุระในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2496 ปัจจุบันมีเจ้าอาวาสคือ พระครูภาวนาวราลังการ วิ. (สมศักดิ์ โสโรโท) และท่านยังเป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระของวัดภักทันตะอาสภารามอีกด้วย

Wat Phatthanta Aspharam, located at Ban Bueng District Chonburi, was built in 2000 from the disciples' faith in Luang Por Phra Pattanta Aspa Maha Thera Dhammachariya, Akkhamahakammathanachariya, who has served as a dharma ambassador from Burma and came to propagate Buddhism in the field of Vipassana in Thailand since 1953. Currently, the abbot of the temple is Phrakhr Phawana Woralangarn Wi. (Somsak Sorotho) and he is also the headmaster of the Vipassana section of Wat Phatthanta Aspharam.

35

วัดภักทันตะอาสภาราม WAT Phatthanta Aspharam

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ ตราสัญลักษณ์ของวัดตรงประตูทางเข้าวัด เป็นรูปกวาง 4 ตัว 1 หัว หมายถึง สติปัฏฐาน 4 ซึ่งเป็นการกำหนดสติทางกาย เวทนา จิต ธรรม สำหรับสภาพแวดล้อมของวัด มีความร่มรื่นปลอดโปร่ง และเย็นสบาย เพราะมีต้นไม้อยู่ทั่วบริเวณวัด ส่วนพระอุโบสถอยู่ระหว่างการก่อสร้าง นอกจากนั้นก็มีศาลาปฏิบัติธรรม ที่ักผู้ปฏิบัติธรรม และโรงน้ำปานะ

Interesting features inside the temple include the symbol of the temple at the entrance displaying a deer with four heads meaning the 4 domains of mindfulness:- mindfulness of the body, mindfulness of feelings, mindfulness of the mind, and mindfulness of principles or phenomena. With trees and plants around the temple compound, the temple is shady, ventilated, and cool. Besides, there are ubosot (ordination hall) which is under construction, Dharma practice pavilion for Dharma practitioners, and Nam Pana (juice) preparation area.

36

ระยอง RAYONG

07

13 วัดละหารไร่ Wat Lahan Rai

ตำบลหนองละลอก อำเภอบ้านค่าย
จังหวัดระยอง

Nong Lalo Subdistrict Ban Khai District,
Rayong Province

14 วัดมาบจันทร์ WAT Marp Jan

ตำบลแกลง อำเภอเมือง
จังหวัดระยอง

Klaeng Subdistrict, Mueang District,
Rayong Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

วัดละหารไร่

Wat Lahan Rai

วัดละหารไร่ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2354 โดยหลวงพ่อดังเดิม มีเจ้าอาวาสคู่แรกเริ่มจาก หลวงปู่สังข์ดำเป็นองค์แรก จนกระทั่งเจ้าอาวาสองค์ที่ 6 คือ หลวงปู่ทิม และองค์ที่ 7 คือ พระครูวิจิตรธรรมภาณี (หลวงพ่อยะ ชยธัมโม) ซึ่งเป็นลูกศิษย์ใกล้ชิดและคอย ปฏิบัติอุปัฏฐากหลวงปู่ทิม หลวงพ่อยะ ท่านมีวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนา ได้รวบรวมลูกศิษย์หลวงปู่ทิม ร่วมแรง ร่วมใจกันพัฒนาวัด โดยขยายเนื้อที่ของวัดละหารไร่ จากเดิม 16 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น 200 ไร่ อีกทั้งยังได้สร้างเสนาสนะของวัด เพิ่มเติม เช่น ศาลาการเปรียญ โรงเรียนปริยัติธรรม ศาลา ปฏิบัติธรรม ศาลาเมรุ สะพานข้ามแม่น้ำ และยังสร้างสถานที่ ที่เป็นสาธารณะประโยชน์อื่นๆ อีกมากมาย เช่น ศูนย์ ข้อมูลประจำหมู่บ้าน กศน.อำเภอ ตลาดประชารัฐ สร้าง ถนนตัดระหว่างตำบลหนองลอกและอำเภอนางิ้ว และที่ กำลังก่อสร้างคือหอสมุดเฉลิมราช หรือหอสมุดพระเทพ

Wat Lahan Rai, Ban Khai District, Rayong Province, was constructed in 1811 by Luang Por Sangtao, the first abbot. Later, Phra Kru Wichit Thammaphiat (Luang Por Chey Jayathammo), the 7th abbot and the close disciple of Luang Pu Tim, the 6th abbot, conceived of developing the temple.

Luang Por Chey had gathered the disciples of Luang Pu Tim to work together to develop the temple. The development included expanding the area of Wat Lahan Rai from the original 16 rai to 200 rai; building more facilities for the temple such as pavilions, Pariyattam School (religious school), meditation pavilion, crematory pavilion, a bridge over the river, and road construction between Nong Lok Sub-District and Nong Bua District. The temple is also a station for many public services, such as an information center for the village, non-formal education center, the Pracharat market, and the Chaleram Rat Library or Phra Thep Library which is under construction.

39

วัดมาบจันทร์

WAT Marp Jan

วัดมาบจันทร์ ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดระยอง เป็นสาขา วัดหนองป่าพงที่ 73 และมีสาขามากกว่า 10 แห่งทั้งใน และต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2521 ชาวบ้านเพ จังหวัด ระยอง ได้กราบนิมนต์ พระเดชพระคุณ พระโพธิญาณเถร (หลวงปู่ชา สุภัทโท) อดีตเจ้าอาวาสผู้ก่อตั้งวัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี มาโปรดชาวบ้านเพและชาวระยอง การ เดินทางมาแสดงธรรมเทศนาของท่านครั้งนั้น นับเป็นจุดเริ่ม นิมิตหมายของการก่อเกิดสาขาวัดหนองป่าพง ในจังหวัด ระยอง พื้นที่ส่วนใหญ่ติดต่อกับเขตป่าสงวน มีธรรมชาติของ ป่าเขาที่สมบูรณ์มาก สงบ ร่มรื่น และมีทัศนียภาพที่สวยงาม อีกทั้งยังมีสัตว์ป่านานาชนิดอยู่ตามป่าเขา มีลมพัดผ่านทั้ง ๔ ทิศ จึงเหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันมีเจ้าอาวาสคือ พระอาจารย์อนันต์ อภิณฺจโน และ พระอาจารย์มหาสมชาย สิริธมฺโม เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส

Wat Mab Chan, located in Mueang District, Rayong Province, is the 73rd branch of Wat Nong Pa Phong and it has more than 10 branches both in Thailand and abroad. In 1978, the locals of Baan Peh, Rayong Province invited Phra Bodhiṇiṇathera (Luang Pu Chah Subhaddo), the former abbot and founder of Wat Nong Pah Phong Ubol Ratchathani Province to preach a sermon and bless them and people in Rayong. That visit to Rayong was the start of the establishment of the Wat Nong Pah Phong 73rd branch in Rayong. Most area of the temple compound is adjacent to a wildlife sanctuary in an unspoiled natural environment with beautiful scenery and tranquility, and rich biodiversity. The temple is well ventilated and cool, so it is a great place for practicing Dharma. The current abbot is Phra Ajahn Anan Akiṇcano and his assistant is Phra Achan Maha Somchai Sirithammo.

40

ภายในวัดประดิษฐานรูปหล่อหลวงปู่ทิมองค์ใหญ่ มีประชาชนและนักท่องเที่ยวเดินทางมาสักการะด้วยความเคารพและศรัทธาอย่างไม่ขาดสาย นอกจากรูปหล่อองค์ใหญ่ของหลวงปู่ทิมที่ตั้งตระหง่านโดดเด่นเป็นที่เคารพสักการะแล้ว ยังมีการจัดแสดงภาพถ่ายของท่าน ท่ามกลางความรื่นรมย์และความสวยงามของวิหาร เจดีย์ หรือจะมาสักการะบูชาอิฐลาดหลวงปู่ทิมในศาลาวิมลารักษ์ที่มีหุ่นขี้ผึ้งของหลวงปู่ทิม ทำให้ระลึกถึงพระคุณเสมือนท่านยังคงมีชีวิตอยู่ อีกทั้งยังมีหุ่นขี้ผึ้งของหลวงพ่อยะเขยขยัมโม อีกด้วย ผลงานที่หลวงปู่ทิมฝากไว้ให้คนรุ่นหลังได้สักการะคือ พระประธานในพระอุโบสถ รวมถึงสาวกซ้ายขวาย่างพระโมคคัลลานะและพระสารีบุตร ที่หลวงปู่ทิมเป็นผู้ปั้นเองด้วยดินจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วังสามแพ้ว ประจำจังหวัดระยอง

Inside the temple enshrines a large venerated statue of Luang Pu Tim. Tourists and Buddhist devotees always come to pay homage with respect and faith. Visitors also can view Luang Pu Tim's photos exhibit and be delighted by the beauty of viharn and chedi, or worship his relics in the pavilion Rintharanurak in which stands figurines of Luang Pu Tim and Luang Por Chey Chaya Thammo as well. Another work that Luang Pu Tim left for Buddhists to pay respect is the Buddha image in the ubosot including left and right disciples, Moggallana and Sariputra, which he himself crafted from soil in the sacred pond, Wang Sam Phaya, Rayong province.

41

วัดมาบจันทร์ WAT Marp Jan

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ อุโบสถทรงไทยสวยงามแปลกตาสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น ภายในประดิษฐานพระประธานเป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก สถาปนิกได้ออกแบบอุโบสถตามแนวนโยบายของท่านพระอาจารย์อนันต์ ตัวอาคารเป็นสถาปัตยกรรมทรงไทยประยุกต์สองชั้น ลดระดับตามแนวของชั้นเขา หลังคามี ๓ ชั้น รูปทรงคล้ายเรือสำเภา เปรียบเทียบประหนึ่งว่าเป็นยานพาหนะพาสาธุชนข้ามพ้นห้วงแห่งวัฏสงสารเข้าสู่แดนนิพพาน และเรือยังถือเป็นสัญลักษณ์อีกอย่างหนึ่ง ของจังหวัดระยองด้วย ส่วนศาลาโพธิญาณเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นบนใช้เป็นที่สวดมนต์ทำวัตรเย็น เติมน้ำมัน นังสมาธิภาวนา นอกจากนี้ยังมีศาลาอเนกประสงค์ หรือศาลาหอฉัน ส่วนกุฏิพระมีทั้งแบบทรงไทยชั้นเดียว และอาคาร 2 ชั้น

Many interesting features can also be found in the temple including Luang Pu Phaen Panya Patipo Museum and Luang Pu Man Memorial Pagoda/Inscriptions carved by Luang Pu Plian Panyapatipo. Also, a new ordination hall that was celebrated in 2009 houses the principal Buddha image created by Luang Pu Plaen Panyapatipo. Inside of the ubosot is well-ventilated, calm and peaceful which is suitable for Dharma practice. The temple also opens daily for morning and evening chants and praying for public, therefore, many Buddhist devotees regularly come for paying homage, being blessed, and developing their spiritual growth.

42

กาญจนบุรี KANCHANABURI

08

15 วัดวังศรีวิเวการาม (วัดใต้น้ำ) Wat Wang Wiwekaram (Underwater Temple)

ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี
จังหวัดกาญจนบุรี

Nong Lu Subdistrict, Sangkhlaburi District
Kanchanaburi Province

16 วัดท่าเสาดี WAT Tha Sadet

ตำบลจรเข้มะตึก อำเภอด่านมะขามเตี้ย
จังหวัดกาญจนบุรี

Chorakhe Phueak Subdistrict, Dan Makham
Tia District, Kanchanaburi Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

44

วัดวังวิเวการาม (วัดใต้น้ำ) Wat Wang Wiwekaram (Underwater Temple)

วัดวังวิเวการาม หรือวัดใต้น้ำ สร้างโดยพระราชาคณะมณฑล (หลวงพ่อดุตตะ) พระเกจิอาจารย์เชื้อสายมอญ ได้ร่วมกับ ชาวกะเหรี่ยง ชาวมอญ รวมทั้งคนไทยที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อำเภอสังขละบุรี ช่วยกันสร้างขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2511 ตั้งอยู่บน เนินสูงในบริเวณที่เรียกว่า สามประสบ ซึ่งเป็นจุดที่แม่น้ำ 3 สาย คือ แม่น้ำซองกาเลีย แม่น้ำบีคลี่ แม่น้ำรันตี ไหลมาบรรจบกัน ปัจจุบันหลวงพ่อดุตตะได้ละสังขารไปแล้วเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2549 แต่ศิษยานุศิษย์ยังเก็บสังขารของท่านไว้ให้คนทั่วไปเข้ามากราบสักการบูชา

ในปี พ.ศ. 2527 ได้มีการก่อสร้างเขื่อนเขาแหลม หรือเขื่อนวชิราลงกรณ์ งบประมาณจะเข้าท่วมตัวอำเภอสังขละบุรีเกือบทั้งบริเวณวัด และหมู่บ้านชาวมอญด้วย จึงได้ทำการย้ายมาอยู่บนเนินเขาในปัจจุบัน ส่วนวัดเดิมก็ได้จมอยู่ใต้น้ำ พระอุโบสถหลังเก่าซึ่งจมอยู่ใต้น้ำ ปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักในชื่อว่า วัดใต้น้ำ สังขละบุรี

Wat Wang Wiwekaram or underwater temple constructed in 1968 by Phra Raja Udom Mongkol (Luang Pho Uttama), a monk of Mon descent, with collaboration of Karen, Mon, and Thai Buddhists who lived in Sangkhla Buri District. The temple is located on a high hill in the area known as Sam Pra Sop, which is the confluence of three rivers including the Songkhla River, Beak River, and Rantee River. Although Luang Pho Uttama passed away on October 18, 2006, his body is still kept there in a glass coffin for people to visit and pay homage.

45

วัดวังวิเวการาม (วัดใต้น้ำ) Wat Wang Wiwekaram (Underwater Temple)

สิ่งที่น่าสนใจของวัดใต้น้ำ หรือวัดวังวิเวการาม (เก่า) ได้แก่ หอระฆัง โบสถ์ ในช่วงเดือนมีนาคม ถึง มิถุนายน น้ำในแม่น้ำจะลดลงมาก จนสามารถเดินเข้าไปในโบสถ์ได้ นอกจากวัดใต้น้ำแล้ว ยังมีสิ่งที่น่าสนใจอื่นๆ ได้แก่ ศาลาประดิษฐานสังขารหลวงพ่อดุตตะ ปราสาทมอญบรรจุสังขารของหลวงพ่อดุตตะ เจดีย์พุทธคยา วิหารพระพุทธรูปหินอ่อนเป็นที่ประดิษฐาน “หลวงพ่อกขาว” หรือ “หลวงพ่อกขาว” และสะพานไม้ไผ่อดุตตะมานุสรณ์ หรือ สะพานมอญ

In 1984, there was a construction of the Khao Laem Dam or Vajiralongkorn Dam. The water behind the dam threatened to flood Sangkhla Buri district, including the Mon village located there. The temple, therefore, was moved to the hill where it is located today. The old temple site is underwater. The old ubosot (ordination hall) which is underwater has now become a tourist attraction known as the Underwater Temple in Sangkhlaburi.

46

เพชรบุรี PHETCHABURI

09

17 วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร Wat Yai Suwannaram Woravihan

ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี
Tha Rap Subdistrict, Mueang District,
Phetchaburi Province

18 วัดเขาพระ WAT Khao Phra

ตำบลทับค้าง อำเภอเขาชัย
จังหวัดเพชรบุรี
Thap Kang Subdistrict, Khao Yoi District,
Phetchaburi Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

50

วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร Wat Yai Suwannaram Worawihan

วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร เดิมชื่อว่า “วัดน้อยปากใต้” เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ประกาศให้วัดแห่งนี้เป็นพระอารามหลวงตั้งแต่ พ.ศ. 2452 วัดแห่งนี้เป็นแหล่งรวมความรู้ด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม ด้วยฝีมือของช่างหลวง โดยกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน เจ้าอาวาสวัดใหญ่สุวรรณาราม กล่าวว่า สมเด็จพระสังฆราช (แดงโม) มาจากกรุงศรีอยุธยาพร้อมกับช่างหลวง บุรณะวัดใหม่ งดงามทั้งในด้านศิลปะ ลายปูนปั้น เช่น ศาลาการเปรียญ โบสถ์ และยังมีห้องน้ำสมัยอยุธยาที่เรียกว่า “เวจ” อยู่ด้านหลังกุฏิพระ เป็นศิลปะที่ทรงคุณค่า

พระอุโบสถยกพื้นสูงเป็นฐาน 2 ชั้น มุมฐานยกให้สูงขึ้นแบบฐานทรงสำเภา หลังคาเป็นจตุรมุขล้อมรอบพระอุโบสถ และหน้าบรรพทุกด้านประดับลายเครือเถา พระระเบียงคด ล้อมรอบเป็นสถาปัตยกรรมทรงไทยก่ออิฐถือปูนมีทั้งหมด 8 หลัง

Wat Yai Suwannaram Worawihan, formerly known as “Wat Noi Pak Tai”, is a third-class royal temple, categorized as Woramahawihan. King Rama V announced this temple to be a royal temple since 1909. The temple is the source of architecture, sculpture, and paintings exquisitely created by royal craftsmen. The Fine Arts Department has registered the temple as a historical site. The abbot of Wat Yai Suwannaram said that Supreme Patriarch (Tangmo) came from Ayutthaya with the royal craftsmen and renovated the temple until many features have become architecturally and artistically beautiful such as sala kan parian (large open hall), chapels, and even an Ayutthaya-era toilet called “Vej” behind the monk’s cloister, all of which are truly valuable.

51

วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร Wat Yai Suwammaram Woravihan

ภายในมีองค์พระประธานปางมารวิชัย ซึ่งงดงามที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย และมีรูปหล่อสมเด็จพระสังฆราช (แดงโม) สันนิษฐานว่าเป็นประติมากรรมรูปคนเหมือนจริงชิ้นแรกของไทย ส่วนภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นศิลปะอยุธยา ผนังด้านข้างก่อทับไม่มีช่องหน้าต่าง มีภาพเทพชุมนุมเรียงรายกัน 5 ชั้น จุดเด่นคือภาพยักษ์และอมหุขยทั้งหลายเป็นหน้าเนื้อ ไม่ใช้การวาดเหมือนสมมติหัวโขนโดยทั่วไป ด้านหน้ามีช่องประตู 3 บานมีภาพเขียนทวารบาลที่อ่อนช้อยงดงาม ศาลาการเปรียญ เป็นเรือนไม้สักทั้งหลัง หลังคาแบบมุขประเจ็ด บันศาลาการเปรียญมีธรรมมาสน์ 2 หลัง หอเก็บพระไตรปิฎก รองรับด้วยเสาไม้ 3 เสา จากแนวคิดที่ว่า พระไตรปิฎก ประกอบด้วย 3 ปิฎกคือ พระธรรมปิฎก พระวินัยปิฎก และพระสุตตันตปิฎก เป็นสถาปัตยกรรมที่หาชมได้ยาก

Sala kan prian is completely made of teak wood with gable roofs and inside having two pulpits. The storage hall of the Tripitaka is supported by 3 wooden pillars, coming from the idea that the Tripitaka consists of 3 Pitakas, namely the Dharma Pitaka, the Tripitaka and the Sutantapitaka, an architecture that is hard to find.

A special event held every year is making merit and offering food to monks on important Buddhist days. While touring around Wat Yai Suwannaram Worawihan, visitors will feel like going back in time to the past. Importantly, the temple is a source of knowledge of high-class art by royal craftsmen which is considered as treasure of the nation and should be studied and preserved for future generations.

52

วัดเขาพระ WAT Khao Phra

วัดเขาพระ ตั้งอยู่ที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี อยู่บนเนินภูเขาไม่สูงมากนัก หลวงพ่อบุญ (พระครูภาวนาวิริยาจารย์) ได้ดำเนินการสร้างวัด จากความศรัทธาของคณะญาติโยมที่มีต่อพระพุทธศาสนา จนสามารถสร้างวัดและได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นวัด เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2510 ต่อมา ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2516 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาทรงยกข่อยฟ้า อุโบสถและฝังลูกนิมิต และทรงปลูกต้นโพธิ์ศรีลังกาไว้ในอุทยานพระพุทธศาสนา 1 ต้น ปัจจุบันมีเจ้าอาวาสและพระวิปัสสนาจารย์คือ พระครูสมุห์ สมบัติ ปกสสโร

Wat Khao Phra is located on the hill in Khao Yoi District, Phetchaburi Province. It was built up by Luang Por Boon (Phra Khru Phawan Wiriyachan) with support from faithful Buddhist devotees and was recognized as a temple on September 25, 1967. Later in May 1973, His Majesty King Rama IX presided the ceremony of mounting the gable-final and burying the boundary-marking stone, as well as planting a Sri Lankan Bodhi tree in the temple's Buddhist Park. At the present, Phra Kru Samu Sombat Paphassaro is the abbot and Vipassana instructor.

53

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ พระอุโบสถ สร้างอยู่บนยอดเขาเป็นอุโบสถ ๒ ชั้น มีประตูด้านหน้า และด้านข้าง ข้างละประตู ชั้นบนเป็นสถานที่ประดิษฐานพระประธาน ชั้นล่างเป็นที่พักผู้ปฏิบัติธรรม ภายในมีพระประธานคือ “พระพุทธศพลวิมลเนรมิตประสิทธิ์สุขประชา” นอกจากนั้นยังมี เจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ศาลาเอนกประสงค์ กุฏิ ที่พักผู้ปฏิบัติธรรม ที่สร้างจากความศรัทธาของคณะญาติโยมที่มีต่อพระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ การก่อสร้างอาคารสถานที่เพื่อใช้ประโยชน์ภายในวัด ไม่ได้เน้นที่ความวิจิตรพิสดาร เน้นที่ความพอเพียง ความสงบ ได้จัดกองทุนการศึกษาสำหรับพระภิกษุสามเณร ทั้งที่เรียนนักรธรรม เรียนบาลี และเรียนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กองทุนในการดูแลพระภิกษุสามเณรอพาธ รวมถึงผู้มาปฏิบัติธรรมด้วย

Interesting features inside the temple include 2-story Ubosot built on the top of the hill with one front door and two side doors: one on the left and the other on the right. The upper floor houses the principal Buddha image and the ground floor, housing another Buddha image "Phra Buddhathosaphon Wimon Prasit Sukpracha", is accommodation for meditation practitioners. Besides, there are a Buddha's relics pagoda, a pavilion, monks' cells, accommodation for Dharma practitioners which was built from Buddhist devotees who have faith in Buddhism and venerable monks. The building design in the temple emphasizes on sufficiency and peace. The temple also has raised an education fund for monks and novices to study in doctrines, Pali, and study in Maha Chulalongkorn Rajavidyalaya University, and health care fund for ill monks and novices and for those who come to practice Dharma at the temple.

54

ประจวบคีรีขันธ์

PRACHUAP KHIRI KHAN

10

19 วัดห้วยมงคล

Wat Huay Mongkol

ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Thap Tai Subdistrict, Hua Hin District,
Prachuap Khiri Khan Province

20 วัดป่าสุญญตา

Wat Pa Sunyata

ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Nong Ta Taem Subdistrict Pranburi District
Prachuap Khiri Khan Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

56

วัดห้วยมงคลเป็นวัดที่ประดิษฐานรูปเหมือนหลวงพ่อ
ทวดองค์ใหญ่ที่สุดในโลก สร้างขึ้นเพื่อบำรุงเกื้อหนุน
กระหม่อมถวายเป็นพระราชกุศล เนื่องในวันมหา
มงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบของพระบาท
สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9
เดิมใช้ชื่อว่าวัดห้วยคต ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านห้วยคต
ตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลย
เดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานนามใหม่จากห้วย
คต เป็นห้วยมงคล ชุมชนบ้านห้วยมงคลมีโครงการ
ตามพระราชดำริมากมาย เพื่อให้ประชาชนมีสุขทั่ว
หน้าและมีฐานะดีขึ้น

Wat Huay Mongkol is a temple that houses the
world largest replica of Luang Pho Thuat, which
was cast for marking the auspicious occasion of
the 60th Anniversary of His Majesty the King
Bhumibol Adulyadej. The temple, originally called
Wat Huai Khot, is located in Ban Huai Kot, Thap
Tai Subdistrict, Hua Hin District, Prachuap Khiri
Khan Province. Later, His Majesty King Bhumibol
Adulyadej gave a new name, Huai Monkol, to the
temple. With many royally-initiated development
projects, the locals in Ban Huai Mongkol
Community can live better and happier lives.

57

วัดห้วยมงคลยังมีรูปเคารพหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำ
ทะเลจืด แกะสลักจากไม้ตะเคียนทองขนาดใหญ่
อายุกว่าพันปีที่ฝังอยู่ในทรายใต้แม่น้ำยมจังหวัดแพร่
ลึกกว่า 10 เมตร ชาวบ้านเชื่อกันว่าต้นไม้ที่มีแก่นสูง
1 ศืบขึ้นไปจะมีรุกขเทวดาสถิตอยู่เพื่อดูแลปกป้อง
คุ้มครองคนที่มาสักการบูชา เมื่อนำต้นตะเคียนทอง
มาแกะเป็นรูปเคารพของหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเล
จืด จึงมีความเชื่อว่า จะดลบันดาลให้ปราศจากโรค
ภัยไข้เจ็บ ประสบแต่ความสุขความเจริญ อีกทั้งวัด
ห้วยมงคล ยังมีสิ่งน่าสนใจอื่นๆ ได้แก่ พระบรม
สารีริกธาตุ พระมณเฑียรูปแกะสลักช้างเอราวัณ
สามเศียร หลวงพ่อพุทธโสธร และรูปปั้นสมเด็จพระ
นเรศวรมหาราช

The statue of Luang Pho Thuat, 9.9 meters
wide and 11.5 meters high, is set on a large 3-
layer mound sized 70x70 meters. Under the
mound is a large hall for religious activities on
important Buddhist holy days. Around the
statue, people can relax by viewing the park-
like environment and can see the Tenasserim
Hills or Tenasserim Range (Mount Ta-Nao-Sri).
On each side of the statue, stands a wooden
Erawan elephant statue adorned at the foot of
the staircase. In addition, Wat Huay Mongkhon
also houses the sacred image of Luang Phu
Thuat.

58

วัดป่าสุญญตา
Wat Pa Sunyata

วัดป่าสุญญตา ตั้งอยู่ที่อำเภอปรานบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ เริ่มต้นจากคุณลุงสนธิ พลอยน้อย กับคุณ
ป้าอำไพ พลอยน้อย ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของหลวงพ่อบุญญา
นันท์ภิกขุ อยากให้มีสถานที่ปฏิบัติธรรมสำหรับเด็กๆ ใน
มูลนิธิ ชูชีพ-สนธิ พลอยน้อย และเด็กๆ ในจังหวัดใกล้เคียง
คล้ายกับที่สวนโมกข์และวัดชลประทานรังสฤษดิ์ จึงได้
ถวายที่ให้กับหลวงพ่อบุญญานันท์ภิกขุ ในปี ๒๕๓๐
ปัจจุบันมีเจ้าอาวาสและพระวิปัสสนาจารย์ คือ พระอธิการ
คัมภีร์ญาณ อภิปุญโญ

Wat Pa Sunyata is located in Pranburi District,
Prachuap Khiri Khan Province. The temple was built
from the wish of Uncle Sanit Ploynoi and Aunt Ampai
Ploynoi, disciples of Luang Por Panyanantaphikku to
have a place like Suan Moke and Wat Chonprathan
Rangsarit for children in the Chucheeep-Sanit
Foundation, Ploynoi and children in nearby provinces
to practice meditation, so they donated their land to
Luang Por Panyanantaphikku in 1987. Today, Phra
Khamphirayan Apipunyo is the abbot and Vipassana
instructor.

59

วัดป่าสุญญตา
Wat Pa Sunyata

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ พระพุทธรูปเมตตาซึ่งเป็นพระ
ประธานในอุโบสถ มีต้นแบบมาจากพระพุทธรูปในวัด
พระมหาโพธิ์ ใกล้กับต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่ตรัสรู้ของพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ในตำบลพุทธคยา รัฐพิหาร ประเทศ
อินเดียในปัจจุบัน อีกทั้งยังมี ศาลาเรือเป็นสถานที่สำหรับ
ทำวัตรของพระภิกษุสงฆ์และพุทธศาสนิกชนที่มาปฏิบัติ
ธรรม และเป็นสถานที่สอนปฏิบัติธรรมและเจริญ
กรรมฐาน ส่วนเสาโอศกเป็นเสาหินจำลองของเสาหิน
โบราณที่สร้างโดยพระเจ้าอโศกมหาราช สำหรับลานหิน
โค้ง สื่อความหมายว่า เมื่อมองหินแล้วจะให้ความรู้ร่มเย็น
เกลี้ยงเกลาเหมือนก้อนหินเรียบ เปรียบได้กับบุคคลที่มี
จิตใจบริสุทธิ์ นอกจากนี้ยังมีศาลาเดินเท้าเป็น
ศาลาเอนกประสงค์ ห้องสมุดนำแสงจักรกล หอระฆัง
และอุโบสถ

Interesting features inside the temple include Phra Buddha
Metta, the principal Buddha image in the ubosot. The
Buddha image is modeled on the Buddha image in Wat Phra
Maha Bodhi, located near the Sri Maha Bodhi tree where
the Buddha attained enlightenment in Bodhi Gaya sub-
district, Bihar State, India. There is also a boat-like pavilion
monks and Dharma practitioners to attend morning and
evening chants and it is a place to teach Dharma and
practice meditation. The Ashoka Pillar is a replica of an
ancient stone pillar built by King Asoka the Great. Lam Hin
Kong (round stone platform) gives the feeling of calm and
comfort when looking at it which is comparable to a person
with a pure heart. Besides, there are Bodindecha Pavilion
which is also used for different ceremonies and events,
Num Saeng Chakkol Library, Bell Tower and Ubosot.

60

สุราษฎร์ธานี

SURAT THANI

21 วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร

Wat Phra Boromma Tart Chayer-Ratchawaravihan

ตำบลเวียง อำเภอไชยา
จังหวัดสุราษฎร์ธานี
Wiang Sub-district, Chaiya District,
Surat Thani Province

22 วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม)

Wat Than Nam Lai (Suan Mokkhaplaram)

ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี
Makham Tia Subdistrict, Muang District,
Surat Thani Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร

Wat Phra Boromma Tart Chayer-Ratchawaravihan

วัดพระบรมธาตุไชยา เป็นพระอารามหลวง ชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบ สภาพของวัดร่มรื่นเพราะเต็มไปด้วยต้นไม้ใหญ่ พื้นที่ของวัดแบ่งเขตชัดเจนคือ เขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส เขตพุทธาวาสมีกำแพงล้อมรอบสี่ด้านภายใน เขตนี้ประกอบด้วยองค์เจดีย์ พระบรมธาตุไชยา ระเบียงพระเวียง พระอุโบสถ พระวิหารหลวง พลับพลา และพระพุทธรูปศิลาทรายแดง ส่วนเขตสังฆาวาสประกอบด้วยกุฏิพระสงฆ์ ศาลาการเปรียญ ห้องสมุด หอฉันท์ เป็นต้น และยังมีโรงเรียนชั้นประถม รวมทั้งมีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติไชยาดด้วย

Wat Phra Borommathat Chaiya, a first-class royal temple categorized as Woramahawihan, is situated in shady surroundings full of big trees. The area of the temple is divided into two distinct parts; the Phutthawat and the Sangkhawat. The Phutthawat area is surrounded by walls on four sides containing Phra Borommathat Chaiya, Rabiang Phra Wien, Ubosot, Phra Viham Luang, Phlapphla (chancel), and red sand stone Buddha images. The Sangkhawat area consists of monks' cloisters, Sala kan parian, a library, Hor Chan (refectory), etc. Also, an elementary school and the Chaiya National Museum are located in the temple compound.

63

วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร

Wat Phra Boromma Tart Chayer-Ratchawaravihan

สิ่งสำคัญภายในวัดคือ เจดีย์พระบรมธาตุไชยา เป็นสถาปัตยกรรมแบบศรีวิชัยที่ยังอยู่ในสภาพดีมาก สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 รอบองค์พระธาตุมีเจดีย์เล็กๆ 4 ทิศ ล้อมรอบด้วยวิหารคด ซึ่งประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่ปางต่างๆ โดยรอบทั้ง 4 ด้าน อีกทั้ง ยังมีพระวิหารหลวงอยู่ทางทิศตะวันออกของพระบรมธาตุไชยา ภายในพระวิหารหลวงมีพระพุทธรูปน้อยใหญ่มากมายหลายองค์ ถัดไปเป็นพระอุโบสถอยู่ทางทิศตะวันตก หากมองจากมุมสูงจะเห็นยอดพระวิหารหลวง ยอดพระบรมธาตุไชยา และยอดพระอุโบสถ ตรงเป็นแนวเดียวกัน

Another important thing of the temple is Chedi Phra Borommathat Chaiya standing as the most elaborate example of Srivijaya influence remaining in Thailand today. It is assumed that the chedi was built around 13th-14th B.E. Around the chedi, stands 4 small ones in four corners and surrounded by Wiham Kod which is enshrined ancient Buddha images in various postures. In the east of Phra Borommathat Chaiya, there is Phra Viham Luang holding many large and small Buddha images inside. The Ubosot is also situated in the west of the chedi. When viewing at the high level, the top of three structures; Phra Viham Luang, Phra Borommathat Chaiya, and the Ubosot, can be seen in a straight line

64

วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม)

Wat Than Nam Lai (Suan Mokkhaplaram)

สวนโมกขพลาราม (วัดธารน้ำไหล) ตั้งอยู่ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2475 บนเนื้อที่ประมาณ 60 ไร่ โดยท่านพุทธทาส หรือพระมหาเจียม ในเวลานั้น พร้อมด้วยโยมน้องชาย และเพื่อนในคณะธรรมทาน ที่มีปณิธานมุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมตามรอยพระอรหันต์ เนื่องจากบริเวณใกล้ๆ มีต้นโมก และต้นพลาล ขึ้นอยู่ทั่วไป ท่านจึงคิดนำคำทั้งสองมาต่อเติมขึ้นใหม่ ให้มีความหมายในทางธรรม จึงเกิดคำว่า สวนโมกขพลาราม อันหมายถึง สวนป่าอันเป็นกำลังแห่งความหลุดพ้นทุกข์ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ปัจจุบันมีเจ้าอาวาสและพระวิปัสสนาจารย์ คือ พระภาวนาโพธิคุณ วิ. (โพธิ์ จันทสโร)

Suan Mokkhaplaram (Wat Than Nam Lai) is located in Chaiya District Surat Thani Province. It is a well-known meditation retreat among people from all over the world. It was built in 1932 on an area of approximately 60 rai by Venerable Ajahn Buddhadasa or Phra Maha Nguem at that time with support from his younger brother and a Dharma denomination who shared the same aspiration to the Path of Arahatsip. Since Mok trees and Phala trees grow all around its area, the temple was named by combining the two words as Suan Mokkhaplaram to be a place for retreat from sufferings. At present, Phrabhavana Bodhikun Wi. (Pho Janthasaro) is the abbot and Vipassana instructor.

65

วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม)

Wat Than Nam Lai (Suan Mokkhaplaram)

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ พระอุโบสถกลางแจ้ง ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่กลางแจ้งบนเขาพุทธทอง เป็นโบสถ์พื้นดินธรรมดาที่มีอยู่โดยรอบบริเวณเปรียบเสมือนอาคารของโบสถ์ มีเสาปักไว้โดยรอบกำหนดเขต เพื่อใช้เป็นที่พักผ่อนสังฆกรรม อีกทั้งยังมีลานหินโค้งเป็นบริเวณที่ใช้สำหรับนั่งฟังธรรมะ นั่งสมาธิ ประกอบพิธีตามกิจวัตร หรือตามประเพณีทางพระพุทธศาสนา ส่วนศาลาทราย เป็นพื้นที่ทรายใช้กระสอบปูนปูรองนั่ง เพื่อการฝึกสมาธิ “เป็นอยู่อย่างต่ำ กระทำอย่างสูง” สำหรับโรงมหรสพทางวิญญาณหรือโรงหนังสวนโมกข์ สร้างในปี พ.ศ. 2505 เพื่อให้เข้าใจธรรมะได้ง่ายและไม่น่าเบื่อ โดยนำแนวคิดจากภาพในถ้ำอชันดา ประเทศอินเดีย ประกอบด้วยภาพทศสิขี บทกวีคติธรรมคำสอนในพุทธศาสนานิกายต่างๆ ภาพพุทธประวัติ ภาพจำลองจากภาพหินสลัก เรื่องพุทธประวัติ

Interesting features in the temple include an outdoor ordination ground on Khao Buddha Thong whose boundary is marked by stone pillars and it is used for monk assembly and Buddhist rituals. A round stone platform is provided for Dharma practitioners to sit and listen to Dharma teachings, for meditation, for Buddhist routine rituals and ceremonies. Sala Sai, a sand area, is provided for meditation practice. The Theater for the Soul or Suan Mokkh Theater was found in 1962 with the inspiration from the Ajanta Caves in India. Inside the theatre, there are art paintings, poems, principles from different Buddhism denominations, pictures of the Lord Buddha's biography, replicas of stone-carved pictures and the Lord Buddha's biography in India.

66

กระบี่

KRABI

12

23 วัดถ้ำเสือ Wat Tham Sua (Tiger Cave Temple)

ตำบลกระบี่น้อย อำเภอเมืองกระบี่
จังหวัดกระบี่
Krasom Subdistrict, Takua Thung District,
Phang Nga Province

24 สถานปฏิบัติธรรมสำนักสงฆ์ถ้ำเขาวพระ Tham Khao Phra Sangha Meditation Center

ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก
จังหวัดกระบี่
Ao Luek Tai Subdistrict, Ao Luek District,
Krabi Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

68

วัดถ้ำเสือ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เป็นวัดที่ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2518 โดยพระอาจารย์จำเริญ สิลเสฏฐ์ เจ้าอาวาส สภาพโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นสวนป่าแวดล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่ อายุนับ 100 ปี มีถ้ำเล็ก ถ้ำน้อยอยู่มากมาย เช่น ถ้ำคนธรรพ์ ถ้ำลอด ถ้ำช้างแก้ว ถ้ำลูกธนู ถ้ำพระ เป็นต้น บริเวณนี้ นอกจากเป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์ซึ่งเป็นสถานปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแล้ว ยังเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญถึงสองสมัยคือสมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ มีการขุดพบเครื่องมือหิน เศษภาชนะดินเผา พระพิมพ์ดินเผา เป็นต้น พระธาตุเจดีย์ระฆังใหญ่ อยู่บริเวณลานด้านหน้าของวัด มีขนาดความกว้างของฐาน 58 เมตร และมีความสูงถึง 90.90 เมตร ทางวัดได้ปรับปรุงเพื่อให้เป็นระฆังใบใหญ่ที่สุดในโลก ภายใต้มือ 5 ชั้น ชั้นที่ 1 สำหรับเป็นพิพิธภัณฑ์โบราณวัตถุ ชั้นที่ 2 เป็นหอประชุมเอนกประสงค์ ชั้นที่ 3 แขนงระฆังใบใหญ่ที่สุดในโลก ชั้นที่ 4 สำหรับเป็นพิพิธภัณฑ์พระพุทธรูปโบราณ ชั้นที่ 5 สำหรับเป็นพิพิธภัณฑ์พระธาตุ

Tiger Cave Temple, Muang District, Krabi Province was established in 1975 by Phra Achan Jumnean Seelasetho, the abbot. The temple is surrounded by tropical large trees, some of which aged 100 years old, and many small caves, such as Tham Khon Thorn, Tham Lod, and Tham Lod, Tham Chang Kaew, Tham Luk Thanu, and Tham Phra. Besides being an abbey and Thai Buddhist meditation center, the temple is also a place of archaeological and historical site for two periods, namely prehistoric and early historic periods. Stone tools, pottery shards, and molded Buddha images are some examples of historical artifacts.

69

พระธาตุเจดีย์ยอดเขาแก้ว และพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ตั้งอยู่บนยอดเขาแก้ว มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเล ประมาณ 600 เมตร บันไดขึ้นไปสักการะองค์พระ จำนวน 1,237 ขั้น บนยอดเขาสามารถมองเห็น ทิวทัศน์ของเมืองกระบี่ได้รอบทิศ ถัดขึ้นไปจะได้ชมทะเลหมอกในเวลาเช้า วัดถ้ำเสือเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเพราะตั้งอยู่ในบริเวณป่า เขา และถ้ำ สภาพแวดล้อมจึงมีความเป็นธรรมชาติ อีกทั้งผู้ที่มีความศรัทธาต้องการกราบพระพุทธรูปองค์ใหญ่ และพระธาตุเจดีย์ยอดเขาแก้ว จะต้องใช้ความพยายาม และความอดทน ในการเดินขึ้นบันได 1,237 ขั้น

The temple is also enshrined Phra That Chedi Yod Kao and the Big Buddha statue standing on the top of Khao Kao, at about 600 meters above the sea level, which can be reached by the stairway of 1,237 steps leading to the summit where visitors can be fascinated by the panoramic view of Krabi town and the morning mist in rainy seasons. Wat Tham Sua is attractive to all tourists for its location surrounded by tropical forests, mountains, and caves and to Buddhist devotees who wish to pay respect to the big Buddha image and Phra That Chedi Yod Khao Kao, which can be reached by climbing the stairway of 1,237 steps with great effort and patience.

70

สถานปฏิบัติธรรมสำนักสงฆ์ถ้ำเขาพระ Tham Khao Phra Sangha Meditation Center

สำนักปฏิบัติธรรมถ้ำเขาพระ หรือที่คนท้องถิ่นเรียกว่า “วัดถ้ำ” ตั้งอยู่ที่อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เป็นสถานที่เงียบสงบ มีภูเขา ต้นไม้ ลำธาร ไกล่ล้นธรรมชาติ จึงเหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรมอย่างมาก อยู่ในเขตของอุทยานกรมป่าไม้ และได้ทำเป็นโครงการพุทธอุทยานร่วมกันเป็นการดูแลป่าไม้ให้กับกรมป่าไม้ เป็นสถานที่ที่เอื้อสำหรับการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ด้วยหลักที่ว่า “เรียบง่าย ประหยัด สมถะกับธรรมชาติ” โดยหลวงพ่อดมฺมปุณณ อดิตฺตวณฺโณ ได้มาบุกเบิกและพัฒนาตั้งแต่ปี 2531 จนถึงปัจจุบัน

Tham Khao Phra Meditation Center or locally known as “Wat Tham”, located in Ao Luek District Krabi Province, is a peaceful place surrounded by natural environment. The temple is in the area of Royal Forest Department and collaborate with the department in taking care of the forest. The temple, therefore, is very suitable for practicing Dharma, learning, and developing oneself. With the effort of Luang Por Somboon Chatsuwanno to develop this place since 1988 and his principle of “simple, economical, and balance of nature, the temple still follows this path until the present.

71

สถานปฏิบัติธรรมสำนักสงฆ์ถ้ำเขาพระ Tham Khao Phra Sangha Meditation Center

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ ลานธรรมหน้าถ้ำ ซึ่งมีพระพุทธรูปโบราณเป็นพระประธาน ประดิษฐานอยู่หน้าถ้ำ ส่วนภายในถ้ำจะมีค้ำคาวอาศัยอยู่จำนวนมาก และมีภาพปริศนาธรรม สำหรับเรียนรู้เรื่องตัวเอง แยกแยะ “เรารู้สึก” กับ “เห็นความรู้สึก” ผ่านสื่ออักษรโบราณ รู้แล้วดับทุกข์ได้ทันที นอกจากนี้ยังมี ศาลาปฏิบัติธรรม สถานที่พักผ่อน ผู้ปฏิบัติธรรม และบริเวณลานวัดที่สะอาดและกว้างขวางอีกด้วย

Interesting features inside the temple include Dharma yard in front of the cave where the ancient Buddha image is situated as the principal Buddha image. In the cave live a big colony of bats and displays many Dharma puzzles that help us learn about ourselves and relieve from anxiety. Also, there are Dharma practice pavilion, accommodation for Dharma practitioners, and spacious and clean courtyard.

72

พังงา

PHANG NGA

13

25 วัดสุวรรณคูหา Wat Suwan Kuha

ตำบลกระโสม อำเภอดงทับทิม
จังหวัดพังงา

Krasom Subdistrict, Takua Thung District,
Phang Nga Province

26 วัดนิโรธรังสี Wat Nirodharangsi

ตำบลท้ายเหมือง อำเภอท้ายเหมือง
จังหวัดพังงา

Thai Mueang Subdistrict Thai Mueang
District, Phang Nga Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

วัดสุวรรณคูหา เป็นวัดโบราณที่สำคัญของอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ให้ความสนใจ เข้าไปชมความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ ที่ตั้งของวัดแห่งนี้เป็นภูเขา มีจุดเด่นคือ ถ้ำขนาดใหญ่และขนาดเล็กจำนวนมาก เป็นโบราณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ วัดสุวรรณคูหา มีถ้ำใหญ่อยู่ด้านล่างสุด มีพระพุทธรูปปูนปั้นปางต่างๆ ประดิษฐานอยู่หลายองค์ องค์สำคัญที่สุดคือ พระพุทธไสยาสน์ที่มีความยาว 7 วา 2 คอก ที่มีความสวยงามสมบูรณ์แบบ นับเป็นพระนอนขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัดพังงา นักท่องเที่ยวที่เข้ามาได้สักการะพระพุทธรูปขอพรพ่อท่านเจ้าถ้ำ พ่อท่านเจ้าเนตร และได้ชมธรรมชาติรอบถ้ำ นอกจากถ้ำใหญ่แล้ว ยังมีถ้ำแจ้ง ถ้ำมืด และถ้ำแก้ว ผู้มาเยือนจะได้พบความงามของหินงอกหินย้อย เมื่อสะท้อนกับแสงไฟแล้วสวยงามตา นักท่องเที่ยวสามารถเดินเข้าไปชมความมหัศจรรย์จากธรรมชาตินี้ได้

Wat Suwan Khuha has a large cave at the bottom. The temple holds a number of standing and sitting Buddha figures. The most important is the massive reclining Buddha statue with a length of 7 wa 2 sok (about 15 meters), the largest reclining buddha of Phang Nga which is perfectly beautiful. Visitors can come to pay respect to the Buddha images and worship figures of spiritual significance for blessing while seeing the nature around the cave. Besides Tham Yai, there are also Tham Jaeng, Tham Mued and Tham Kaew, where visitors can be fascinated by the beauty of stalactites and stalagmites, especially when they reflected with the light

75

วัดสุวรรณคูหา หรือวัดถ้ำ จุดเด่นคือถ้ำ ความเป็นธรรมชาติภายในถ้ำ มีพระพุทธรูปโบราณปางต่าง ๆ โดยเฉพาะพระพุทธไสยาสน์องค์ใหญ่ รูปปั้นพ่อท่านเจ้าถ้ำ พ่อท่านเจ้าเนตร ทั้งยังมีพระปรางค์ของพระเจ้าแผ่นดินหลายพระองค์จารึกไว้ที่ผนังถ้ำด้านใน มีหินงอกหินย้อยในถ้ำมืดสะท้อนกับแสงไฟแล้วสวยงาม ทั้งหมดนี้เกิดจากความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ตั้งแต่พ่อท่านเจ้าถ้ำและพ่อท่านเจ้าเนตร ตูมคุมมาพบถ้ำแห่งนี้มีความสงบเงียบเหมาะแก่การประพฤติปฏิบัติสมณธรรม ชาวบ้านเกิดศรัทธาจึงค่อย ๆ สร้างเสนาสนะจนเป็นวัด ณ บริเวณถ้ำแห่งนี้ และด้วยความศรัทธาและปรารถนาให้อิทธิคุณของเจ้าเมืองตะกั่วทุ่ง จึงมีการบูรณะครั้งใหญ่และสร้างพระพุทธไสยาสน์องค์ใหญ่ มีการสมโภชพระครั้งแรกและปฏิบัติเป็นประเพณีต่อเนื่องกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน

Wat Suwan Khuha or Wat Tham is highly fascinating with the natural environment in the cave, ancient Buddha images, especially the reclining Buddha and figures of spiritual significance, inscriptions of the monograms of many monarchs, and beautiful stalagmites and stalactites when reflecting with the lights. All of these have come from the faith of Buddhist devotees since Por Than Chao Tham and Por Than Chao Chao Nane found the temple while they were making pilgrimage to this cave which was the peaceful place suitable for practicing meditation. The villagers had had so much faith that they gradually built a shrine until it became a temple. With faith and wish of the past governor of Muang Takua Thung, there was a major renovation and the large reclining Buddha image was built and the traditional Sompotch Phra event stated from then.

76

วัดนิโรธรังสี Wat Nirodharangsi

วัดนิโรธรังสี ตั้งอยู่ที่อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เป็นวัดที่อยู่ท่ามกลางชุมชนหรือตลาด แต่มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและร่มรื่น เพราะมีต้นไม้จำนวนมาก โดยเฉพาะต้นเทพาโรซึ่งเป็นพันธุ์ไม้มงคลพระราชทานประจำจังหวัดพังงา หลวงพ่อสะอื้นได้เริ่มปลูกป่าเมื่อปี พ.ศ. 2546 ต้นที่ 1 มารดน้ำต้นไม้ กว่าจจะรดหมดทั้งแปลง ใช้เวลา 5 ปี จึงปล่อยตามธรรมชาติได้ ปัจจุบันมีเจ้าอาวาสและพระวิปัสสนาจารย์ คือ พระครูพิลาสสมาจาร (หลวงพ่อสะอื้น จารุวิโส)

Wat Nirodharangsi is located in the center of community in Amphoe Thai Mueang Phang Nga Province, however, the temple compound is full of shady trees and plants, especially the Thep Taro tree, which is an auspicious plant bestowed upon the province of Phang Nga. Luang Por Sa-uen started afforestation in 2003, waking up at 1 am to water the trees for 5 years until the trees could be growing naturally. Currently, Phrakhru Philassamajarn (Luang Por Sob Jaruwso) is the abbot and Vipassana instructor.

77

วัดนิโรธรังสี Wat Nirodharangsi

แนวทางการปฏิบัติธรรม: ปฏิบัติธรรมแนวอานาปานสติ ทางวัดได้กำหนดกิจวัตรประจำวันสำหรับผู้ปฏิบัติธรรม ระหว่างเวลา 04.00-21.00 น. โดยมีกิจกรรมคือ การทำวัตร สวดมนต์ ฟังธรรม นั่งสมาธิ เดินจงกรม และกวาดลานวัด ผู้สนใจสามารถเข้ามาปฏิบัติธรรมได้ทุกวัน มีคอร์สการปฏิบัติ 3 วัน 5 วัน และ 7 วัน ทุกวันพระมีการถือศีลอุโบสถ วันหนึ่งคืนหนึ่ง ไม่ได้นอนที่วัด ตอนเย็นก็กลับบ้าน แล้วลาศีลตอนเช้าที่บ้าน สำหรับพระที่จะมาอยู่ต้องผ่านการบวชเป็นผ้าขาวก่อน 1 เดือน กิจกรรมพิเศษประจำปีคือการทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา

Dharma practice routine: Practicing Anapanasati meditation, the temple has set daily Dharma practice for practitioners between 04.00-21.00 hrs. The activities include morning and evening chants, listening to Dharma, sitting meditation, walking meditation and sweeping the temple courtyard. Interested people can attend Dharma practice courses daily. The temple also provides residential 3-day, 5-day, and 7-day courses. On every Buddhist holy day, interested people can attend nonresidential one-day course. For those who are ordained and wish to attend the course must be in status of wearing white robe for 1 month before attending the residential courses. The activities at the temple also includes merit making on important religious days.

78

ภูเก็ต PHUKET

14

27 วัดไชยธาราราม / วัดฉลอง Wat Chaithararam / Wat Chalong

ตำบลฉลอง อำเภอเมืองภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต
Chalong Subdistrict, Mueang Phuket Krabi
District Phuket Province

28 ศูนย์ปฏิบัติธรรมปณิสนัดโค Patinissakkko Meditation Center

ตำบลกะรน อำเภอเมืองภูเก็ต
จังหวัดภูเก็ต
Karon Subdistrict, Mueang Phuket District,
Phuket Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

วัดไชยธาราราม หรือวัดฉลอง เป็นวัดที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากเป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อของหลวงพ่อแช่ม ปุชนียบุคคลที่ได้รับการเคารพสักการะจากประชาชนทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวจีนนับถือพระพุทธรูปมานานกว่าร้อยปี หลวงพ่อแช่มหรือพระครูวิสุทธิวงศาจารย์ญาณมุนี ซึ่งเป็นสมณะศักดิ์ที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) หลวงพ่อแช่มขณะยังมีชีวิตท่านเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในการรักษาโรค เนื่องจากท่านเป็นพระที่มีศาสตรวิชาในด้านการปรุงยาสมุนไพร แม้ว่าหลวงพ่อแช่มท่านได้มรณภาพไปแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2451 แต่เรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์และเมตตาธรรมที่สูงส่งของท่านก็ยังเป็นที่เล้าขวัญและเลื่อมใสศรัทธาของชาวเมืองภูเก็ตสืบมาจนถึงปัจจุบัน

Wat Chaithararam or Wat Chalong, an important temple of Phuket, is enshrined a statue of Luang Por Cham, a highly venerable monk for both Thai and Chinese Buddhists for over a hundred years. Luang Por Cham or Phra Kru Wisuttiwongsajarn Yanmunibestowed, the title bestowed upon him by His Majesty King Chulalongkorn (Rama V), also cured the villagers of their illnesses with his knowledge of herbal medicine while he was alive. Although Luang Por Cham passed away in 1908, he is still venerated by people in Phuket due to the story of his holiness and mercy.

81

กุฏิจำลองหลวงพ่อแช่ม เป็นเรือนไม้ศาลาไทยยกพื้นสูง โดยตัวเรือนเป็นไม้สักทั้งหลัง ซึ่งเป็นเรือนไทยที่สวยงามมากประดับประดาด้วยการแกะสลักไม้ลวดลายไทยสวยงามหน้าจั่วเป็นไม้ไผ่ดัดลาย ภายในอาคารจัดแสดงหุ่นขี้ผึ้งจำลองของหลวงพ่อดลอง ทั้ง 3 รูปคือหลวงพ่อแช่ม หลวงพ่อช่วง และหลวงพ่อกลิ้ม อดีตเจ้าอาวาสวัดฉลอง ที่ชาวบ้านเคารพศรัทธาเลื่อมใสเช่นกัน โดยนอกจากความศักดิ์สิทธิ์แล้ว ท่านทั้งสองยังมีชื่อเสียงทางด้านปรุงยาสมุนไพร และรักษาโรคด้วย ดังนั้นแม้ท่านได้มรณภาพไปแล้ว ชาวบ้านที่มีเรื่องทุกข์ร้อน ก็ยังคงมาราบหัว บานานไม้ขาดสาย วิหารหรือมณฑปทรงจตุรมุข (มณฑปพ่อบ้านสมเด็จพระเจ้า) เป็นสถาปัตยกรรมศิลปะสมัยรัตนโกสินทร์ที่งดงามมาก เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางสมาธิเพชร ภายในของพระวิหารยังเป็นประดิษฐานรูปจำลองของหลวงพ่อแช่ม หลวงพ่อช่วง และหลวงพ่อกลิ้ม พระเกจิอาจารย์ของภาคใต้ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวภูเก็ต ตลอดจนประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย

Replica of Luang Por Cham's cloister is a Thai-style house with a high floor completely made of teak wood. It is an intricately carved wooden house with polished bamboo gable. Inside is enshrined 3 wax replicas of Luang Por Cham, Luang Por Chuang, and Luang Por Guern, all of which were the past abbots of Wat Chalong. Luang Por Cham and Luang Por Chuang also cured villagers with their knowledge of herbal medicines. Although they passed away, people who experience hard time in their lives still come to pay respect to them for blessing. Viharn or Mondop in four-sided design (Mondop Por Than Somdet Chao), the architectural design in the Rattanakosin period, is enshrined a Buddha image in the attitude of meditation. The interior of the viharn is also enshrined the replicas of Luang Por Cham, Luang Por Chuang, and Luang Por Guern, the revered monks of Phuket and neighboring countries, Malaysia.

82

ศูนย์ปฏิบัติธรรมปฏินิสสัคโค Patinissakkho Meditation Center

ศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติปฏินิสสัคโค ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ริเริ่มโดยนางสมพิศ แซ่ก่า ที่ต้องการปลูกฝังต้นกล้าเด็กและเยาวชนให้ใช้เวลาในวันหยุดเสาร์อาทิตย์อย่างต่อเนื่อง แทนที่จะไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าหรือเล่นเกมส์ การจัดโครงการดังกล่าวมีเด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมอบรมเป็นจำนวนมาก มีทั้งที่พ่อแม่พามาหรือมาเอง รวมถึงมีกลุ่มเครือข่ายที่ชักชวนกันมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง อีกทั้ง เด็กและเยาวชนบางคนก็สมัครเป็นจิตอาสาช่วยงานของศูนย์ฯ อีกด้วย ปัจจุบันมี พระครูภาวนาสมณวัตร วิ. (หลวงพ่อบุญจาก สิริวัฒนโณ) เป็นประธานศูนย์ฝ่ายพระวิปัสสนาจารย์

Chaloem Phra Kiat Patinitsakkho Mental Development Center is located in Mueang Phuket District Phuket Province. It was initiated by Mrs. Sompit Sae-kam, who wanted children to spend their weekends on developing themselves rather than shopping or playing games. Therefore, the mental development program is attended by many children and adolescence, some of whom come by themselves, some are taken by their parents, and some come in groups. In addition, some of young people volunteer to work in the center. At the present, Phra Kru Pawana Samanawatr Wi. (Luang Por Prajark Siriwanno) is the president and Vipassana instructor of the center

83

ศูนย์ปฏิบัติธรรมปฏินิสสัคโค Patinissakkho Meditation Center

ภายในสถานปฏิบัติธรรมมีสิ่งที่น่าสนใจคือ ศาลาปฏิบัติธรรมปฏินิสสัคโค และพระปางเปิดโลก แนวทางการปฏิบัติธรรม: ปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน 4 ผู้ปฏิบัติจะต้องเดินจงกรม นั่งสมาธิ และกำหนดอิริยาบถย่อยด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีพระวิปัสสนาจารย์บรรยายธรรมให้กรรมฐานเบื้องต้น และสอนวิธีปฏิบัติ หลังจากนั้นโยคีต่างคนต่างปฏิบัติเอง บริหารเวลาเอง และรักษาวินัยด้วยตนเอง เนื่องจากโยคีแต่ละท่านมีพื้นฐานจิตนิสัยและอินทรีย์ที่แตกต่างกัน พระวิปัสสนาจารย์จะคอยแนะนำให้ปรับการปฏิบัติ และมีการสอบอารมณ์โยคีทุกวัน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าในการปฏิบัติ อีกทั้งยังมีการบรรยายธรรมทุกวัน เพื่อปลูกศรัทธาและให้เข้าใจหลักการปฏิบัติมากขึ้น

Interesting features in the center are Patinissakkho Dharma Practice Hall and Phra Pang Perd Lok (Buddha image in the posture of opening the world). Dharma practice routine: Practicing Satipatthana 4 meditation. Practitioners are required to do walking meditation, sitting meditation, and pay attention on the actions they are engaging on regular basis. The Vipassana instructor teaches and coaches learners the basic meditation principles, then, allow them to practice by themselves on their own scheduled time and self-discipline. Since the learners' basic nature and sensation are different, the Vipassana instructor needs to supervise them and make sure they are progressing in the right way. Dharma discourse is given daily for practitioners to cultivate faith and to understand the principles of meditation better

84

สงขลา SONGKHLA

15

29 วัดมัทนิมาวาส Wat Matchimawat

ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง
จังหวัดสงขลา

Bo Yang Subdistrict, Mueang District,
Songkhla Province

30 วัดป่ากัณฑ์พงษ์ Wat Pa Kantapong

ตำบลบางเหรียง อำเภอกวนเนียง
จังหวัดสงขลา

Bang Rieng Subdistrict, Kuan Niang District,
Songkhla Province

WWW.TRAVEL2THAILAND.COM

86

วัดมณีมาวาสวรวิหาร ตั้งอยู่ที่อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา เป็นวัดเก่าแก่ที่สร้างตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะวัดเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2460

ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ พระอุโบสถทรงไทยรัตนโกสินทร์ที่จำลองรูปแบบมาจากพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร มีภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังทั้ง 4 ด้าน มีความสมบูรณ์ที่สุด แบ่งเป็นชั้นๆ ชั้นบนเป็นคณธรรพ์ เทพชุมนุมพุทธประวัติ ชั้นล่างเป็นทศชาติชาดก จิตรกรรมเป็นช่างหลวงในสมัยรัชกาลที่ 4 ผสมเรื่องราวของเมืองสงขลา เช่น การเล่นมโนราห์ ภาพท่าเรือสงขลาที่มีการค้าขายกันคึกคักในอดีต

An interesting archeological structure in the temple is Phra Ubosot (ordination hall) built in Thai Rattanakosin style following the model of the Ubosot in Wat Phra Si Rattana Satsadaram (Wat Phra Kaew) in Bangkok. Inside of the hall is filled with murals on all lateral walls which are still in complete condition. The top of the wall displays Gandharva (half-men-half-angels) in flying position), in the middle of the wall depicts a row of celestial beings and scenes of Buddha's life from birth to death, and the lower area displays the Ten Holy Lives of Buddha or Thodsachart Jataka. All the murals work was done by royal artists in the reign of King Rama IV. The murals also show stories of Songkhla province including the southern folk dance (Manorah) and the scene Songkhla Port bustling with trading in the past.

87

พระประธานทำด้วยหินอ่อน มีมือข้างจีน พระเกตุมาลาทำด้วยทองคำ นอกจากนั้นยังมี เสาประตูกำแพงแก้วจารึกอักษรภาษาจีน ภาพสลักปูนต่ำลายจีนบนระเบียงพระอุโบสถ ชั้นประตูและหน้าต่างประดับกระจก และตุ๊กตาจีนตั้งประดับอยู่ด้านหน้าชั้นประตู หอพระไตรปิฎก หรือหอพระจอมไตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2402 เป็นตึกก่ออิฐปูนฐานสูงหลังคาจั่วประดับช่อฟ้าใบระกาและหางหงส์ กรมศิลปากรได้ดำเนินการบูรณะหอพระไตรปิฎก ในปี พ.ศ. 2540 ส่วนพระวิหาร ลักษณะเป็นอาคารทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ภายในเป็นโถงหน้าบัน เป็นไม้จำหลักลวดลายที่สวยงาม พระเจดีย์แบบจีนทำด้วยหินแกรนิต เจ้าพระยาอินทศิริ (บุญห้วย ณ สงขลา) ผู้สำเร็จราชการเมืองสงขลาคนที่ 2 เป็นผู้สร้าง ในสมัยรัชกาลที่ 1

The ubosot is also enshrined the presiding Buddha image made of marble by Chinese craftsmen, and a golden Ketumala. Besides, the door pillars of kumpaeng kaew were engraved with Chinese characters. The ubosot was also decorated with bas-relief carvings on the balcony, the doorways and windows ornated with glass, and Chinese figures standing at both sides of the doorways. Hor Phra Tripitaka or Hor Phra Jom Trai, built in 1859, is a brick and mortar building with a high base and having a gable roof decorated with wooden sky tassels (chofa). The Fine Arts Department has renovated the Hor Phra Tripitaka in 1997. Viharn was built in a rectangular format having square internal posts to support its roof. Another interesting structure is Chinese-style pagoda made of granite, built by Chao Phraya Inthakhiri (Boonhui Na Songkhla), the second governor of Songkhla in the reign of King Rama I.

88

วัดป่ากันทพงษ์ Wat Pa Kantapong

วัดป่ากันทพงษ์ ตั้งอยู่ที่อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมสาขาที่ 108 ของวัดป่าหนองป่าพง ปฏิบัติธรรมตามแนวอานาปานสติ หรือพุทโธ ของหลวงปู่ชา สุภัทโท วัดแห่งนี้มีบรรยากาศร่มรื่นและสงบ ภายในวัดมีพันธุ์ไม้นานาชนิดโอบล้อมทั่วบริเวณสลับกับตัวอาคาร จึงเหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรมอย่างมาก

ภายในวัด นอกจากจะมีกุฏิพระ พระอุโบสถ และศาลาให้พระสำหรับนักท่องเที่ยวแล้ว ยังมีศาลาปฏิบัติธรรม เป็นอาคารสถานที่ที่เตรียมไว้รองรับผู้ปฏิบัติธรรมด้วย

Wat Pa Kantapong is a non-royal temple belonging to the Buddhist Council of Maha Nikaya and located in Khuan Niang District, Songkhla Province. The temple is the 108th branch of the meditation centers of Wat Pa Nong Pa Phong following Ajahn Chah's teaching path of Anapanasati or "Buddho" meditation. It is situated among shady trees and peaceful atmosphere. Inside the temple, many kinds of trees and plants are standing between the buildings which is, therefore, very suitable for practicing Dharma. Inside the temple includes monk's cloisters, ubosot, and a pavilion for tourists to pay their respect to Buddha image. There is also a Dharma practice hall provided for Dharma practitioners as well.

89

วัดป่ากันทพงษ์ Wat Pa Kantapong

แนวทางการปฏิบัติ: ทางวัดได้กำหนดกิจวัตรของพระสามเณร แม่ชี ชีพราหมณ์ ที่จะต้องปฏิบัติทุกวัน ระหว่างเวลา 03.30-21.30 น. โดยภาคเช้าเริ่มจากสัญญาณระฆัง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้านั่งสมาธิในศาลา และสวดมนต์ทำวัตรเช้า ในระหว่างวันจะมีกิจกรรมการปฏิบัติธรรม กวาดศาลา หอฉัน และลานวัด สลับกับการพักผ่อนเป็นช่วงๆ สำหรับภาคค่ำ จะเริ่มตั้งแต่เวลา 18.00 น. กิจกรรมประกอบด้วย การเดินจงกรม นั่งสมาธิ สวดมนต์ทำวัตรเย็น และศึกษาพระธรรมวินัย

Dharma practice routine: The temple has set the routine of monks, novices, nuns, and brahmins to practice Dharma every day between 03.30-21.30. A typical day starts from bell chimes to gather all Dharma practitioners for meditation and morning chants in the pavilion. During the day, there are Dharma practice activities and sweeping the pavilion, refectory, and temple courtyard, alternating with short breaks. The evening activities starts from 18.00 hrs. which include walking meditation, sitting meditation, evening chants, and Dharma and discipline study.

90

ท่องเที่ยววิถีพุทธ เมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย

Buddhist Tourism in 15 Major Cities of Thailand

คณะผู้จัดทำ ดร.อุดม จันทิมา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ดร.กรรณิการ์ ชาวเงิน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ดร.วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ดร.ชัยณรงค์ ชาวเงิน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 นางสาวอรรณณ โดปทุมวงศ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๕
 จำนวนที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ ๑ จำนวน ๒๐๐ เล่ม
 ปกและรูปเล่ม ดร.กรรณิการ์ ชาวเงิน

สนับสนุนการพิมพ์ กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
 สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิมพ์ที่: ร้านเจฟรี่ 20 ตระกูลมหาธาตุ อมหาราช แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200 โทร. 0898951339

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ "ท่องเที่ยววิถีพุทธ เมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย"

Buddhist Tourism Electronic Book "Buddhist Tourism in 15 Thailand's Major Cities"

ผลิตขึ้นภายใต้ชุดโครงการวิจัย
เรื่อง

นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ
Central Information Innovation for Promoting International Buddhist Tourism

<https://online.pubhtml5.com/zkfp/pdcw/>

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2565

ได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
และสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะนักวิจัย โครงการวิจัยย่อยที่ 2

ดร.อุดม จันทิมา (หัวหน้าโครงการวิจัย)

ดร.กรรณิการ์ ชาวเงิน

ดร.วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน

ดร.ชัยณรงค์ ชาวเงิน

นางสาวอรพรรณ โดปฐมวงศ์

ภายใต้ชุดโครงการวิจัย มี 4 โครงการย่อย ดังนี้

1. พระมหาทวี มหาบุญโญ (ละลง), ผศ. ดร.
หัวหน้าชุดโครงการวิจัย, หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ 1
2. ดร.อุดม จันทิมา
หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ 2
3. ดร.กรรณิการ์ ชาวเงิน
หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ 3
4. พระมหาวิวัฒนา บุญญาธิโป (คำเคน), ดร.
หัวหน้าโครงการวิจัยย่อยที่ 4

นักวิจัยในชุดโครงการวิจัย

5. ดร.วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน
6. ดร.ชลากรณ์ วรวงศ์พิสิฐกุล
7. ดร.ชัยณรงค์ ชาวเงิน
8. ดร.พิชญานันต์ พงษ์ไพบูลย์
9. นางบุญยธินิตา วากะตวน
10. นางสาวอรพรรณ โดปฐมวงศ์

4.3 การประชาสัมพันธ์และประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลักในระดับนานาชาติ

การประชาสัมพันธ์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ให้กับผู้สนใจได้รับชมโดยการเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งได้เผยแพร่ไปหลายช่องทาง เช่น Facebook, Line, Website ทั้งนี้ Website ของชุดโครงการวิจัยนี้ ชื่อ “travel2thailand” โดยมี URL ของ Website คือ <https://www.travel2thailand.com/>

ส่วนการประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินผลผ่าน google form โดยส่งแบบสอบถามผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 628 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สามารถแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ระดับความเห็นที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ร้อยละ กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	305	45.57
หญิง	323	55.43
ช่วงอายุ		
น้อยกว่า 22 ปี	121	19.27
22-42 ปี	184	29.30
43-57 ปี	171	27.23
57 ปีขึ้นไป	152	24.20

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 55.43 เพศชาย จำนวน 305 คน คิดเป็นร้อยละ 45.57 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 22-44 ปี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 29.30 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 43-57 ปี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 27.23 และ อายุ 57 ปีขึ้นไป จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 สุดท้ายคืออายุน้อยกว่า 22 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 19.27 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ระดับความเห็นที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ จำนวน 8 ข้อ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ จำแนกตามรายข้อ (n=628)

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความเห็น
-----------------------	-----------	----	-------------------

1. อีบุ๊กเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีประโยชน์กับข้าพเจ้า เพราะ นำเสนอข้อมูล ที่ตั้ง/ช่องทางติดต่อ ประวัติ และเส้นทาง ได้ เหมาะสม	4.45	0.50	มากที่สุด
2. อีบุ๊กเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีประโยชน์กับข้าพเจ้า เพราะ นำเสนอข้อมูล สิ่งสำคัญ กิจกรรม และคุณค่าทาง พระพุทธศาสนา ได้เหมาะสม	4.56	0.47	มากที่สุด
3. อีบุ๊กเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีประโยชน์กับข้าพเจ้า เพราะ นำเสนอข้อมูล สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการที่อยู่ใกล้เคียง และแนะนำเกี่ยวกับการเดินทาง ได้ เหมาะสม	4.41	0.49	มากที่สุด
4. อีบุ๊กเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ใช้งานสะดวกและง่าย	4.47	0.46	มากที่สุด
5. อีบุ๊กเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ข้าพเจ้าใช้งานได้อย่างปลอดภัย	4.58	0.45	มากที่สุด
6. ความสนใจที่จะใช้อีบุ๊กเป็นสื่อสำหรับศึกษาข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยว	4.39	0.48	มากที่สุด
7. การประชาสัมพันธ์โดยใช้อีบุ๊กเป็นสื่อส่งผลต่อความสนใจ ท่องเที่ยววิถีพุทธของข้าพเจ้า	4.55	0.42	มากที่สุด
8. ความเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับ การท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ	4.55	0.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์รายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ซึ่งหัวข้ออีบุ๊กเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่ข้าพเจ้าใช้งานได้อย่างปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.58, SD = 0.45) รองลงมา คือ หัวข้ออีบุ๊กเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีประโยชน์กับข้าพเจ้า เพราะนำเสนอข้อมูล สิ่งสำคัญ กิจกรรม และคุณค่าทางพระพุทธศาสนา ได้เหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 4.56, SD = 0.47) และหัวข้อการประชาสัมพันธ์โดยใช้อีบุ๊กเป็นสื่อส่งผลต่อความสนใจท่องเที่ยววิถีพุทธของข้าพเจ้า (ค่าเฉลี่ย = 4.55, SD = 0.42) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เริ่มจากการนำฐานข้อมูลพื้นที่วิจัยทั้ง 30 สถานที่ แบ่งเป็น 2 เส้นทางคือ วัดท่องเที่ยว และวัดปฏิบัติธรรม มาเป็นข้อมูลตั้งต้น จากนั้นจึงพัฒนานวัตกรรมข้อมูลกลาง เพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบ 2 ภาษา การนำแนวคิดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

มาเป็นเครื่องมือพัฒนานวัตกรรม ทำให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่ใช้งานง่ายได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความก้าวหน้าของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน

4.4 องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น เริ่มจากการนำฐานข้อมูลพื้นที่วิจัยทั้ง 30 สถานที่ แบ่งเป็น 2 เส้นทางคือ วัดท่องเที่ยว และสถานปฏิบัติธรรม มาเป็นข้อมูลตั้งต้น จากนั้นจึงพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำเสนอข้อมูลวิถีโอคลิป สารสนเทศ 4 รายการสำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในรูปแบบ 2 ภาษา มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้การใช้งานหนังสือเป็นแบบอัตโนมัติในหลายๆ ฟังก์ชัน การจัดรูปเล่มหนังสือให้มีความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลที่ตรงประเด็น ชัดเจน น่าสนใจ และเน้นประโยชน์ ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่ใช้งานง่ายได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความก้าวหน้าของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน สรุปองค์ความรู้ที่สำคัญได้ 2 ประการ มีรายรายละเอียดดังนี้

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1. ด้านสารสนเทศ นำเสนอสารสนเทศของสถานที่แต่ละแห่ง 4 รายการในรูปแบบ 2 ภาษา 2. ด้านเส้นทางท่องเที่ยว แบ่งเส้นทางท่องเที่ยวเมืองหลัก 15 จังหวัดเป็น 2 เส้นทางหลัก คือ 1) เส้นทางวัดท่องเที่ยว จำนวน 15 วัด และ 2) เส้นทางสถานปฏิบัติธรรม จำนวน 15 แห่ง และ 3. ด้านเทคโนโลยี นำแนวคิดด้านเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีความแตกต่างจากหนังสือที่พิมพ์เป็นเล่ม เช่น การพลิกอ่านหนังสืออัตโนมัติ การเติมแสง สี ภาพเคลื่อนไหว และเสียงดนตรี รวมถึงการแตะสัมผัสเพื่อการเชื่อมต่อแบบออนไลน์ การจัดรูปเล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังภาพตัวอย่างในเล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในตารางด้านล่าง และต่อด้วยเล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ครบทุกหน้า

2. ชุดกิจกรรมหรือกระบวนการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด

ชุดกิจกรรมการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด มีกระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลและความรู้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 2. ขั้นตอนกำหนดแนวคิดการ

ประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมการหาไอเดียแล้วจัดทำเป็นพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 3. ขั้นตอนออกแบบแบบร่าง เป็นกิจกรรมเปลี่ยนพิมพ์เขียวให้เป็นแบบร่างสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 4. ขั้นตอนพัฒนาแบบจำลอง เป็นกิจกรรมเปลี่ยนแบบร่างให้เป็นแบบจำลองสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
 5. ขั้นตอนพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และปรับแก้จนได้งานที่พร้อมเผยแพร่
 6. ขั้นตอนเผยแพร่และส่งเสริมการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Website รวมถึงส่งเสริมการใช้ประโยชน์และรายงานสรุปผลการประเมินหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และขั้นตอนสุดท้าย
 7. ขั้นตอนสร้างสรรค์และเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นกิจกรรมถอดบทเรียน รับฟังข้อเสนอแนะเสนอแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อยอดความรู้เดิม และนำมาเขียนในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ” มีเป้าหมายของการศึกษา คือ การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรมในเมืองหลัก 15 จังหวัด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด 2. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด และ 3. เพื่อประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรม ทั้ง 30 แห่ง ในเมืองหลัก 15 จังหวัด จำนวน 90 คน ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัด/ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรม จำนวน 30 คน และ นักท่องเที่ยว/ผู้ปฏิบัติธรรม ที่เดินทางมาวัดและสถานปฏิบัติธรรม จำนวน 60 คน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเจาะจง จำนวน 5 คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผ่าน google form จำนวน 628 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป กระบวนการวิจัยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุดความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบสองภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลการศึกษา สรุป อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

5.1.1 แนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด พื้นที่วิจัยคือ วัดในเมืองหลัก 15 จังหวัด ประกอบด้วยวัดท่องเที่ยว 15 วัด และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง รวม 30 สถานที่ ซึ่งตั้งอยู่ใน 6 ภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด มีองค์ความรู้ที่สำคัญ 2 ประการคือ 1. ผลผลิตด้านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด และ 2. กระบวนการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด มีรายละเอียดดังนี้

(1) ผลผลิตด้านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ 30 แห่ง ประกอบด้วยวัดท่องเที่ยว 15 วัด และสถานปฏิบัติธรรม 15 แห่ง ในรูปแบบ 2 ภาษาคือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ

ผลผลิตด้านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด นับได้ว่า เป็นหนังสือที่ให้ความรู้และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลักของประเทศไทยในรูปแบบออนไลน์สองภาษาคือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธของประเทศไทยในระดับนานาชาติ เป็นการให้บริการข้อมูลกับนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลักของประเทศไทยได้ใช้ประกอบการตัดสินใจก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว

(2) กระบวนการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ด้าน คือ

1. ด้านสารสนเทศ (Information) พบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นำเสนอสารสนเทศของสถานที่แต่ละแห่ง 4 รายการในรูปแบบ 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีรายละเอียดดังนี้

- (1) ประเภทเส้นทาง (Route) ของสถานที่แห่งนั้น
- (2) สถานที่สำคัญๆ ภายในสถานที่แห่งนั้น
- (3) ที่ตั้ง และการติดต่อ
- (4) เส้นทาง การเดินทาง และบริบทโดยรอบ

การนำเสนอสารสนเทศทั้ง 4 รายการ ในรูปแบบ 2 ภาษา เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวทั่วโลกเข้าใจสารสนเทศทั้ง 4 รายการได้

2. ด้านเส้นทางท่องเที่ยว (Route) พบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีการจัดเส้นทางทางการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 เส้นทางหลัก มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เส้นทางวัดท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 เส้นทางย่อย คือ 1. เส้นทางสายเกจิอาจารย์/รูปเคารพและวัตถุมงคล 2. เส้นทางสายสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม และ 3. เส้นทางสายประเพณีวัฒนธรรม และอนุรักษ์ธรรมชาติ

2.2 เส้นทางสถานปฏิบัติธรรม ในเมื่อหลัก 15 จังหวัด แบ่งออกเป็น 3 เส้นทางย่อย คือ 1) เส้นทางปฏิบัติธรรมแนวอานาปานสติ 2) เส้นทางปฏิบัติธรรมแนวสติปัฏฐาน 4 และ 3) เส้นทางปฏิบัติธรรมแนวกายเคลื่อนไหว

การจัดเส้นทางท่องเที่ยวออกเป็นหมวดหมู่ โดยแบ่งออกเป็น 2 เส้นทางหลักข้างต้น เพื่อให้ผู้ใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และตอบโจทย์การท่องเที่ยววิถีพุทธ ซึ่งผู้สนใจท่องเที่ยวมีความต้องการที่หลากหลาย โดยแบ่งได้เป็น 2 เส้นทางหลักดังกล่าวมาแล้ว

3. ด้านเทคโนโลยี (Technology) พบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์นำแนวคิดด้านเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้หนังสือมีลักษณะโดดเด่น ซึ่งแตกต่างจากหนังสือที่พิมพ์ออกมาเป็นเล่ม ดังนี้

- (1) การตั้งเวลาและพลิกอ่านหนังสือแบบอัตโนมัติ (Auto Flip Book)
- (2) การเพิ่มเสียงดนตรีบรรเลงในเล่มหนังสือ
- (3) การแสดงแสง สี และภาพเคลื่อนไหว ในเล่มหนังสือ
- (4) การแตะสัมผัสหนังสือในตำแหน่งที่ต้องการเชื่อมต่อแบบออนไลน์ไปยัง google map เพื่อแสดงข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง การติดต่อ เส้นทาง การเดินทาง และบริบทโดยรอบ
- (5) การแตะสัมผัสหนังสือในตำแหน่งที่กำหนดไว้ เพื่อเชื่อมต่อแบบออนไลน์ไปยังแหล่งต่างๆ ได้ทั่วโลก

การนำแนวคิดด้านเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้หนังสือมีความทันสมัย ใช้งานสะดวกและง่าย ใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา ที่สำคัญคือ ทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีลักษณะโดดเด่นที่แตกต่างจากหนังสือที่พิมพ์ออกมาเป็นเล่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มด้านความต้องการและพฤติกรรมกรรมการอ่านของผู้คนในสังคมดิจิทัล

5.1.2 การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด พื้นที่วิจัยคือ วัดในเมื่อหลัก 15 จังหวัด ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านสารสนเทศ นำเสนอสารสนเทศของสถานที่แต่ละแห่ง 4 รายการในรูปแบบ 2 ภาษา
- 2) ด้านเส้นทางท่องเที่ยว แบ่งเส้นทางการท่องเที่ยวเมื่อหลัก 15 จังหวัดเป็น 2 เส้นทางหลัก คือ 1) เส้นทางวัดท่องเที่ยว จำนวน 15 วัด และ 2) เส้นทางสถานปฏิบัติธรรม จำนวน 15 แห่ง
- 3) ด้านเทคโนโลยี นำแนวคิดด้านเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีความแตกต่างจากหนังสือที่พิมพ์เป็นเล่ม เช่น การพลิกอ่านหนังสืออัตโนมัติ การเติมแสง สี ภาพเคลื่อนไหว และเสียงดนตรี รวมถึงการแตะสัมผัสเพื่อการเชื่อมต่อแบบออนไลน์ การจัดรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ดังภาพตัวอย่างในเล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในตารางด้านล่าง และต่อด้วยเล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ครบทุกหน้า

ชุดกิจกรรม “การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด” มีกระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นตอนรวบรวมข้อมูลและความรู้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 2. ขั้นตอนกำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมการหาไอเดียแล้วจัดทำเป็นพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 3. ขั้นตอนออกแบบแบบร่าง เป็นกิจกรรมเปลี่ยนพิมพ์เขียวให้เป็นแบบร่างสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 4. ขั้นตอนพัฒนาแบบจำลอง เป็นกิจกรรมเปลี่ยนแบบร่างให้เป็นแบบจำลองสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 5. ขั้นตอนพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และปรับแก้จนได้งานที่พร้อมเผยแพร่ 6. ขั้นตอนเผยแพร่และส่งเสริมการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Website รวมถึงส่งเสริมการใช้ประโยชน์และรายงานสรุปผลการประเมินหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และขั้นตอนสุดท้าย 7. ขั้นตอนสร้างสรรค์และเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นกิจกรรมถอดบทเรียน รับฟังข้อเสนอแนะ เสนอแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อยอดความรู้เดิม และนำมาเขียนในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

5.1.3 การประชาสัมพันธ์และประเมินผลพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัด

การประชาสัมพันธ์และประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินผลหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยส่งแบบสอบถามผ่าน google form เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 628 ชุด นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปได้ว่า การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น เริ่มจากการนำฐานข้อมูลพื้นที่วิจัยทั้ง 30 สถานที่ แบ่งเป็น 2 เส้นทางคือ วัดท่องเที่ยว และสถานปฏิบัติธรรม มาเป็นข้อมูลตั้งต้น จากนั้นจึงพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำเสนอข้อมูลวิดีโอคลิป สารสนเทศ 4 รายการสำหรับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบ 2 ภาษา มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาเป็นเครื่องมือพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้การใช้งานหนังสือเป็นแบบอัตโนมัติในหลายๆ ฟังก์ชัน การจัดรูปแบบหนังสือให้มีความสำคัญกับการนำเสนอข้อมูลที่ตรงประเด็น ชัดเจน น่าสนใจ และเน้นประโยชน์ ผู้สนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่ใช้งานง่ายได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความก้าวหน้าของการส่งเสริมการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน

5.2 อภิปรายผล

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด มีองค์ความรู้ที่สำคัญ 2 ประการคือ 1. ผลผลิตด้านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด และ 2. กระบวนการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด การอภิปรายผล มีรายละเอียดดังนี้

(1) ผลผลิตด้านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด เป็นหนังสือที่ให้ความรู้และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลักของพระประเทศไทยในรูปแบบออนไลน์สองภาษาคือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธของประเทศไทยในระดับนานาชาติ เป็นการให้บริการข้อมูลกับนักท่องเที่ยวทั่วโลกที่ต้องการเดินทางมาท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลักของประเทศไทยได้ใช้ประกอบการตัดสินใจก่อนเดินทางมาท่องเที่ยว ผลผลิตด้านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ ที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน สร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม

(2) กระบวนการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด ได้จัดทำเป็นชุดกิจกรรม “การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด” มีกระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลและความรู้ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดแนวคิดการประดิษฐ์ เป็นกิจกรรมการหาไอเดียแล้วจัดทำเป็นพิมพ์เขียวสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบแบบร่าง เป็นกิจกรรมเปลี่ยนพิมพ์เขียวให้เป็นแบบร่างสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนาแบบจำลอง เป็นกิจกรรมเปลี่ยนแบบร่างให้เป็นแบบจำลองสำหรับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และปรับแก้จนได้งานที่พร้อมเผยแพร่

ขั้นตอนที่ 6 เผยแพร่และส่งเสริมการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นกิจกรรมเผยแพร่และประชาสัมพันธ์หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line, Website รวมถึงส่งเสริมการใช้ประโยชน์และรายงานสรุปผลการประเมินหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 7 สร้างสรรค์และเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นกิจกรรมถอดบทเรียน รับฟังข้อเสนอแนะ เสนอแนวทางพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่อยอดความรู้เดิม และนำมาเขียนในรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ซึ่งแนวทางพัฒนาชุดกิจกรรมดังกล่าว มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. ที่ได้เสนอกระบวนการพัฒนานวัตกรรมไว้ 7 ขั้นตอน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมพุทธศาสนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมื่อหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย ผู้สนใจในระดับนานาชาติ อีกทั้งผู้สนใจทั้งในระดับบุคคลและระดับหน่วยงาน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ต่อยอดองค์ความรู้ด้านการดำเนินชีวิต ด้านการศึกษา ด้านการทำงาน และด้านการวิจัย ที่สำคัญก็คือ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ ที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมื่อหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทย เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน สร้างรากฐานที่แข็งแกร่ง นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นการนำคุณค่าทางพระพุทธศาสนาที่เป็นมรดกล้ำค่าของคนไทย มาเป็นกลไกขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าในสังคมดิจิทัลได้เป็นอย่างดี

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย สามารถใช้ประโยชน์จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสะดวกและประหยัดต้นทุน ดังนั้น

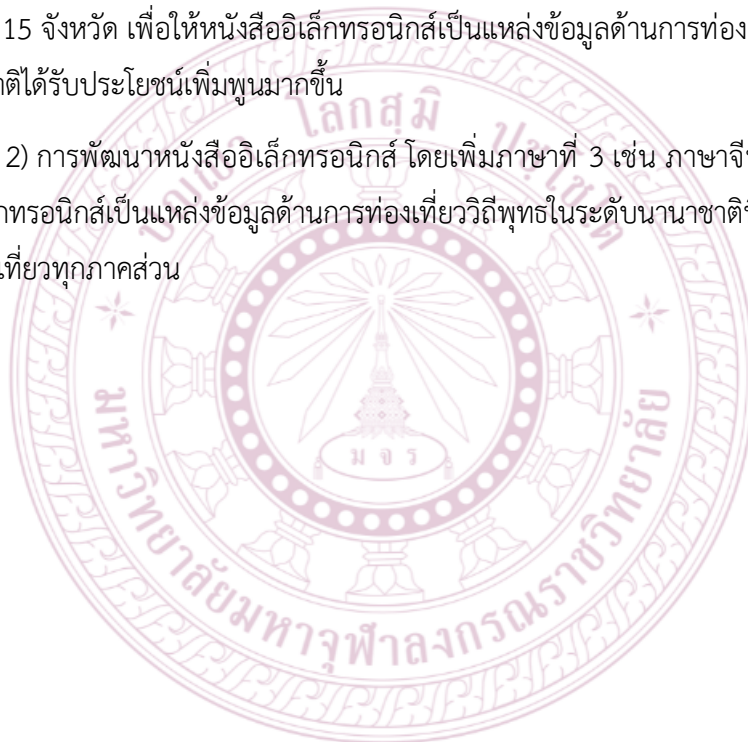
ควรนำผลการวิจัยไปวางแผนด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและสร้างเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชน

2. ด้านสังคม หน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและผู้สนใจทั่วไป สามารถใช้ประโยชน์จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในการส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนา วัฒนธรรมเชิงพุทธ หรือการปฏิบัติธรรมตามวิถีพุทธได้

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเพิ่มจำนวนวัดท่องเที่ยวและวัดปฏิบัติธรรมซึ่งตั้งอยู่ในเมื่อหลัก 15 จังหวัด เพื่อให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นแหล่งข้อมูลด้านการท่องเที่ยววิถีพุทธที่ผู้สนใจจากนานาชาติได้รับประโยชน์เพิ่มพูนมากขึ้น

2) การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยเพิ่มภาษาที่ 3 เช่น ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เพื่อให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นแหล่งข้อมูลด้านการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติที่รองรับการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวทุกภาคส่วน

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา ปี 2557, สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม,
(กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2557), หน้า 33-43.
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา ปี 2557, (กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา
กระทรวงวัฒนธรรม, 2557), บทนำ.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, การประชุมสมัชชาใหญ่สมัยสามัญขององค์การการท่องเที่ยวโลก
แห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 24, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=13692> [24 มกราคม 2565].
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, แฉลงข่าวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=6633> [14 มกราคม 2565].
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, นโยบายด้านการท่องเที่ยว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=5953> [14 มกราคม 2565].
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อ
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
https://www.mots.go.th/download/article/article_20211115153223.pdf [15 ธันวาคม 2564].
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ผลการสำรวจความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อ
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.mots.go.th/download/article/article_20211115153223.pdf [15 ธันวาคม 2564].
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, รองฯ สมคิด เร่งหน่วยงานจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พร้อม
เดินหน้าพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลักสู่เมืองรองต่อเนื่อง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=10155> [14 มกราคม 2565].
- กลชาญ อนันตสมบัติ และคณะ, ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตตำบลนางแล อำเภอ
เมือง จังหวัดเชียงราย ด้วยสื่อมัลติมีเดีย, วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงราย, ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2560): 196-207.

การนำเสนอทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท. ปี 2563, [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-direction-2020/>

กุลธิดา กุลคง, “ระบบการออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555).

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.mots.go.th/download/article/article_20170320150102.pdf [22 สิงหาคม 2564].

จิตรนันท์ ศรีเจริญ, ดวงจันทร์ สีหาราช และอนุพงษ์ สุขประเสริฐ, แอปพลิเคชันส่งเสริมการท่องเที่ยว 8 แหล่งท่องเที่ยวที่ต้องไปในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง, วารสารโครงการวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 84-94.

จินตวีร์ คล้ายสังข์, **Desktop Publishing สู่ Ebook**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555).

ช่วงโชติ พันธุเวช, **เทคโนโลยีสารสนเทศ**, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2540), หน้า 70, สุชาติ ธีระนันท์, **เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ: ข้อมูลในระบบสารสนเทศ**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541).

ฐานเศรษฐกิจ, **ต่างชาติมาไทย 10 เดือน 32.5 ล้านคน อินเดียพุ่ง 37 %**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thansettakij.com/business/415266> [23 กรกฎาคม 2564].

ทัชชกร แสงทองดี และคณะ, ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, **รายงานวิจัย**, (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2560), หน้า 23-24.

ธนาคารแห่งประเทศไทย, **การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฮีโร่ ว่าเป็นหรือ ฮีโร่ตัวจริง?**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/Article_29Oct2019.pdf [12 ตุลาคม 2564].

ธนิต บุตรทิพย์สกุล, “พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของนักท่องเที่ยววัดในจังหวัดน่าน”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558), หน้า 68.

นภารัตน์ อยู่ประเสริฐ และไพฑูรย์ มนต์พานทอง, แนวทางการพัฒนาการสื่อความหมายในอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์, **วารสาร Veridian E Journal** ๓ สาขา

มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, ปีที่ 12 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2562): 1630-1638.

บรรพบุรุษ สิงห์ดี และศุภลักษณ์ สัตย์เพริศพราย, การวิจัยและพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันบนแท็บเล็ต ระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, **รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการ งานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15**, 2558. 623-634.

บัวผืน ไตรทรัพย์ และคณะ, “การศึกษาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์: กรณีศึกษา ชุมชนพุ่มเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, **วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตย**, ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562): 190-220.

ประภาภรณ์ รัตน์ , การสื่อสารเพื่อการสืบทอดและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ประเพณีบุญผะเหวดจังหวัดร้อยเอ็ด, **วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย**, ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562):

ปัทมา โกเมนทร์จำรัส, แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม, **วารสารช่อพะยอม**, ปีที่ 30 ฉบับที่ 2 (มิถุนายน – ตุลาคม 2562): 249-258.

พยอม ธรรมบุตร, **เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**, กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่) และคณะ, “การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2555).

พระมหาสุทิตย์ อาภากร และคณะ, “การพัฒนารูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพุทธศาสนาในประเทศไทย”, **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สกว.** (2555).

พระสุธีรัตนบัณฑิต ดร. (สุทิตย์ อาภากร) และคณะ} การท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม: นโยบาย ผลกระทบ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกร่วมทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน, **รายงานวิจัย**, สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560.

ไพศาล กาญจนวงศ์ และ รักธิดา ศิริ, “พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชาวจีนที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่”, **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**, ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2561): 101-113.

ภัทร์สุภา ลีลานภาพรรณ, “การท่องเที่ยวเชิงพุทธ : ศึกษาเฉพาะกรณีแหล่งวัฒนธรรมใน กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551), หน้า 25.

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/ratchakitcha-136-51/ [25 ตุลาคม 2564].

รักษนก สมศักดิ์ และปิยะนุช พรหมประเสริฐ, “การบริหารจัดการและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ อำเภอเขาฉกรรจ์จังหวัดเพชรบูรณ์”, **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร**, ปีที่ 20 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561): 103-111.

วรพงศ์ ผูกู, **ปรัชญาแห่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา <https://www.randdcreation.com/content/5112/ปรัชญาแห่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน>

วัชร ชัยเขต และคณะ, “ปัจจัยในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักท่องเที่ยว: กรณีศึกษา ชุมชนท่องเที่ยวคลองแดน อำเภอรอนดง จังหวัดสงขลา”, **วารสารหาดใหญ่วิชาการ**, ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561): 171-190.

วันทนี แสนภักดี, แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลก ในมุมมองของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว, **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2562): 36-49.

ศุภย์วิจักสสิกร, **ต่างชาติเที่ยวไทยปี 2564 ยังจำกัด**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/z3166-Travel.aspx> [8 กันยายน 2564].

ศุภย์วิจักสสิกร, **ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน, การท่องเที่ยวชุมชน**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา www.gsb.or.th/GSB-Research.aspx

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, **แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนและสร้างสรรค์ พ.ศ. 2561- 2565**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/secretary/download/PDF/Action%20Plan%20for%20Tourism%20Development.pdf> [7 กรกฎาคม 2564].

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, **รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว ไตรมาส 2**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็กเซลเลนซ์ บิซิเนส แมเนจเม้นท์ จำกัด, 2559), หน้า 46-49.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), **การประกาศแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580)**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://>

www.nstda.or.th/home/knowledge_post/ratchakitcha-136-51/ [25 สิงหาคม 2564].

สุชาติ นกหนู และคณะ, การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบนวัตวิถีวัดแหลมพ้อ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา, **วารสารมหาจุฬานาครทรรค์**, ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 (เมษายน 2563): 96-108.

สุรศักดิ์ ศิลาวรรณา, “การท่องเที่ยวและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาบทบาทของวัดในเขตกรุงเทพมหานครกรณีศึกษา วัดบวรนิเวศวิหารและวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550), หน้า 2-5.

หทัยรัตน์ บุญเนตร และคณะ, “การวิจัยและออกแบบเพื่อสร้างสื่อมัลติมีเดียในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลปอหิน อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง”, **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**, ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2561): 27-40.

อัญญรัตน์ ร่วมกระโทก, “การผลิตบทเรียนมัลติมีเดีย เรื่อง การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553).

อัทพล คุณเลิศ, “การพัฒนาเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวกรณีศึกษา หมู่บ้านช้าง บ้านตากกลาง อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์”, **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**, ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563): 72-80.

อัทพล คุณเลิศ, เว็บแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหมู่บ้านช้าง จ.สุรินทร์ ผ่านเทคโนโลยีโลกเสมือนผสมผสานโลกจริง, **การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5**, 2563, 111-120.

อารีย์ นัยพินิจ และคณะ, “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศาสนาของวัดในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์”, **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2556): 36-37.

2. ภาษาอังกฤษ

Dobrica Z. Jovicic, From the traditional understanding of tourism destination to the smart tourism destination, **Journal Current Issues in Tourism**, Vol 22, 2017 - Issue 3 276-282.

- Krungthai compass, **Research Note**, [ออนไลน์] แหล่งที่มา https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload_579Research_Note_20_07_63.pdf
- Shobhana and Sukhpreet Kaur Gill, Impact of Information Technology in the Growth of Tourism Industry, **International Journal of Research and Analytical Reviews**, Special issue for 2nd International Conference on Hospitality and Tourism ICOHOST -2019, pp. 330-333.
- Suhail Razeeth et al, Influence of smart devices and IOT applications in tourism: A survey analysis, Proceedings of the 8th Annual International Research Conference, 25 November 2019 Faculty of Management and Commerce, South Eastern University of Sri Lanka.
- UNWTO, **International Tourism Growth Continues To Outpace The Global Economy**, [online], source: <https://www.unwto.org/international-tourism-growth-continues-to-out-pace-the-economy> [7 ธันวาคม 2564].

ภาคผนวก ก.

หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๗๑

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เจริญพร ดร.อุดม จันทิมา / นักวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง “พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ” บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาข้อเสนอการวิจัยของท่านแล้ว มีความเห็นว่า ข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการนี้ มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนด ไม่ต้องแก้ไขปรับปรุงแต่ประการใด จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

จึงเจริญพรมมาเพื่อแก้ไขและดำเนินการต่อไป.

ขอเจริญพร

(พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย
เอกสารข้อมูลคำอธิบายสำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยและไบนินยอม**

หมายเลขข้อเสนอการวิจัย ว.๗๑/๒๕๖๕

ข้อเสนอการวิจัยนี้และเอกสารประกอบของข้อเสนอการวิจัยตามรายงานการแสดงด้านล่าง ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่าข้อเสนอการวิจัยที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอการวิจัยนี้ได้

ชื่อข้อเสนอการวิจัย: พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก
๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
(Development of 15 Thailand Principle Towns e-Book for Smart
Buddhist Tourism at International Level)

รหัสข้อเสนอการวิจัย: MCU RS 800765008

สถาบันที่สังกัด: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้วิจัยหลัก: ดร.อุดม จันทิมา

เอกสารที่พิจารณาทบทวน

๑. แบบเสนอโครงการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๒. เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๓. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕
๔. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	ฉบับที่ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๕

(พระสุวรรณเมธากรณ์, ผศ.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

หมายเลขใบรับรอง: ว.๗๑/๒๕๖๕

วันที่ให้การรับรอง: ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

วันหมดอายุใบรับรอง: ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

ภาคผนวก ข.

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๕๐ ภายใน ๑๑๓๓, ๑๑๒๗

ที่ ศบ ๘๐๐๑.๑/๔๒๓

วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ด้วย ข้าพเจ้า พระมหาทวี มหาปญโญ (ละลง), ผศ.ดร. ตำแหน่งอาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผ่านทางสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ให้ทำวิจัย เรื่อง “แผนงานวิจัย : นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้สร้างเครื่องมือวิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จึงเห็นควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัยทั้งนี้ไม่มีโครงการย่อยภายใต้แผนงานวิจัยนี้ ๔ โครงการ ประกอบด้วย

- โครงการย่อยที่ ๑ : พัฒนารฐานข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย
- โครงการย่อยที่ ๒ : พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
- โครงการย่อยที่ ๓ : Web Portal: ระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
- โครงการย่อยที่ ๔ : พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และคู่มือในรูปแบบดิจิทัลสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

เพื่อการนี้ ข้าพเจ้าและคณะเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัย สามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้องเที่ยงตรง เป็นประโยชน์ จึงเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและพัฒนาเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาทวี มหาปญโญ (ละลง), ผศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตวิทยาลัย โทร ๐-๒๒๒๒-๐๖๙๐ ภายใน ๑๑๓๓, ๑๑๒๗

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๔๒๔

วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.โกนิฐ ศรีทอง

ด้วย อาตมภาพ พระมหาทวี มหาลาภโญ (ละตง), ผศ.ดร. ตำแหน่งอาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผ่านทางสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ให้ทำวิจัย เรื่อง “แผนงานวิจัย : นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้สร้างเครื่องมือวิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ จึงเห็นควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย ทั้งนี้ มีโครงการย่อยภายใต้แผนงานวิจัยนี้ ๔ โครงการ ประกอบด้วย

- โครงการย่อยที่ ๑ : พัฒนารฐานข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย
- โครงการย่อยที่ ๒ : พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
- โครงการย่อยที่ ๓ : Web Portal: ระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
- โครงการย่อยที่ ๔ : พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และคู่มือในรูปแบบดิจิทัลสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

เพื่อการนี้ อาตมภาพและคณะเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัย สามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้องเที่ยงตรง เป็นประโยชน์ จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและพัฒนาเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาทวี มหาลาภโญ (ละตง), ผศ.ดร.)

ที่ว ๘๐๐๑.๑/๙๓

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๘๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย อาตมภาพ พระมหาทวี มหาปญโญ (ละลง), ผศ.ดร. ตำแหน่งอาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผ่านทางสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ให้ทำวิจัย เรื่อง “แผนงานวิจัย : นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้สร้างเครื่องมือวิจัยขึ้นมาใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อความถูกต้องของเนื้อหาแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จึงเห็นควรให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและ แก้ไขเครื่องมือวิจัย

ทั้งนี้ มีโครงการย่อยภายใต้แผนงานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย

- โครงการย่อยที่ ๑ : พัฒนาระบบข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย
- โครงการย่อยที่ ๒ : พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
- โครงการย่อยที่ ๓ : Web Portal: ระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
- โครงการย่อยที่ ๔ : พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และคู่มือในรูปแบบดิจิทัลสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

เพื่อการนี้ อาตมภาพและคณะผู้วิจัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัย สามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้อง เทียบตรง เป็นประโยชน์ จึงเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและพัฒนาเครื่องมือวิจัย เพื่อความสมบูรณ์ในการทำวิจัยต่อไป

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณล่วงหน้า ณ โอกาสนี้

ได้ตรวจสอบและแนะนำแล้ว

ขอเจริญพร

ศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน)

(พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ.ดร.)

13 ธันวาคม 2564

หัวหน้าโครงการ

ประสานงาน: โทร. ๐๘๘-๓๓๑๖๕๔๕

ptlalong@gmail.com, tawee.lal@mcu.ac.th

ภาคผนวก ค.

หนังสือเชิญและรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ และกิจกรรมการสนทนากลุ่มเจาะจง

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/๖๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เจริญพร นายสิทธิธา มุลหงส์

ผู้ตรวจราชการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย อาตมภาพ พระมหาทวี มหาปัญญา (ละลง), ผศ.ดร. ตำแหน่งอาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้ทำวิจัย เรื่อง “แผนงานวิจัย : นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ” ได้สร้างเครื่องมือวิจัย เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเพื่อความถูกต้องของงานวิจัย ทั้งนี้มีโครงการย่อยภายใต้แผนงานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย

โครงการย่อยที่ ๑ : พัฒนาฐานข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัด

โครงการย่อยที่ ๒ : พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัด

โครงการย่อยที่ ๓ : Web Portal: ระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ

โครงการย่อยที่ ๔ : พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และคู่มือในรูปแบบดิจิทัลสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ

ในการนี้ งานวิจัยดังกล่าวมีประเด็นในการทำวิจัยยังไม่สมบูรณ์ จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านในการเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ในวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๑.๐๐ น. โดยการประชุมทางจอภาพ ด้วยโปรแกรม Zoom เพื่อให้ได้ประเด็นงานวิจัยที่ครบสมบูรณ์ อันจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์เข้าร่วมเสวนาดังกล่าว และขออนุมัติขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาทวี มหาปัญญา, ผศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการ

ประสานงาน: โทร. ๐๘๘-๓๓๙๖๕๔๕
ptlalong@gmail.com

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจง

ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเจาะจง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ตัวแทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จำนวน 3 คน 2) ตัวแทนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 1 คน และ 3) ตัวแทนจากสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย จำนวน 1 คน มีรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	ชื่อ	ตำแหน่ง
1.	คุณสมชาย ชมภู่น้อย	ผู้อำนวยการภูมิภาคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2.	คุณสร้อยดี อาสาสรรพกิจ	ผู้อำนวยการภูมิภาคภาคเหนือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
3.	คุณภัทรอนงค์ ณ เชียงใหม่	ผู้อำนวยการภูมิภาคภาคใต้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
4.	คุณสิทธา มูลหงส์	ผู้ตรวจราชการ และโฆษกสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
5.	คุณวิโรจน์ สิตประเสริฐนันท์	นายกสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย

กิจกรรมการสนทนากลุ่มเจาะจง

ภาคผนวก ง.

หนังสือขอสัมภาษณ์ รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และแนวคำถามสัมภาษณ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๑๘๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๑.๑/ว ๔๔

มกราคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน เจ้าอาวาสวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑) แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๒) หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมวิจัย จำนวน ๑ ชุด

๓) เอกสารชี้แจงข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย ข้าพเจ้า พระมหาทวี มหาบุญ (ละละ), ผศ.ดร. อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติให้ทำวิจัย เรื่อง “**แผนงานวิจัย : นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ**” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผ่านทางสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วยการศึกษาค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research), การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม, การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ซึ่งอยู่ในขั้นตอนดำเนินการสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในการนี้ คณะผู้วิจัยเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัย สามารถให้ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิเคราะห์ที่จะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ และสามารถให้คำแนะนำแก่ คณะผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ มีโครงการย่อยภายใต้แผนงานวิจัยนี้ ๔ โครงการ ประกอบด้วย

โครงการย่อยที่ ๑ : พัฒนารฐานข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัด ของประเทศไทย

โครงการย่อยที่ ๒ : พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

โครงการย่อยที่ ๓ : Web Portal: ระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

โครงการย่อยที่ ๔ : พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และคู่มือในรูปแบบดิจิทัลสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

จึงเรียนมาเพื่ออนุญาตให้ผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวัน เวลาและสถานที่ให้สัมภาษณ์แล้วแต่ท่านจะกำหนด และขอ อนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาทวี มหาบุญ, ผศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน: พระมหาทวี มหาบุญ, ผศ.ดร. โทร. ๐๘๘-๓๓๐๔๖๕๔๕, pttalong@gmail.com

ดร.วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน โทร. ๐๙๓๒-๒๒๔๔-๖๖๖๔

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้องกับวัดและสถานปฏิบัติธรรมทั้ง 30 แห่ง ในเมืองหลัก 15 จังหวัด ดังมีรายละเอียดคือ

ลำดับ	ชื่อ	รายละเอียด
1.	พระเทพสิงหราชจารย์	เจ้าอาวาสวัดพระสิงห์วรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2.	พระครูธรรมวิวัฒน์คุณ (หลวงพ่อเจริญ)	เจ้าอาวาส วัดอรุณญวิเวก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
3.	พระครูศรีวรกิจจารักษ์ เลขานุการเจ้าอาวาส	วัดพระพุทธรูปมหาธรรมราชาวิหาร อำเภอพระพุทธรูป จังหวัดสระบุรี
4.	พระสุนทรธรรมภาณ	เจ้าอาวาส วัดพระพุทธรูปแสงธรรม อำเภอหนองแค จังหวัด สระบุรี
5.	พระจิรธ ญาณวุฑโฒ	เลขานุการเจ้าอาวาส วัดถ้ำเสือ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
6.	พระศิริพงศ์ สิริวิโส	รักษาการประธานที่พักรักษา สถานปฏิบัติธรรมสำนักสงฆ์ถ้ำ เขาพระ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่
7.	นายชัยวัฒน์ ชัชเวช	ไวยาวัจกร วัดฉลอง (วัดไชยธาราราม) อำเภอเมือง จังหวัด ภูเก็ต
8.	นางสมพิศ แซ่ก่า	ประธานศูนย์ปฏิบัติธรรมปฏิบัติสัสโค (หลวงพ่อประจักษ์) อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต
9.	พระปลัดธนารักษ์ พุทธกริชโต	เจ้าอาวาส วัดสุวรรณคูหา อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา
10.	พระครูพิลาสสมาจาร (หลวงพ่อสื่ออื่น)	เจ้าอาวาส วัดนิโรธรังสี อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
11.	นายสืบสกุล ศรีสุข	ไวยาวัจกร คณะกรรมการ วัดมณีนิมิตวาสน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
12.	พระอวตาร ปภาโส	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดปากันตพวง อำเภอควนเนียง จังหวัด สงขลา
13.	พระสมุห์ศักดิ์ชาย สิริปัญญา	เลขานุการเจ้าอาวาส วัดพระบรมธาตุไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
14.	พระนัย สมปโน	เจ้าอาวาส วัดธารน้ำไหล อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
15.	พระครูโสภณสรกิจ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดโสธรวรารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา

16. พระใบฎีกาพงศ์ปณต เลขานุการเจ้าอาวาส วัดผาณิตาราม อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
17. พระมหาสุรเดช สุรเตโช เจ้าอาวาส วัดละหารไร่ อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง
18. พระราชวรญาณ วิ. (พระอาจารย์อนันต์ อภิญาโน) เจ้าอาวาส วัดมาบจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
19. พระโสภณคณาภรณ์ เจ้าอาวาส วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
20. พระครูภาวนาวราลังการ วิ. (สมศักดิ์ โสรโท) เจ้าอาวาส วัดภักทันทะอาสาฬาราม อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
21. พระมหาอนุชิต ธีธรรม เจ้าหน้าที่พระมหาธาตุแก่นนคร วัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
22. พระยุพธนา อริโย ศูนย์ปฏิบัติ ผู้อำนวยการ ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
23. พระครูพิทักษ์ธรรมานุยุต เจ้าอาวาส วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
24. พระมหาจิรวัฒน์ จิรวัฒน์โน ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดป่าตาลวัน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
25. พระมหาสุชาติ สิริปัญญา เจ้าอาวาส วัดวังแก้วเวการาม (วัดไต้่น้ำ) อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
26. พระครูเกษมกาญจนสิทธิ์ (ศักดิ์ดา เขมจาโร) เจ้าอาวาส วัดท่าเสด็จ อำเภอมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี
27. นายพัฒนฤกษ์ ผู้ดูแลสถานที่ วัดห้วยมกง อำเภอดงหลวง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
28. พระอธิการคัมภีรญาณ อภิปัญญา เจ้าอาวาส วัดป่าสุญญตา อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
29. พระครูวัชรสุวรรณาทธ เจ้าอาวาส วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
30. พระครูสมุห์สมบัติ ปภสสโร เจ้าอาวาส วัดเขาพระ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

แนวคำถามสัมภาษณ์

เรื่อง

พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก

15 จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสารสนเทศ 9 รายการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล ชื่อ..... ฉายา/นามสกุล.....

อายุ.....ปี ตำแหน่ง.....

ที่อยู่ / สถานที่ทำงาน

สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ช่วงเวลา

สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสารสนเทศ 9 รายการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเมืองหลัก 15 จังหวัดในระดับนานาชาติ

1. ที่ตั้ง การติดต่อ และช่องทางประชาสัมพันธ์

.....

2. ประวัติความเป็นมา

.....

3. ประเภเส้นทาง (Route) ของสถานที่แห่งนั้น

.....

4. สิ่งสำคัญๆ ภายในสถานที่แห่งนั้น (มีได้หลายรายการ)

.....

5. กิจกรรมสำคัญๆ ทั้งปี

.....

6. คุณค่าที่จะได้รับ ทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรม

.....

7. สถานที่ท่องเที่ยววิถีพุทธอื่นๆ ซึ่งอยู่ในเส้นทางเดียวกันและใกล้เคียงกัน

.....

8. สิ่งอำนวยความสะดวกโดยรอบ

.....

9. เส้นทาง และการเดินทาง

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณอย่างสูง ที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

ดร.อุดม จันทิมา และคณะ

ภาคผนวก จ.

รายชื่อนักท่องเที่ยว/ผู้ปฏิบัติธรรมที่ร่วมกิจกรรมในพื้นที่วิจัย

รายชื่อนักท่องเที่ยว/ผู้ปฏิบัติธรรม ที่เดินทางมายังวัดและสถานปฏิบัติธรรม จำนวน 60 รูป/คน

ลำดับ	ชื่อ	รายละเอียด
1.	คุณเอมอร จรูญแสง	มาจากจังหวัดชัยภูมิ นักท่องเที่ยว วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม จังหวัดสระบุรี
2.	คุณจิตเมต ฤทธิเดช	มาจากหมวกเหล็ก นักท่องเที่ยว วัดเทพพิทักษ์ปุณณาราม จังหวัดสระบุรี
3.	แม่ชีส่องแสง นวลกลาง	ผู้ปฏิบัติธรรม วัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา
4.	คุณสิริกุล ล้อทองพาณิชย์	มาจากจังหวัดขอนแก่น นักท่องเที่ยว วัดหนองแวง จังหวัดขอนแก่น
5.	คุณวิษุตา บุญประกอบ	มาจากจังหวัดระยอง นักท่องเที่ยว วัดหนองแวง จังหวัดขอนแก่น
6.	คุณพีรพันธ์ วิชิตญาณ	มาจากจังหวัดขอนแก่น นักท่องเที่ยว วัดหนองแวง จังหวัดขอนแก่น
7.	คุณวลัยรัตน์ แสงจันทร์	ผู้ปฏิบัติธรรม ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน จังหวัดขอนแก่น
8.	คุณประคอง ชูสุวรรณ	ผู้ปฏิบัติธรรม ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน จังหวัดขอนแก่น
9.	คุณกฤษฎิกาน แก้ววัง	มาจากจังหวัดมหาสารคาม นักท่องเที่ยว วัดละหารไร่ จังหวัดระยอง
10.	คุณธนารักษ์ รูปต่ำ	มาจากจังหวัดขอนแก่น นักท่องเที่ยว วัดละหารไร่ จังหวัดระยอง
11.	คุณนุจริย์ สิริตัน	นักท่องเที่ยวก วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดชลบุรี
12.	คุณสุนันธาร เสนข้อ	นักท่องเที่ยวก วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดชลบุรี
13.	คุณทราย มั่นทนาวรรพณดิษฐ์	นักท่องเที่ยวก วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดชลบุรี
14.	คุณมณฑนา วรพรดิศา	นักท่องเที่ยวก วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดชลบุรี
15.	คุณปัญญานุช เจริญผล	นักท่องเที่ยวก วัดโสธรวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา
16.	คุณอารยา เจริญผล	นักท่องเที่ยวก วัดโสธรวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา
17.	พระสันติกรรม์ รตินธโร	นักท่องเที่ยวก วัดโสธรวรารามวรมหาวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา
18.	คุณไมเคิล ยาริสเชค	ชาวโปแลนด์ นักท่องเที่ยว จังหวัดภูเก็ต
19.	คุณอุษา จันติมานนท์	ผู้ปฏิบัติธรรม วัดนิโรธรังสี จังหวัดพังงา

20. พระสมปอง เขมะปัญโญ พระนักปฏิบัติธรรม วัดป่าสุฤณฤตา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
21. คุณเด่นศักดิ์ อมศิริ จิตอาสาช่วยงาน วัดป่าสุฤณฤตา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
22. คุณพศิน กุลพรภาเลิศ นักท่องเที่ยว วัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี
23. Miss Daria Vedmedenko ชาวรัสเซีย นักท่องเที่ยว วัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี
24. Mr.Sason ชาวอเมริกัน นักท่องเที่ยว วัดไชยวราราม (วัดฉลอง) จังหวัดภูเก็ต
25. Mr.Timo และMrs.Lisa ชาวฟินแลนด์ นักท่องเที่ยว วัดไชยวราราม (วัดฉลอง) จังหวัดภูเก็ต
26. Mr.Rokhmatulla Gizotulinx ชาวอัฟกานิสถาน นักท่องเที่ยว วัดฉลอง จังหวัดภูเก็ต
27. Mr. Gary และ Mrs.Irene ชาวแคนาดา นักท่องเที่ยว วัดถ้ำเสือ จังหวัดกระบี่
28. กำนันจำปา บุปผาพงษ์ มาจากจังหวัดอุบลราชธานี นักท่องเที่ยววัดถ้ำเสือ จังหวัดกระบี่
29. 29. Mr.Jonas Milz ชาวเยอรมัน นักท่องเที่ยว วัดพระสิงห์วรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่
30. แม่ชีเสาวภา คำทะลาด ผู้ปฏิบัติธรรม วัดปากกันตะพงษ์ จังหวัดสงขลา
31. คุณภาวนา เจริญ ชาวทวายเหมือง ผู้ปฏิบัติธรรม วัดนิโรธรังสี จังหวัดพังงา
32. คุณบันลือ เตชะเพชรไพบูลย์ นักท่องเที่ยว วัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี
33. คุณอภิชาติ แสนวรรณ ชาวเพชรบุรี จิตอาสาช่วยเหลือวัดใหญ่สุวรรณารามวรวิหาร จังหวัดเพชรบุรี
34. พระตรีเนตร กิตติธโร (เขียวอ่อน) นักท่องเที่ยว วัดวังแก้วเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี
35. คุณสารส มณีกิตติรัตน์ พนักงานแม่บ้าน วัดวังแก้วเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี
36. คุณนุสรรา ธงชัย ชาวมอญ ชุมชนหมู่บ้านวังกะ วัดวังแก้วเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี
37. คุณสายขวัญ หงสา ชาวมอญ แม่ค้าในตลาด วัดวังแก้วเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี
38. คุณจอนห์ ชาวอเมริกัน นักท่องเที่ยว วัดวังแก้วเวการาม จังหวัดกาญจนบุรี
39. คุณพุทธรักษา แก้วบัวตูม มาจากจังหวัดชัยภูมิ นักท่องเที่ยว วัดห้วยมงคล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
40. คุณกรกมล เกิดผล พนักงานประจำวัดสุวรรณคูหา จังหวัดพังงา
41. คุณดมิทรี ชาโปรติน ชาวรัสเซีย นักท่องเที่ยว วัดสุวรรณคูหา จังหวัดพังงา

42. คุณแอคตเทอร์รินา ชวรัสเซีย นักท่องเที่ยว วัดสุวรรณคูหา จังหวัดพังงา
43. คุณคลินต้า และคุณเอ็ดการส์ นักท่องเที่ยว วัดถ้ำเสือ จังหวัดกระบี่
ชาวลัตเวีย
44. คุณเอื้อนจิตร สัมมา เลขานุการฝ่ายฆราวาสวัดมณีมาวาสวรวิหาร จังหวัดสงขลา
45. คุณชาญชัย ควรพินิจ มาจากจังหวัดปทุมธานี นักท่องเที่ยว วัดพระสิงห์ จังหวัด
เชียงใหม่
46. พระภุชงค์ ยิ่งยวด พระนักปฏิบัติวัดธารน้ำไหล (สวนโมกข์) จังหวัดสุราษฎร์ธานี
47. ดร.แม่ชีเบญจวรรณ วงศ์ชูแก้ว ครูฝึกสมาธิให้กับชาวต่างชาติ วัดธารน้ำไหล จ.สุราษฎร์ธานี
48. คุณธิปัตย์ สีลา นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
49. คุณเพชรพร ตั้งโชควิพุธ นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
50. คุณสุพัตรา หนูเทศ นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
51. คุณกัญญา ดำรงค์ศักดิ์ นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
52. คุณกรรณิการ์ ชัดคำ นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
53. คุณธิดาพร นาสมา นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
54. คุณธนวัตร ประสงค์ นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
55. คุณศิวาพร บุญตา นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
56. คุณวันทนา ปัญญาวรพงศ์ นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
57. คุณอาทิตย์ภัทร วรรณวัฒน์ นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
58. คุณวรารณ ทองกลาง นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
59. คุณจุฑามาศ เดชผิว นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา
60. แม่ชีอัสนา พิจารณ์ นักท่องเที่ยว วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา

ภาคผนวก ฉ.
ภาพกิจกรรมภาคสนาม

สัมภาษณ์ เจ้าอาวาส วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร จ.เชียงใหม่

สัมภาษณ์ เจ้าอาวาส วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร จ.ชลบุรี

สัมภาษณ์ ไวยาวัจกร วัดมัชฌิมาวาส จ.สงขลา

สัมภาษณ์ เจ้าอาวาส วัดอรุณวิเวก จ.เชียงใหม่

สัมภาษณ์ เจ้าอาวาส วัดป่าสาละวัน

สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน จ.ขอนแก่น

สัมภาษณ์ ผู้ปฏิบัติธรรม ศูนย์ปฏิบัติธรรมสวนเวฬุวัน จ.ขอนแก่น

สัมภาษณ์ เจ้าอาวาส วัดมาบจันทร์ จ.ระยอง

ภาคผนวก ช.

หนังสือขออนุญาตตั้งบูธและการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ผลผลิตจากงานวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๘๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนิคม
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๘๐
 โทรศัพท์ ๐ ๔๖๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๔๖๔ ๘๐๐๔
 www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๓.๑/๑๑๖

๑๙ กันยายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุญาตตั้งบูธเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลผลิตงานวิจัย

เรียน เจ้าอาวาส วัดโสธรวรารามวรวิหาร จ.ฉะเชิงเทรา

ด้วย กระผม พระมหาทวี มหาปญโญ (ละลง), ผศ.ดร. อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคณะ ได้รับการอนุมัติให้ทำวิจัย เรื่อง “แผนงานวิจัย : นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในระดับนานาชาติ” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผ่านทางสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้ดำเนินการไปตามกระบวนการวิจัย และได้ผลผลิตจากการวิจัย เช่น ฐานข้อมูลวัดท่องเที่ยวและสถานปฏิบัติธรรม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) คลิป วิดีทัศน์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลผลิตจากงานวิจัย และประเมินผล ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ และการประชาสัมพันธ์ในเชิงพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการรายงานการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ มีโครงการย่อยภายใต้แผนงานวิจัยนี้ ๔ โครงการ ประกอบด้วย

- โครงการย่อยที่ ๑ : พัฒนาระบบข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย
- โครงการย่อยที่ ๒ : พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
- โครงการย่อยที่ ๓ : Web Portal: ระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ
- โครงการย่อยที่ ๔ : พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และคู่มือในรูปแบบดิจิทัลสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก ๑๕ จังหวัดของประเทศไทย ในระดับนานาชาติ

จึงเรียนมาเพื่ออนุญาตให้ทีมคณะวิจัย ได้ดำเนินการตั้งบูธ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลผลิตจากงานวิจัย และทำแบบสอบถาม สัมภาษณ์ เพื่อประเมินผลรวบรวมข้อมูลประกอบการรายงานการวิจัย ในวันที่ อาทิตย์ที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๐๖.๓๐ - ๑๗.๐๐ น. ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขออภัยในความไม่สะดวกมา ณ โอกาสนี้

อนุชา นาคะสิทธิ์

๒๕ กันยายน ๒๕๖๕

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ.ดร.)
 หัวหน้าโครงการ

ผู้ประสานงาน: พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ.ดร. โทร. ๐๘๘-๓๓๖๖๕๕๕; taweelal@mcu.ac.th
 ดร.วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน โทร. ๐๙๓-๒๒๔๔-๙๖๙๔

การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ผลผลิตจากงานวิจัย

วัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา

ภาคผนวก ซ.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย

แบบ สพ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ข้าพเจ้า นายสิทธิ นุสหรบ ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ที่อยู่ ถนนพหลโยธินสาย ๕ ต. คลาย อ. บางบาล จ. สุพรรณบุรี
โทรศัพท์ ๐๘๕-๐๗๖๕๖๖ โทรสาร -

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แผนงานวิจัย เรื่อง นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลักของประเทศในระดับนานาชาติ มีโครงการย่อยที่ 1: พัฒนารูปแบบข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด หัวข้อโครงการคือ พระมหาวิมพาปัญญา, ผศ. ดร. โครงการย่อยที่ 2: พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดในประเทศไทยในระดับนานาชาติ หัวข้อโครงการคือ ดร.อุดม จันทมา โครงการย่อยที่ 3 : Web Portal: ระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธของประเทศไทยในระดับนานาชาติ หัวข้อโครงการคือ ดร.กรณิการ์ ขาวเงิน โครงการย่อยที่ 4 : พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และคู่มือในรูปแบบดิจิทัลสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดในประเทศไทยในระดับนานาชาติ หัวข้อโครงการคือ พระมหาวิมพา ปัญญาทิโป, ดร.

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☒ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☒ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่น่าไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ กันยายน 2565 เป็นต้นไป ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

- นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีช่องทางในการสืบค้นข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ในเชิงพุทธศาสนา เกจิอาจารย์ รูปเคารพ วัตถุมงคล พระพุทธรูป สถาปัตยกรรม จิตรกรรม โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี อนุรักษ์ ธรรมชาติ และการปฏิบัติธรรม เพิ่มมากขึ้น
- เป็นการกระตุ้นแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นายสิทธิ นุสหรบ)

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

แบบ สฟ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๕

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพหุศาสตร์

ข้าพเจ้า นาย วิวัฒน์ สิริประทีป ตำแหน่ง นางสมถน
 ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน สมาคมจิตตวิทยาแห่งประเทศไทย
 ที่อยู่ 44/4 อี 5 ถนนสีลมใหม่หน้า สีลมประทีปสีหะ 20 แขวง กทม
 โทรศัพท์ 09-898791 08-913097 โทรสาร 02-299793

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แผนงานวิจัย เรื่อง นวัตกรรมข้อมูลกลางเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลักของประเทศในระดับนานาชาติ มี โครงการย่อยที่ 1: พัฒนารฐานข้อมูลสำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัด หัวหน้าโครงการคือ พระมหาทวี มหาปญโญ, ผศ. ดร. โครงการย่อยที่ 2: พัฒนานั่งสี่ล้อเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธ ในเมืองหลัก 15 จังหวัดในประเทศไทยในระดับนานาชาติ หัวหน้าโครงการคือ ดร.อุดม จันทิมา โครงการย่อยที่ 3 : Web Portal: ระบบข้อมูลกลางแบบออนไลน์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธของประเทศไทยในระดับ นานาชาติ หัวหน้าโครงการคือ ดร.กรรณิการ์ ชาวเงิน โครงการย่อยที่ 4 : พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์และคู่มือใน รูปแบบดิจิทัลสำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดในประเทศไทยในระดับนานาชาติ หัวหน้าโครงการคือ พระมหาวัฒนา ปณญาทิโป, ดร.

โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☐ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☐ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☐ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่ผ่านมาใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ กันยายน 2565 เป็นต้นไป ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

- นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีช่องทางในการสืบค้นข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ในเชิงพุทธศาสนา เกจิอาจารย์ รูปเคารพ วัตถุมงคล พระพุทธรูป สถาปัตยกรรม จิตรกรรม โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี อนุรักษ์ ธรรมชาติ และการปฏิบัติธรรม เพิ่มมากขึ้น
- เป็นการกระตุ้นแหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชน

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

ตำแหน่ง

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ณ.

หนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความวิจัยในวารสาร

ที่ อว ๘๐๕๘/๒๕๖

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบ่านศึกษาศาสตร์ นครปฐม
๓๐๘/๕ หมู่ ๒ ต.พยอมแก้ว
อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๖๑๑๐
โทร./โทรสาร ๐ ๓๔๓๐๓ ๐๓๔๓๔

๓๔ มีนาคม ๒๕๖๖

เรื่อง คอบรรณการวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร บานศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์
เจริญพร อุดม จันทิม, กรณิการ ชาวเงิน, วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัยเรื่อง “พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการท่องเที่ยววิถีพุทธในเมืองหลัก 15 จังหวัดของประเทศไทยในระดับนานาชาติ (The Development of 15 Thailand's major cities e-Book for Smart Buddhist Tourism at International Level)” เพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร บานศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์ ซึ่งเป็นวารสารที่ผ่านการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal Citation index Center (TCI) กลุ่มที่ ๒ : และอยู่ในฐานข้อมูลถึง ๒๕๖๖ นี้

บัดนี้ กองบรรณาธิการ วารสาร มจร บานศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์ ขอแจ้งให้ท่านทราบว่า บทความวิจัยของท่านได้ผ่านเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกบทความเบื้องต้นของวารสาร โดยได้รับการตรวจประเมินและแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว บทความดังกล่าวจะได้ตีพิมพ์ในวารสาร “ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือน มกราคม-เมษายน ๒๕๖๗” โดยท่านสามารถดาวน์โหลดรายละเอียดส่วนเนื้อหาบทความของท่านเมื่อได้รับการตีพิมพ์ได้ที่เว็บไซต์ วารสาร มจร บานศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Palissueksabuddhaghosa>

จึงเจริญพรเพื่อทราบและขออนุโมทนาขอบคุณ ณ โอกาสนี้

(พระธรรมวชิราจารย์,รศ.ดร.)

บรรณาธิการวารสาร มจร บานศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหาร

วิทยาเขตบ่านศึกษาศาสตร์ นครปฐม

กองบรรณาธิการ วารสาร มจร บานศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์

ผศ.ดร.ธานี สุวรรณประทีป E-mail: thane.suw@mcu.ac.th Tel. 0814501824

ว่าที่ ร.ต.อุทัย ภูมิประภาณ E-mail: uthai.pho@mcu.ac.th Tel. 080-3714149